

17.01.1976 — 02.06.1995

21.05. 1945 — 05.09. 2019

*Светлай і вечнай памяці маіх дарагіх —
дочанькі Марынкі і жонкі Ларысы прысвячаю!*

Што ў імёнах і прозвішчах вашых?..

Лунінец
САМВЫДАТ
2015-2024

Аддаю даніну павагі і выказваю шчырую ўдзячнасць пакойнай Валянціне Пятроўне Лемцюговай — доктару філалагічных навук, прафесару, галоўнаму навуковаму супрацоўніку інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай Акадэміі Навук Рэспублікі Беларусь, вядучай рубрыкі: “Што ё прозвішчах і імёнах вашых?..” газеты “Савецкая Беларусь” з 2004 года, за цікавыя і карысныя для кожнага жыхара Рэспублікі Беларусь матэрыялы па расшыфроўцы “сакрэтаў” нашых імёнаў і нават некаторых прозвішчаў.

Нашу шчырую ўдзячнасць выказваем Паўлу Уладзіміравічу Сцяцко за цікавыя матэрыялы па антрапаніміцы, размешчаныя ў газеце “Наша слова” (2013-2015 гг.) і часопісе “Роднае слова” №№2, 7, 2015 год.

Наша павага, удзячнасць і найлепшыя пажаданні настаўніцам роднай мовы і літаратуры Лунінецкага сельгаскагаспадарчага каледжа Людміле Пятроўне Каховіч і школы №2 г. Лунінца Святлане Антонаўне Гардзіевіч!

Жадаем ўсім здароўя, шчасця, плённай працы на такой запатрабаванай ніве. Яснага мірнага неба вам і вашым сем’ям!

Брашура можа быць выкарыстана ў навучальных установах як настаўнікамі, так і вучнямі, і студэнтамі. Хачу, каб гэтая невялікая брашура, сабраная з матэрыялаў нашых двух вядомых беларускіх мовазнаўцаў, зацікавіла настаўнікаў беларускай і рускай моў, гісторыкаў, класных кіраўнікоў, кіраўнікоў гурткоў, факультатываў і іх удзельнікаў і стала працягам працы ў гэтым напрамку ва ўсіх навучальных установах нашага Лунінецкага раёна, а вынікі, праз мясцовую прэсу станавіліся вядомымі жыхарам Луніначчыны. Выпускнікі нашых навучальных устаноў, выходзячы ў вялікі “свет”, павінны мець першапачатковыя веды па *антрапаніміцы і тапаніміцы*.

З павагай — складальнікі брашуры Панасюк І.А.

Што ў імёнах і прозвішчах вашых

Яшчэ ў школьныя гады мяне цікавіла, хто прыдумаў людзям імёны і прозвішчы, адкуль яны ўзяліся і што азначае кожнае імя? Калі пачаў збіраць матэрыялы да зборніка ў 2009 годзе “Астрамечава і “остромычівці”, то пытанне аб імёнах і прозвішчах маіх землякоў в. Астрамечава Брэсцкага раёна, зноў зацікавіла мяне. Здаецца, што ў наша імклівае XXI стагоддзе гэта пытанне лёгка

вырашаецца, у нашым распараджэнні ёсць энцыклапедыі, слоўнікі, “іменасловы” і яго “вялікасць” – інтэрнэт. Але ўсё не так проста, як падаецца на першы погляд. Не маючы спецыяльнай адукацыі, паглыбляцца ў мовазнаўства, антрапаніміку, гісторыю, геаграфію, тапаніміку – гэта складана. Я паспрабаваў карыстацца падручнымі выданнямі, рубрыкамі газет, пяцітомнікам А.І. Даля, некаторымі спецыяльнымі слоўнікамі нашай раённай бібліятэкі, Брэсцкай абласной бібліятэкі і бібліятэкі г. Пінска. У газеце “Савецкая Беларусь” ад 21.07.2010 года ў рубрыцы “Што ў імя тваім?” аўтар Віктар Корбут гаворыць, што слова “*Familie*” па беларуску – прозвішча, з лацінскай мовы азначае “сям’я”. У сярэдзіне XIX стагоддзя вывучэннем паходжання прозвішчаў і імёнаў займаўся адзін чалавек – Мікалай Бірыла, а з заходніх – ураджэнец Расіі – Барыс Отакар Унбегаўн, а таксама некаторыя літоўскія мовазнаўцы. Бірыла сваю працу не закончыў, але паспеў налічыць у Беларусі больш за 20 тысяч розных прозвішчаў, у той час, як у самай вялікай па колькасці насельніцтва краіне – Кітаі, прозвішчаў налічваецца ў 20 разоў меней, чым у Рэспубліцы Беларусь. Толькі сярод беларусаў ёсць прозвішчы, якія заканчваюцца на: (“-вiч”; “-скi”; “-цкi” – 6%); (“-iк”; “-чык” – 5% “); (“-енка(о)” – менш 5%); (“-енак” —2%) і “-оў”; “-юк, -ук”. Найменшая колькасць прозвішчаў сустракаецца ў Беларусі з канцавым “-еня” – Драбенья – Драгічынскі раён; Усеня, Хаменя, Кляўчэня – Гродзенская вобласць; Насеня, Ясеня, Наўцэня і іншыя – Лунінецкі раён. Сёння нават у нашым раёне сустракаюцца прозвішчы з розных краін свету і іх колькасць у будучым будзе павялічвацца, але гэта размова ўжо другога напрамку. Акрамя вышэй

пералічаных канцавых у прозвішчах на “-віч”, “-скі”, а таксама “оў”, у 6% беларусаў ёсць прозвішчы, якія заканчваюцца на “-ін”, а яшчэ ў 5% на “-ук” і “-юк”. Многія прозвішчы ў нас ад нашых суседзяў: расіян, украінцаў, палякаў, літоўцаў і латышоў. Так было заўсёды, так будзе і ў будучым. У сваёй гісторыі Беларусь была ў розныя перыяды ў складзе Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі, СССР. Толькі з 19.09.1991 года Рэспубліка Беларусь стала сувярэннай незалежнай дзяржавай. У старажытныя часы прозвішча меў толькі кіруючы клас. Просты люд Расіі, Беларусі і Украіны іх практычна не меў да 1861 года, не гаворачы ўжо там аб нейкіх правах. У беларусаў прозвішчы з’явіліся на рубяжы XVII-XVIII стагоддзяў: Афанасій Пузына, Юрый Семеновіч, Богдан Петровіч, Владимир Титовіч і т.д.

“Родословная книга”, издаваемая князем Петром Долгоруким, СПб, 1854 год. (Глава 5: Фамилии дворянские от Великого князя Рюрика происшедшие).

Прозвішчы даваліся па самых розных акалічнасцях і якасцях, уласцівым чалавеку. Многае нават і сёння ва ўтварэнні і іх значэнні не дасканальна вывучана. Сёння можна выдзяліць некалькі груп прозвішчаў, якія ляжаць у аснове іх утварэння, у тым ліку і беларускіх:

1. Ад назваў птушак: Салавей, Верабей, Варона, Сарока, Чыжык, Ожэл, Арлоў, Сойка, Бусько, Петух, Качо(у)р, Гусакоўскі, Уткіна, Утачка і г.д.

2. Ад назваў жывёл: Поўх – крот, Кротаў, Бялькевіч, Дзічкоўскі, Зверава, Мядзведзь, Волчык, Ваўчок Лосіч, Козік(ч), Козёл, Катовіч, Хамякова.

3. Ад назваў насякомых: Жук, Комар, Муха, Мурашка(о), Страказюк, Блохін, Шмялеў, Хрущэў і г.д.

4. Ад назваў рыб: Уюн, Карась, Окунева, Шчука, Самовіч, Плоткіна, Язяў, Піскарова і г.д.

5. Ад роду заняткаў: Сталяр(ч)ук, Токар, Крав(ў)чук, Бондар(ь), Чеботар(ь), Ткач, Практі(ы)ка, Кашеварова, Коваль, Шапавалаў, Швец, Ганчар, Рымар, Пляцюк, Мельнічук, Рукавішнікаў, Рыбак, Конюхоў і г.д.

6. Ад асаблівасцей знешняга выгляду і характару: Бела(в)ус, Чарнавокая, Мякенькая, Кіслая, Гардзеюк, Гардзюк, Гардзіевіч, Бойко, Рудзянок, Чарнюк, Кныш, Каратыш; Нахват, Бародзіч, Бяда, Мол(в)чан, Дзюбенка, Разумава, Галота і г.д.

7. Ад імёнаў уласных: Андрэюк, Андрыевіч, Андрэеў, Барысевіч, Вікцюк, Гаўрыловіч, Галінюк, Данілюк, Іванюковіч, Мікалаевіч, Міхалевіч, Місіевіч, Якімовіч, Янкевіч, Мікіціч, Сцепанюк, Самусевіч, Харытановіч, Матвяйчук, Кандратовіч, Васілевіч і г.д.

8. Ад назваў дзён тыдня: Панядзелак, Серада, Пятніца, Васкрасенскі, Нядзелін, Пятніцкі, Субат.

9. Ад назваў траў, хмызнякоў і дрэваў: Альшэўская, Сосноўскі, Бярозка, Дубіна, Дубойскі, Грабовіч, Ліпскі, Яблонскі(й), Грушэўскі, Розаў, Чарэднік, Раскін, Арэхва, Арэхаў, Сітнік, Грыб, Груша, Вішнявецкая, Яблунеўская і г.д.

10. Імены-мянушкі з адмоўнай семантыкай: Нярода, Нялепа, Няхай, Нягрэй, Нячаева, Не(і)колін, Нязнамова, Немага(й), Нявінны, Няхлюдаў і т. д. Пералік груп можна працягваць далей, але мы наблізімся да нашай галоўнай мэты, навуковую частку пакінем вучоным. У нас, беларусаў, як і ў іншых усходнеславянскіх народаў, афіцыйна прынята трохчленная мадэль іменавання чалавека (ёсць выключэнні ў замужніх жанчын, якія пакідаюць калі-нікалі яшчэ і сваё дзясвочае прозвішча) або двойное спадчыннае прозвішча Бондар-Ляшук, Горын-Каляда, Бонч-Асмалоўскі і г. д. Вельмі рэдка, але ж сустракаюцца, нават пяцімадзельныя прозвішчы: Вольга-Элаіза Іванаўна Бондар-Ляшук, аднак гэта выключэнне. Каля 99,98% прозвішчаў усё ж трохчленныя. Значэнне і паходжанне прозвішчаў яшчэ не зусім вивучана. І ўсё-такі большасць прозвішчаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь мае ў сваёй аснове ўласныя імёны, таму і хачу пачаць размову аб тым, адкуль прыйшло імя і што яно азначае ў перакладзе на нашу мову. У газеце “*Савецкая Беларусь*” ёсць рубрыка, якую вядзе не першы год доктар філалагічных навук, прафесар Валянціна Пятроўна Лемцюгова. Былі таксама матэрыялы, якія датычацца некалькіх прозвішчаў жыхароў Лунінецчыны. Валянціна Пятроўна дае вычарпальную інфармацыю па паходжанні прозвішчаў і імёнаў, якія ёй паступаюць у рэдакцыю газеты. Другая частка прозвішчаў сустракалася мне ў розных крыніцах. Прапаную вам вынікі сваіх збораў і пошукаў. Вось, што ў мяне атрымліваецца. Для разумення некаторых тэрмінаў даю кароткія тлумачэнні вядомага ў Беларусі спецыяліста па антрапаніміцы Сцяцко Паўла Уладзіміравіча са старонак часопіса “Роднае слова” № 2, 2015 года:

Об імёнах

“Имена у нас стали выбирать не по-Божьему. По-Божьему вот как надо. выбирайте имя по святам: или в какой день родится дитя.

Или в промежутке и дня в три по крещении. Тут дело без всяких человеческих соображений, а как Бог даст, ибо дни рождниия в руках Божьих”.

Святитель Феофан Затворник

“Мы носим имена святых, которые прожили жизнь и осуществили на земле своё призвание; мы им посвящены, как храмы посвящаются тому или другому святому; и мы должны вдумываться и в значение его имени, и в ту личность святого, которая нам доступна из его жития. Потому что он не только является нашим молитвенником, заступником и защитником, но в какой-то мере и образом того, чем мы могли бы быть. Повторить ничью жизнь нельзя; но научиться от жизни одного или другого человека, святого или даже грешника, жить более достойно себя или более достойно Бога — можно”.

Митрополит Антоний Сурожский

Акцэнтаванне – спосаб утварэння слоў шляхам змены месца націску ў слове.

Анімізацыя – пераход у *онім* (уласнае імя) агульных назоўнікаў (*апелятываў*).

Антранонім – уласнае асабовае імя (прозвішча).

Апелятыў – агульны назоўнік.

Афікс – 1) ад лацінскага *affixis* – “*прымацаваны*”; 2) частка слова, якая супрацьпастаўляецца *кораню* і адлюстроўвае граматычнае і ўтваральнае значэнне. Па становішчы, адносна *кораня афіксы* дзеляцца на: *прэфіксы, суфіксы, постфіксы, інфіксы* і на некаторыя іншыя. (П.І.)

Бацькайменне – імя па бацьку.

Гідронім — уласная назва воднага геаграфічнага аб’екта.

Дэрыват – утварэнне, вытворнае слова.

Патранімія – [з грэчаскай мовы *patronymia* – *pater* (*patros*) – бацька + *онума* – імя) найменаванне па бацьку] – 1) іменаванне па продках па бацькоўскай лініі; 2) група родзічаў вялікіх ці малых сем’яў, якія паходзяць ад агульнага продка і захоўваюць пэўнае гаспадарчае і грамадскае адзінства (*перажытак патрыярхальна-родавага ладу*).

Семантыка – (з грэч. *semantikos* – абазначаючы). 1) значэнне адзінак мовы; 2) тое ж, што і *семасіялогія*, раздзел мовазнаўства, які вывучае значэнне адзінак мовы, у першую чаргу слоў; 3) адзін з аспектаў вывучэння знакаў у *семіётыцы*.

Тапонім – уласная назва *геаграфічнага* аб’екта.

Фармант —суфікс разам з канчаткам (у тым ліку з нулявым).

Формула прозвішча (у скарачэнні: **ФП**) – фіксацыя этапаў утварэння прозвішча (оніма).

З артыкула газеты “Савецкая Беларусь” ад 21.07. 2010 аўтар — Віктар Корбут.

А(О)мельяновіч — магчыма ад прозвішча **Емельян**. У некаторых народных гаворках гэтае імя гучыць як А(О)мельян. Пры даданні суфікса **-овіч** атрымліваецца **А(О)мельяновіч**.

А(О)сіпенка — прозвішча, прывезенае ў 80-ыя гады ХХ стагоддзя. Паходзіць ад ад гутаркавай формы кананічнага імя, яго народных варыянтаў *Осін, Асін = Іосіф*, з яўрэйскай мовы “*прымнажыцель*”. Да асновы далучаны антрапанімічны фармант **-енка** з семантыкай — нашчадак названай асобы.

Абраменя, Абрамаў, Абрамавіч, Абраменка — дэрыват з фармантамі **-еня, -аў, -овіч, енка** ад антрапоніма Абрам з семантыкай — нашчадкаў названых асоб (*Абрам -еня, Абрам -аў, Абрам -овіч, Абрам -енка*) **Абрам** (імя) **-Абрам** (прозвішча). Само прозвішча паходзіць ад імя *Абрамій* — “бацька множасці людзей”. Ёсць легенда, што *Абрам, Абрамій* — *Аврам*, якое з’яўляецца кароткім ад царкоўнага імя *Авраам, Авраамій*, запазычана славянамі са старажытнаяўрэйскага іменаслова, дзе яно пазначана *Абрам*, гэта, па легендзе, імя *біблейскага патрыярха*, ад якога і пайшлі людзі, якія засялілі Палясціну. Прозвішчаў у Беларусі ёсць шмат: *Аврам* (**-аў; -ец; -ка,-енка(а); -чык**). *Абрам* (**-ов; -ка; -чык; -ец; -ук; -чук, -еня, -енка(а)**).

Агіевіч (Огіевіч), Агіенка, па-руску — **Агеенко** — ад царкоўнага імя *Агей* — у перакладзе са старажытнагабрэйскай мовы праз грэчаскую — “*святочны, урачысты*”.

Адамчык, Адамаў, Адамавіч — 1.прозвішчы паходзяць ад імя *Адам* — яўр. “*чалавек з чырвонай гліны, першы на Зямлі чалавек — мужчына, створаны Богам*”; 2.ад імя *Адам* з выкарыстаннем памяньшальна-ласкальнага суфікса **-чык**: *Адам* — *Адамчык*.

Адзінец, (Адзінцоў) — адзіном у народзе завецца той, хто жыве на вотшыбе бабылём (нежанаты), адзінокі мужчына, адзінае дзіця ў сям’і. *Адзінцоў* — сын або другі нашчадак *Адзінца*.

Аксёненка, Аксёнаў — у аснове прозвішча ляжыць уласнае імя **Аксён** — моўны варыянт царкоўнага імя *Авксенцій* з грэчаскай мовы “*аўксано*” — “*навялічвацца, вырастаць, памнажацца*”. Фармант-**ка**.

Алешка, А(О)ля(е)шкевіч — ад гутаркавай формы *Алёшка* кананічнага імя *Аляксей*, беларускае імя *Алешка*. Да скарачанага

формы асновы *Алё-* далучаны фарманты *-шк-*. *Аляксей-Алёшка-* (*Алешка* ў рускай графічнай форме). Аляксей (у перакладзе са скандынаўскай мовы — “святы”).

Альшэўскі — вытвор з фармантам *-ск* ад тапоніма Альшэўка і значэннем жыхар, ураджэнец названага паселішча: *Альшэў(ка)-скі* ФП: *альха (вольха)* — *альшэўка* (зараснік альхі) *Альшэўка (паселішча)* — Альшэўскі.

Аліфяровіч, Аліферавец, Аліфярэнка — 1) аснову прозвішча складае асабістае імя *Аліфі(е)р* (украінскае Оліфір). Яно прадстаўляецца як размоўны варыянт царкоўнага імя Елеўферы (у перакладзе з грэчаскай мовы — “вольны. Дастойны быць вольным”). Больш шырока адлюстраваны ў прозвішчах Аліферка, Аліфярэнка, Аліфер. У пастаўскім раёне Віцебскай вобласці ёсць пасяленне *Аліхверы*.

Амбрушкевіч — ад імя *Амброс*, што з грэчаскай мовы абазначае “бязсмяротны”.

Амельяновіч — магчыма ад прозвішча *Емялян (Амялян)*. у некаторых народных гаворках гэтае імя гучыць як *А(О)мялян*. Пры даданні суфікса *-овіч* атрымліваецца Амельяновіч. У перакладзе з лацінскай мовы — “*сапернік, удзельнік спаборніцтва*”.

Андра(э)юк — дэрыват з суфісам *-ут, - ют* ад антрапоніма Андрэй з семантыкай — нашчадак Андрэя. Утварэнні на *-ук -юк* пашыраныя на поўдні Беларусі і на Беласточчыне (Польшча). Андрэй — Андрэюк — Андраюк.

Анісковіч, Аніскавец — форма бацькаймення з націскам на фарманце *-овіч, -ец* і семантыкай сын Анісіма (Аніска). Анісім — Аніска — Анісковіч — Аніскавец.

Антановіч, Антоненка, Антанюк — форма бацькаймення з фармантамі *-овіч, -енка, -юк* ад антрапоніма *Антон* і семантыкай — нашчадкамі названай асобы: Антон — *Антонавіч* — *Антановіч*. *Асновай, (Антоненка, Антанюк і г. д.* Для атрымання прозвішча паслужыла імя чалавека *Антон* (царкоўнае *Антоній*, у перакладзе з грэчаскага — “*уступаць у барацьбу, спаборнічаць*”). Суфіксы *-іч, -енка, -юк* паказваюць на сваяцтва: *Антановіч* — сын, нашчадак *Антона*. Прозвішчы з гэтымі суфіксамі шырока прадстаўлены на тэрыторыях Брэсцкай вобласці, у тым ліку Лунінецкага, Бярозаўскага, Пінскага раёнаў, а таксама Беластоцкага ваяводства Польшчы і на тэрыторыі Украіны.

Ануфрыенка, Ануфрыеў — дэрыват з фармантамі *-енка і -еў* ад антрапоніма *Ануфрый* і семантыкай — нашчадак названай асобы: Ануфрый *-энка* — Ануфрыенка, Ануфры *-еў* — Ануфрыеў.

Арэхва, Арэхаў, Арашкевіч, Арэшка — дэрыват з фармантамі *-ва, , -аў, -евіч, -ка*. 1.Прозвішча паходзіць ад назвы плода ляшчыны – *арэх*. 2. Гутаркавая форма ад кананічнага *Арэфа* набыла ролю прозвішча.

Атрошка, Атрашкевіч — моўны варыянт царкоўнага імя *Тра(о)фім* (у перакладзе з грэчаскага — “*кармілец*”).

Аўчыннікаў — форма прыметніка з фармантам *-ава* ад антрапоніма *Аўчыннік* з семантыкай — нашчадак названай асобы. *Аўчыннік* –*ава*. Утваральнае слова — семантычны дэрыват ад апелятыва *аўчыннік* — той, хто вырабляе аўчыну. Аўчына — (вырабленая авечая скура) — *аўчын* — (майстар вырабляць аўчыну) — *Аўчыннік* — *Аўчыннікава*.

Бабіч, Бабковіч, Бабенка — у аснове прозвішча пакладзена слова “*бабіч*”. У беларускай народнай гаворцы яно мае некалькі значэнняў: “*дзіцё, якое нарадзілася ў прысутнасці бабкі-навітухі або пажылой жанчыны*”; “*той, хто першым зайдзе ў хату, дзе нарадзілася дзіцё*”; “*той, хто выконвае жаночую работу*”; “*той, хто любіць жанчын*”. Якое з іх ляжыць у канкрэтным прозвішчы адразу высветліць немагчыма. І яшчэ, у многіх цюркскіх мовах слова “*баба*” азначае “*бацька, дзед*” і з’яўляецца вельмі паважаным зваротам да пажылых людзей. Як варыянт *баба*: бацькава або матчына маці; старая жанчына ўвогуле; замужняя жанчына; жонка; пра слабахарактарнага нясмелага мужчыну. 2) (спец.) ударная частка механічнага молата для забівання паляў і для іншых мэтаў; 3)сталёвае кавадла для кляпання касы (*бабка*); 4) страва прыгатаваная з дранай або тоўчанай бульбы; 5) Тое што і *абабак*) грыб падбязавік; 6) дзясятка снапоў, накрытых распасцёртым снопам. *Бобак* — семантычны вытвор ад сепелятыва *бабок* балотная травяністая раслін з сакавітым лісцем; на Палессі — “*бабоўнік*”.

Баброў, Бабраўнічы — прыметнікавая форма з суфіксамі *-оў, -ічы* ад антрапоніма *Бобр* (бабёр) з семантыкай — нашчадак названай асобы: Бобр *-оў, Бобр -аўн -ічы*. ФП: *бобр* (бабёр) — жывёліна, якая жыве ў лесе каля вадаёмаў і мае каштоўнае футра) *Бобр* — *Баброў* — *Бабраўнічы*.

Байда, Байдукоў — паходзіць ад імя-мянушкі *байда*. Яно магло ўзнікнуць на аснове старажытнага слова, якое ва ўкраінскай мове і асобных беларускіх гаворах абазначае (*бесклапотнага, бяспечнага чалавека, які бескарысна праводзіць свой час*). Уваходзіць у выраз

“*біць байды*” — гультаяваць, лодарнічаць. У польскай мове слова “*байда*” выкарыстоўваецца ў значэнні “няпраўда, хлусня”. Пагэтам, магчыма, *што ў імя-мянушцы закладзена паняцце* (“чалавек, які прынаравіўся нешта прыдумваць, гаварыць няпраўду”).

Бакуновіч — прозвішча магчыма мае паходжанне ад асабістага імя *Бакун* — скарочаны варыянт імя *Абакум*, як варыянт царкоўнага імя *Авакум*, у перакладзе з старажытнагабрэйскага “*абдымак Бога*”. Суфікс *-овіч* абазначае сваяцкія сувязі: *Бакуновіч* — нашчадак *Бакуна*.

Баленкоў — у аснове ляжыць асабістае імя *Боля*. Гэта скарочаны моўны варыянт старажытнага славянскага імя *Ба(о)леслаў* — “*больш славы*” (В.С.Казакоў. “*міенаслоў. Слоўнік славянскіх імёнаў і прозвішчаў*”).

Бань, Банько — 1) паходзіць ад імя *Ба(о)на*, моўны варыянт царкоўнага імя *Бо(а)ніфацый*, у перакладзе з лацінскай мовы “*дабро, блага*” або “*фатум*” — “*лёс*”. Што абазначае “чалавек са шчаслівым лёсам”; 2) *Бань* — празванне, якое па значэнню суадносіцца з украінсім дыялектным словам “*банність*” — “*жалоба, туга, сум*”. (“Слоўнік“ Б. Грынчанка). Значыць, *Бань* — чалавек пануры, невясёлы.

Барысік, Барысевіч, Барычэўскі, Барысаў — форма бацькаймення з фармантамі *-ік, -евіч, -эўскі, -аў* ад антрапоніма *Барыс* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Барыс* — *Барысавіч* — *Барысевіч* — *Барысаў* — *Барычэўскі* — нашчадак *Барыса*. Барысік — прозвішча можа кваліфікавацца і як былая памяншальна-ласкальная форма імя *Барыс*: *Барыс* — *Барысік*. Скарочаны варыянт старажытнага славянскага двухсастаўнага імя *Барыслаў*. (ад *барацьбы* і *славы* — “*той, хто дабывае славу ў барацьбе*”. З гэтым іменем ёсць шмат прозвішчаў: *Барысаў, Барысюк, Борушка, Барысенка*.

Басавец, Басанец, Басюк, Басевіч — 1) дэрыват з суфіксамі *-ец, -юк, -евіч* ад антрапоніма *Бас* (*апелятыў са значэннем самы нізкі мужчынскі голас, а таксама спявак з такім голаса; духавы або струнны інструмент нізкага рэгістра*); *басіць* — спяваць басам). *Бас* (мянушка, затым прозвішча) *Басюк* — нашчадак названай асобы *Басюк*. Прозвішча таксама прывезенае. Відавочна, чалавек атрымаў яго ад мянушкі, а мянушку па прычыне звонкага і моцнага голасу пры размове. У Лунінцы ёсць прозвішчы *Басевіч, Басюк і Басавец*.

Бацюк, Бацюшкаў — верагодна ўтворана ад цюркскага імя *Бату*, якое можа быць цесна звязана з мангольскім і бурацкім словам

“бата” — “цвёрды; надзейны; верны; пастаянны”. Блізка да слова *бацька, бацюшка*.

Баўкуновіч, Баўкунец. Прозвішча верагодна походзіць ад рускага слова “*бовкун*” — адзінокі *вол*, запрэжаны ў воз, а *Бовкун* + суфікс — *овіч* — гаспадар гэтага вала і воза, а нашчадкі яго і носяць такое прозвішча да нашых дзён. (*1-ы том Слоўніка У. І. Даля, перавыданае ў 1982 годзе*).

Белаш — у аснове прозвішча ляжыць асабістае імя *Бел*. Яно пазначана як скарочаны варыянт царкоўнага імя *Белфій* (значэнне не вядома). Не выключаецца таксама і скарочаны варыянт некалькіх імёнаў — *Белімір* — “белы (святлы) свет”. *Белавус* — чалавек які мае “*белыя вусы*”. Магчыма прозвішча мае заходнеславянскія карані. **Бельскі, Беленькі, Бяляўскі, Бялоў** — паходжанне хутчэй за ўсё з-за колеру валасоў носьбіта прозвішча аднаго з продкаў.

Бірыла, Барыла, Барылка — 1) прозвішча суадносіцца са словам “*барыла*” — “бочачка з двайным дном” (“Слоўнік паўночна-заходняй Беларусі і яе памежжаў”). У пераносным сэнсе — гэта чалавек, які сваёй постаццю нагадвае такую бочачку; таўсцяк. (М.В. Бірыла. “*Беларуская антрапанімія*” 1960). *Барылка* — нашчадак *Барылы*. 2) ад старажытнага слова “*бірыль*” — дудачка або маленькая цацка з дрэва. Ад гэтага слова відавочна паходзіць слова “*бірулька*” — драўляная палачка, якая выкарыстоўваецца ў якасці гузіка. Пагэтану прозвішча можа паходзіць ад чалавека, які займаўся вырабам такіх драўляных біруле- — гузікаў.

Бо(а)гдан, Багданаў, Богданчук; Багданец; Багдановіч;— усе прозвішчы паходзяць ад імя асабістага *Багдан*, што значыць *дадзены Богам*. *Бажко, Божыдар* — памяншальная формада асабістага імя (*Божа, Божо*), якое ў сваю чаргу з’яўляецца скарочаным варыянтам старажытнаславянскага складанага імя *Божыдар і Богдан*.

Бойка, Байчук — старажытнаславянскае асабовое імя, якое азначае “*баец*”. Магчыма таксама, што яно з’яўляецца скарочаным варыянтам старажытных славянскіх двухскладаных імён *Бойдан* — *ваяўнічы, бойкан*— *бойкі*.

Бок(г)ша — прозвішча перайшло ў Велуту з в. Навасёлкі. Ёсць два варыянты значэння гэтага імя: 1. З нямецкай мовы “*der Bock*” — казёл, баран), сядзенне кучара; стойка кранштэйн. (*Дарэчы такія прозвішчы, як Баран, ёсць ў многіх рэгіёнах Беларусі і нават у г. Лунінцы*. 2. “*Богам дадзенае*” імя.

Бугай, Бугаёў — семантычны дэрыват ад апелятыва *бугай*, які мае два значэнні: 1) самец буйнай рагатай жывёлы; бык; 2) начная балотная птушка сямейства чапляў, празваная так за тое, што вясной самец яе, апусціўшы дзюбу ў ваду, утварае вельмі гучныя гукі, падобныя да рову бугая. А таксама *бугай* — *буйкі* (кустовая нізкарослая ягадная расліна сямейства бруснічных, што расце ў нізкіх лясных мясцінах, а таксама ягады гэтай расліны — *галубіка*).

Будзько, Буцько, Будзіловіч — скарочаны варыянт аднаго са старажытнаславянскіх складаных імёнаў “Будзіслаў” — “будзячы славу”, “Будзімір” — “будзячы мір”, “Будзігост” — “будзь госцяй, - ем” і г.д. Чалавек “будзячы”.

Булат — семантычны дэрыват ад апелятыва *слова булат* — даўнейшая ўзорыстая высокаякасная сталь для клінкоў, а таксама сам клінок (меч, шабля, кінжал) з такой сталі. Гаварылі — “цвёрды, як булат!”.

Бунас, Буневіч, Бунін, Бунько — паходжанне гэтых прозвішчаў неадназначна. Магчыма яно паходзіць да польскага імя *Бунусь*, скарочанага варыянта імя *Бонавентура*, што ў перакладзе з лацінскай мовы — “шчаслівае жэрабя (жрэбя)” (Я. Карловіч). Не выключана таксама, што *Бунас і Буневіч* — празванні людзей з нізкім глухім голасам, па дзеянні дзеяслова “буніць” — “выдаваць нізкія глухія гукі” (“Слоўнік В.Даля).

Бут-Гусаім, (Гусаім) — палякі звязваюць слова “бут” са словам “бута” — “гардыня”, другія з прыметнікам “бутлой” — “каранасты”. Вучоныя лічаць, што прозвішча *Бут-Гусаім* цесна звязана з дзвюма кантактуючымі старажытнымі сістэмамі складаных імёнаў — балтыйскіх і германскіх. У выніку адно з іх набыло форму *Бут-Гусаім*. Слова “гус” у старажытных германцаў значыла “дом”. А ў цэлым можна перакласці гэтак прозвішча, як чалавек, “што, трымаецца (свайго) дома”.

Бушыла — імя-мянушка па дзеянні дзеяслова “бушыць” — “шумна гуляць”. Беларускі дыялектны дзеяслоў “бушаваць” азначае “скандаліць”, значыць *Бушыла* — паклоннік шумных забаваў — *гарэза, свавольнік, магчыма, скандаліст*”.

Бяляк, Бялькевіч, Белан — паходзіць ад даволі шырока вядомага ў старажытнасці імя-мянушкі *Беляй*, так называлі бялявых, бледнатварых людзей. Гэтыя імёны былі адзначаны ў старажытнарускіх пісьмовых помніках XV — XVII стагоддзяў. Шмат такіх прозвішчаў не толькі ў беларусаў, але і ва ўкраінцаў, і расіян.

Бярозка, Беразюк, Бярозкін — 1) сын або другі нашчадак чалавека па празванню *Бярозка*. У сваю чаргу *Бярозка* ўзыходзіць да нецаркоўнага імя *Бяроза*. У старжытнасці гэтае імя прысвойвалася дзецям, якія нарадзіліся ў той перыяд, калі *бяроза* ажывала ад зімняга сну і пакрывалася маладой зелянінаю. У беларускай культурнай традыцыі *бяроза* — гэта дрэва-абярэг і пасрэднік паміж светам жывых і мёртвых, сімвал, жаночы пачатак (Беларуская міфалогія. Энцыклапедычны слоўнік, с. 56); 2) магчыма і ад назвы травяністай расліны сямейства бярозкавых з белымі ці ружовымі кветкамі і павойным сцяблом.

Ва(о)роніч, Воронаў — назва па чорным колеры валасоў чалавека. Давалі такую мянушку і чорнаму каню — “*конь вараны*”.

Вабішчэвіч — суадносіцца са словам “*вабік*” — дудачка, трашчотка для падманьвання птушак або звяроў шляхам імітацыі іх галасоў. *Вабікам* называлі і паляўнічага, які карыстаўся “прывабліваючай” дудачкай. *Вабішчэвіч* — другое ўтварэнне *Вабік* + суфікс –евіч, г.зн. сын, нашчадак *Вабіка*.

Вакульчык, Вакулич — паходзіць ад антрапоніма *Вакула*, што абазначае з мовы грэкаў “*настух*”.

Ваўрук — сын або нашчадак чалавека, які меў імя *Ваврен*, варыянт царкоўнага імя *Лаўрэнцій* (у перакладзе з лацінскай мовы — “*жыхар горада Лаўрэнта*”). Ад асновы гэтых імёнаў утворана шмат беларускіх прозвішчаў: *Вавранюк*, *Ваврыш*, *Ваврысюк*, *Ваврышчаў* і іншыя.

Валашчук, Во(а)лах — у аснове ляжыць асабістае імя *Волах(а)*. Гэта моўныя варыянты царкоўных імёнаў *Уладзімір* (*Владзімір*) (“*чалавек, які ўладае, валадае мірам (Светам), усеўладны*”). *Фарманта* –ук абазначае сваяцкія сувязі.

Валынчыц(к), Валынец, Во(а)лынец, Валынчук — 1) адтапанімічны дэрыват з суфіксам –ец ад *Валынь* (*Валын –ец*) з семантыкай — жыхар (*ураджэнец*) названай мясцовасці: *Валынь* — *Валынец*; 2) прозвішчы з суфіксам на –ец нярэдка ўтвараюцца ад назвы населенага пункта: в. **Бастынь** — *Бастынец*; в. **Валынь** — *Валынец*; 3) вытвор з суфіксамі –ыц; –ык ад антрапоніма *Валынка* і значэннем — нашчадак названай асобы: *Валынчыц(к/ч)-ык*. *Валынка* (духавы народны музычны інструмент, зроблены з трубак). Чалавек, які іграў на гэтым музычным інструменце і меў празванне *Валынчы(шчы)к*.

Васечка(о), Васілец, Васілевіч, Васілюк — ёсць толькі адно тлумачэнне, што гэта прозвішча паходзіць ад асновы асабістага імя

Вашкевіч— форма бацькаймення з фармантам –*евіч* ад антрапоніма *Вашка* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Вашкевіч* — *Васіль* — *Ваха* — *Вашка* — *Вашкевіч*. *Васілій* = *Вас*+суфікс–*ечка* ў памяньшальна-ласкальнай форме. З грэчаскай мовы азначае “*царственны*”.

Ві(е)гера — суадносіцца з украінскай назвай хуткага танца *вегера*, зафіксаванага у “Слоўніку” Б.Грынчанкі. першы носьбіт гэтага прозвішча мог быць таленавітым выканаўцам гэтага танца або проста *вельмі рухомым і шустрым чалавекам*.

Ве(а)рабей, Ве(а)раб’ёў, Ве(а)раб’яненка — семантычны дэрыват ад апелятыва *вєрабєй* — невялікая птушка атрада вєраб’іных з карычнева-шараватым апярэннем, якая жыве пераважна паблізу чалавека: *вєрабєй (птушка)*; *вєрабєй (празванне-мянушка)*; *вєрабєй (прозвішча)*.

Вєрас — семантычны дэрыват ад апелятыва *вєрас* — нізкая вечназялёная кустовая расліна сямейства *вєрасовых* з дробным лісцем і лілова-ружовымі кветкамі.

Вєчар, Вячорка — семантычны дэрыват ад апелятыва *вєчар*, *вєчорка*, *вєчаровы*, які мае два значэнні: 1) час сутак, ад канца дня да надыходу ночы; 2) грамадскі вєчэрні сход, прысвечаны якой-небудзь даце. Прозвішча ўзнікла ад першага значэння слова. Прозвішча добра стасуецца з найменнем *вєчоркі* — зборы вєскавай моладзі зімовымі або асеннімі *вєчарамі* для сумеснай работы, забавы. Форма адзіночнага ліку і прэзентуе прозвішча *Вєчар* — *Вєчорка*.

Во(а)ропцєў — *Во(а)ропай* імя асабістае, шырока вядомае ў старажытнай Русі. Старажытнае рускае слова “*ворон*” азначае *набег, налёт, грабёж, разбой*. У Беларусі слова “*варапай*” азначае “*невідушчы, сляпы чалавек*”. Прозвішча ў большасці сустракаецца ў Віцебскай вобласці, ёсць нават назвы вёсак — *В(о)ар(о)паев(о)а*. У *Лунінцы* жыве такі чалавек, *выкладчык музыкі, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны* Варапаеў Аляксандр Іванавіч.

Волчэк, Волчык Ваўчок, Волчок, Валкөвіч — 1) магчыма семантычная вытворчая ад апелятыва *волчэк* (беларускае *воўчэк*, рыба падобная на ярша, але з таўсцейшай галавой, шырокім ротам і больш цёмнай афарбоўкай лускі. Або з расліны *волчок* — “асот”.; дзіцячая цацка; трансфармацыя *волчэк* (-*Воўчэк*)-*Волчок*- **Волчэк**. 2) дэрываты з памяншална-ласкальным суфіксам *-ок* /-*ык* ад антрапоніма *Волк/Воўк* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Валч -ок, Волч -ык* (чаргаванне к/ч). Прозвішчы могуць разглядацца і як семантычныя

дэрываты ад апелятываў адпаведнага гучання з семантыкай — невялікі (малады) воўк. (*валчок, волчак, ваўчок*).

Война(о) — скарочаны варыянт прозвішча ў форме прыналежнага прыметніка *Войнаў(Воінаў)* ад асабістага імя *Воін* — “баец, салдат”. Прозвішча старажытнага шляхецкага роду, сустракаецца ў XV-XVI стагоддзях на Беларусі. Прозвішча сустракалася да нядаўніх часоў у горадзе Мікашэвічы.

Волін — паходзіць ад славянскага слова “Воля” — свабода; чалавек *вол(і)ен*, ён мае самастойнае права на любыя свае дзеянні, а ў XV-XVII стагоддзях катэгорый такіх людзей былі адзінкі, якім бы давалася “вольная”. Такое прозвішча ёсць у жыхароў в. Велута. Першым носбітам быў салдат рускай арміі, родам з пад Калугі, які ў складзе будаўнічай дружыны, у якой, (*дарэчы праходзіў службу і Аляксандр Блок, ля в. Калбы Пінскага раёна*) ў 1915 годзе наводзіў мост праз р. Цна для вузкакалейкі ад станцыі Люшча ў бок Вялікіх Чучавіч. Пасля сканчэння ваенных дзеянняў у 1918 годзе Волін Андрэй ажаніўся з мясцовай дзяўчынай, і іх нашчадкі па мужчынскай лінні і сёння носяць такое прозвішча.

Воранаў, Вараневіч, Варанцоў — дэрыват з суфіксамі прыналежнасці *-аў; -евіч; -оў* *Воран-аў, Варан-евіч, Варанц-оў* з семантыкай нашчадак: *варона — воран — Воран — Воранаў — Вараневіч — Варанцоў*. Адапелятыўнае прозвішча. У аснове ляжыць назва птушкі *воран*. У Лунінцы ёсць прозвішча і *Вароніч*.

Высоцкі — адтапанімічны дэрыват з суфіксам *-ск(-і)* ад уласнай геаграфічнай назвы горад *Высокае* Камянецкі раён Брэсцкай вобласці) і шэраг вёсак: *Высок -ск-і — Высо -цк-і* з семантыкай — жыхар (*урарджэнец*) населенага пункта *Высокае (сёння Камянецкі раён)*.

Вышынскі, (Высоцкі) — прозвішча ўтворана ад тапоніма *Вышыня* з выкарыстаннем суфікса *-ск-і (Вышын-скі)*. *Высокі — высь — вышыня — Вышынскі*.

1541. Галоўчыц (Дарыя) - вытвор з суфіксам -ыц (<-ыч) ад антрапонім *Галоўка* з семантыкай 'нашчадак (дача) названай асобы': *Галоўч(к/ч)-ыц*. ФП: *галава* ('верхняя частка цела чалавека або жывёлы', (перан.) 'розум, свядомасць, развага'; 'кіраўнік, начальнік, старэйшы ў сям'і') - *галоўка* (памянш. ад *галава*) - *Галоўка* (мянушка) - *Галоўка* (прозвішча) - *Галоўчыч* (бацькайменне з суфіксам -ыч, параўн. *Кузьміч* (ад *Кузьма*)) - *Галоўчыц* (вынік дысіміляцыі: чч - чц).

Галавач*, *Галаўко*, *Галаўня*, *Галоўчын*; *Галоўчык*, *Галоўчыц — семантычна антрапанімічны дэрыват ад апелятыва *галава*: *Галавач* — прэснаводная рыба сямейства карпавых з тоўстай і шырокай галавой. 1) Спачатку найменне рыбы *галавач* было перанесена на асобу (*на асацыяцыі канстытуцыі цела*): галавачом назвалі галавастага (*галаватага*) чалавека з вялікай галавой, а таксама разумнага,

здатнага да глыбокага роздуму, мысленіка, мысляра. Потым апелятыў *галавач*, *галавасты*, *кемлівы*, *разумны чалавек* набыў семантыку сямейнага **оніма** — прозвішча.

2) Вытвор з суфіксам *-ыц*, (*-ыч*) ад антрапоніма *Галоўка* з семантыкай нашчадак (дачка) названай асобы: *Галоўч(к/ч)-ыц*. Фарманта: *галава* (верхняя частка цела чалавека або жывёлы, (перанос.) розум. Свядомасць, развага; кіраўнік, начальнік, старэйшы ў сям’і) — *галоўка* — (памяншальна-ласкальнае ад слова *галава*, а таксама шарападобны плод, *суквецце* або прадаўгаватае ў некаторых раслін; пра клубень *цыбулі*, *качан капусты* *пярэдня частка саняў*, *ботаў* і іншае) — *Галоўка* (мянушка, прозвішча) — *Галоўчыч(ц)* (бацькаіменне з суфіксамі — *ыч*, — *ыц*. *Галоўчыч(ц)* — вынік дысіміляцыі: *чч*. *чц*).

Гарадзецкі, **Гарадкавец** прозвішчы паходзяць ад назвы населенага пункта *Гарадзец*, якое неаднаразова паўтараецца на ўсёй тэрыторыі Беларусі. Старажытнае слова “*гарадзец*” — памяншальная форма ад слова “*горад*”, якое храналагічна папярэднічала форме “*гарадок*”. Слова “*гарадзец*”, як позняе “*гарадок*”, з’яўлялася назвай невялікіх умацаванняў або дробных умацаваных паселішчаў. **Гарадзецкі** — ураджэнец *Гарадца* (*Гарадка*).

Гардзюк, **Гордзюк**, **Гардзіевіч**, **Гардзеў** — 1) паходзіць ад імя *Гарод* або ад асабістага *Гардзей*, што значыць *горды па характары* чалавек. 2) ад царкоўнага імя *Гордзій* (з грэчаскай мовы *Gordias* імя цара Фрыгіі, — *грозны*, *хуткі*). Суфікс *-евіч* азначае сваяцкія сувязі: *Го(а)рдзіевіч* нашчадак *Гордзія*.

Гаре(а)гляд — стараславянскае складанае імя. першая частка *Гора* — узыходзіць да “*горе*” націск на другі склад “*у вышыню — увысь, да верху*”. Напрыклад, падняць вочы ўвех, да нябёсаў, да бога”. У “Слоўніку рускай мовы мовы” гэта слова адносіцца да кніжнага стылю. *Горегляд* — “звяртаючыся позірк *уверх-у вышыню, да нябёсаў*”. Ёсць другое старажытнаславянскае слова (імя) — *Горе(а)мысл* — “звяртаючыся у думках у верх, у вышыню — увысь, да нябёсаў, да Бога.

Гарэлік — семантычны дэрыват ад апелятыва *гарэлік* — падгарэлая бульба (зафіксавана вялікім слоўнікам беларускай мовы Ф.А. Піскунова, 2012 г., с.221): *гарэлік* — утварэнне з суфіксам *-ік* ад *гарэлы*.

Гаўрыловіч, Гаўрылаў, Гаўрылюк — нашчадак чалавека з іменем *Гаўрыла* (царкоўнае імя *Гавриил* у значэнні — “*мая сіла, моца — Бог*”). Ад яго пайшлі прозвішчы: *Габрусь, Гав(ў)рош, Габрук і іншыя*. **Гірэнка** — было прывезена з Украіны Васіліем Мікалаевічам, начальнікам санітарнай службы партызанскага атрада І. В. Сталіна брыгады імя Кірава. Пасля вайны Васілій Мікалаевіч працаваў да пенсіі на Вялуцкім ФАПе. У аснове прозвішча ляжыць літоўскае слова “*gir(ia)*” — *лес*, значыць *лясны чалавек*.

Гнедзька(о), Гне(я)дзюк, Гнедчык — 1) дэрыват з суфіксамі *-к(а), -юк, -чык* ад антрапоніма *Гне(я)ды* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Гнедзь -ка, Гне(я)дз -юк, Гне(я)д -чык*. *Гнеды* (пра масць коней), *Гнеды (мянушка, прозвішча)* — *Гнедзька, Гне(я)дзюк, Гнедчык*. 2) нашчадак таго, хто атрымаў прозвішча-мянушку *Гняды* — “*цёмнавалосы, з чырвоным адценнем, цёмна-рыжы*” чалавек, гэта значыць, з валасамі, якія па колеры напамінаюць масць *гнядога* каня. У народзе называюць яшчэ чалавека замкнутага, маўклівага.

Го(а)ргун — 1) адзін з моўных варыянтаў царкоўнага імя *Георгій* (у перакладзе з грэчаскага “*земляроб, хлебароб*”).

2) у “*Тураўскім слоўніку*” *гаргун* — гэта жаўлак. У пераносным сэнсе *гаргун* — празванне чалавека з жалвакамі на целе.

3) нельга выключыць і магчымасць паходжання прозвішча ад літоўскага дзеяслова “*гаргці*” (“*хрыпець, сіпець*”). У літоўскай мове ёсць і назоўнік “*гарггалас*” (“*хрыпун*”). Адсюль *Гаргун* — гэта чалавек з хрыплым голасам.

Гоман — у Беларусі людзі называюць так чалавека з гучным голасам.

Гыцкевіч, Грыцько, Грыцэнка — паходзіць ад імя асабітага *Грыгорый*(*скарочаная форма Р ыгор*), што з грэчаскай мовы азначае — “*бодзёры*”.

Грабовіч, Граблюк, Грабцэвіч — вытворчая з суфіксам бацькаймення *-эвіч, -овіч* ад антрапоніма *Грабец* і значэннем нашчадка названай асобы: *Грабцэвіч.ФП: грабец* (той, хто грабе, зграбае сена салому) — *Грабец* (потым прозвішча)

Грамыка — *семантычны* дэрыват ад апелятыва *грамыка*, той, хто *грыміць* — размаўляе гучна (*нібы гром грыміць*). Асабовае найменне ўтворана ад дзеяслова “*грымець*”, падобна хадзіць — *Хадыка*, уладаць — *Уладыка*, гуляць — *Гуляка*.

Грыдзюшка — вытвор з фармантам *-юшка* ад *Грыдзя* і значэннем экспрэсіі ад імя *Грыгорый* (з мовы грэкаў “*быць пільным*”) набыў ролю прозвішча.

Грудзька — верагодней усяго паслужыла дахрысціянскае імя *Грудый* давалі тым, хто радзіўся ў месяцы *грудні* — у палякаў і украінцаў *снежань*. *Грудько*, *Грудзька* — нашчадак *Грудага*.

Грушэўскі — вытвор з фармантам *-эўскі*, *-эўская* ад тапаніма *Груша/Грушаўка* і значэннем жыхар, ураджэнец названай мясцовасці, паселішча: *Груш* –*эўскі*. ФП: груша (фруктовае дрэва сямейства ружакветных з сакавітымі пладамі ў форме акругленага конуса, а таксама плод гэтага дрэва. *Груша* мянушка, затым прозвішча — *Грушы* — паселішча, дзе жывуць асобы з прозвішчам *Груша*.

Грыневіч, Грынчык— паходзіць ад імя асабістага *Григорий* (з грэчаскай мовы “*бадзёры*”). У гэтага імя шмат моўна-бытавых варыянтаў: *Грыгор*, *Грыц(ь)*, *Грынько*, *Грынь* — відавочна, ад гэтага варыянта і паходзіць прозвішча *Грыневіч*.

Грэбень — семантычны дэрыват ад апелятыва *грэбень*, які мае некалькі значэнняў: 1) *грэбень* (грэбянец) — пласцінка з зубамі для расчэсвання валасоў; 2) *грэбень* на даху дома; 3) *грэбень* на галаве многіх птушак, напрыклад у пеўня. Такое прозвішча ёсць у некалькіх вёсках раёна і ў горадзе Лунінцы.

Губарэвіч, Губенка, Губараў — форма бацькаймення ад антрапоніма *Губар* з націскным *-эвіч*: *Губар* — *Губаравіч*— *Губарэвіч*. Апелятыў *губар* — характарыстычная назва асобы паводле інтэнсіўнай прыметы канстытуцыі цела, у прыватнасці *губ*; *губаты*, *губасты* чалавек. Губы — *Губар* — *Губаравіч* — *Губарэвіч*.

Гулевіч, Гулін, Гуліцкі, Гуляка — асновай для прозвішча магло паслужыць як асабістае імя, так і празванне *Гуля* — моўны варыянт царкоўнага імя *Георгій* (у перакладзе з грэч. мовы — *земляроб*). Празванне *Гуля* мог атрымаць чалавек з гулямі — круглымі жаўлакамі на целе, а таксама чалавек, які любіў *гуляць(гулі)*. Іменна ад імя ці празвання *Гуля* і пайшлі другія прозвішчы

Гунчык — Верагодна прозвішча можа паходзіць ад славянскага дзеяслова “*гунуть*” — гаварыць, казаць. Чалавек, які любіць пагаварыць, многа расказаць.

Гурбан(овіч) паходзіць ад слова “*гурба*” — нанос снегу, вялікая куча чаго-небудзь”, у пераносным сэнсе — “*чалавек масіўны, грузны*”.

Гусак — прозвішча магло быць празваннем чалавека, знешне і па нораву падобнага на *гусака* — *гуся-самца*. Беларусы ж *гусаком* называюць чалавека з доўгай шыяй або *задзірыстага*, *ганарыстага* і *кічлівага*. (В.І.Рагаўцоў, С.Я.Кечык. „Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны“). У слоўніку А.В.Суперанскай імя *гусак*

прадстаўлена як варыянт царкоўнага імя *Аўгусцін* (у перакладзе з лацінскай мовы — „належаць *Аўгусту*“, у сваю чаргу — („*святшчэнны; святы, вялікасны*“). Не выключана магчымасць выкарыстання у функцыі прозвішча *Гусяк* з заменай на боьш зразумелую форму.

Гутарава — ад беларускага імя-мянушкі *Гутар* па дзеянні дзеяслова “*гутарыць, весці размову, гутарку*”. Чалавек, які любіць *пагутарыць*.

Гушча, Гушчэня — прозвішча можа паходзіць ад назвы населенага пункта Беларусі, якія на сённяшні дзень існуюць шмат ва ўсіх нашых шасці абласцях. Было і імя *Гушча*. Яно насіла характар пажадання. Само слова “*гушча*” абазначае — “*густы, нярэдка*”. Даючы такое прозвішча, бацькі жадалі свайму дзіцяці мець заўсёды і ва ўсім дастатак. Густую ежу не ўсе маглі дазволіць сабе адну-дзве сотні гадоў таму. *Гушчэня* — сын ці нашчадак *Гушчы* — *аматара густой пахлёбкі*.

Дабрынец, Дабрынін, Дабрынюк — вытворы з фармантамі *-ыне – іні, -ыню* і значэннем нашчадкаўназванай асоб: *Дабрынец, Дабрынін, Дабрынюк*. ФП дабрыня (тое, што і дабрата, спагадлівасць, чуласць у адносінах да людзей: раскоша, хараство, любата)-*Дабрыня* (мянушка, потым прозвішчы) *Дабрынец, Дабрынін, Дабрынюк*.

Да(о)йд, Дайдовіч — форма бацькаймення ад антрапоніма (прозвішча) *Дайліда* з акцэнтаваннем фарманта *-овіч (Дайд –овіч)* з семантыкай — нашчадак (сын) *Дайдіды*. *Дайдіды* (цяслар, дойд) — *Дайдіды – Дайдидовіч*.

Давыдчык, Давідовіч, Давыдаў — сын, нашчадак *Давіда* (у звычайным ужыванні *Даві(ы)д*) паходзіць са старажытнаўрэйскага “*Давід*” — “*чалавек, некім каханы*”. З гэтым іменем у Беларусі існуюць другія варыянты прозвішчаў.

Дайнэка - прыйшло да нас з Украіны. Узыходзіць яно да ўкраінскага слова “*дайка*” — “*дубіна, палка*”. Па сведчаннях “Слоўніка ўкраінскай мовы”, словам “*дайка*” палтаўскі палкоўнік М. Пушкароў назваў сфарміраваны ім у 1657 годзе полк з прасталюдзінаў, узброеных дубінамі, рагацінамі і палкамі. Адсюль і пайшло празванне “*дайка*” — воін, які служыў у гэтым палку або воін з прымітыўным узбраеннем. Ад яго ж і прозвішча *Дайне(э)ка*.

Дамарацкі — ад антрапоніма *Дамарад*. (Імя мае значэнне ад славянскіх *дом+рады, здаровы*).

Дамашэвіч, Домаш, Дамейка — 1) гутарковая форма — першасная *Дамаш* — ад антрапоніма (імя) *Даміян*: *Дам –аш* — *Дама –эвіч*.

(М.Бірыла. Беларуская антрапанімія. 1966 г., с.58.). 2) варыянт імя *Дамінік* (лацінскае *Dominicus* — дзень *Божы*, нядзеля зафіксаваны 1539 годам) з тых часоў набыў ролю прозвішча

Данілевіч, Данілаў, Данілюк, Данілкін — 1) форма бацькаймення з фармантамі — *-евіч, -аў, -юк, -ін* Даніла з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Данілевіч, Данілаў, Данілюк, Данілки*; 2) асновай прозвішча паслужыла ўласнае імя *Даніл* — моўны варыянт царкоўнага імя *Данііл* — (у перакладзе са старажытнаўрэйскай мовы — “*Бог мой суддзя*”). Усе прозвішчы з коранем *Даніл* — гэта яго нашчадкі.

Дашкевіч, Дашкава — нашчадак чалавека па імені *Дашко*, моўны варыянт некалькіх рэдкіх царкоўных імёнаў: *Дарый* (імя персідскага цара, што азначае — “багаты”), *Дасій* (з грэчаскага — “з густымі валасамі”, *Данііл* — са старажытнаўрэйскага “*Бог мой суддзя*”, *Давід* — “любімы”).

Дзедзін, Дедин (руск.) — падаецца, што гэта прозвішча паходзіць ад усім нам знаёмага слова — “*дзед — бацька маці або бацькі*”; *продак або стары чалавек*. *Дзед* + суфікс *-ін*, дом чый? = *Дзедзін*. На тэрыторыі Беларусі ёсць населеныя пункты з назвай *Д(з)едін* у Докшыцкім, Верхнедзвінскім і Міёрскім раёнах Віцебскай вобласці Рэспублікі Беларусь. Прадстаўнікі такога прозвішча жывуць у вёсцы *Велута*, у горадзе *Мікашэвічы* з даўніх часоў. Іх нашчадкі рассяліліся па другіх мясцінах Беларусі і нават далёка за межамі *Луніначчыны*.

Дземянчук, Дземянюк, Дзямянчык, Деменчук (рус.) — паходзіць ад імя асабістага *Дзям’ян* = *Демьян*, што значыць з лацінскай мовы “*заваявальнік, уціхамірвацель*”.

Дзенісавіч, Дзенісеня — форма бацькаймення з фармантамі *-овіч, -еня* ад антрапоніма *Дзяніс* і семантыкай — нашчадкі названай асобы (сын або унук *Дзяніса*): *Дзяніс-евіч, Дзяніс-еня* асобы. *Дзяніс* (імя) — *Дзянісевіч* — *Дзянісеня* (прозвішчы). *Дзяніс* — (царкоўнае імя *Дзеанісій*) азначае “*прысвечаны Дзіонісу, Богу віна*”.

Дзмітровіч, Дзмітрыеў, Дзмітрук — аснову прозвішча складае царкоўнае імя *дзьмітрый* (у перакладзе з грэчаскай мовы — „які адносіцца да *Дзіметры*, *багіні земляробства і ўрадлівасці*“). Суфіксы — *овіч; -еў; -ук* азначаюць сваяцкія сувязі: *Дзмітрук* — нашчадак *Дзмітрыя*.

Дзяцяр, (руск.) Дегтярь, Дегтярёв — семантычны дэрыват (з суфіксам-*яр*) ад апелятыва *дзяцяр*, той чалавек, які працуе на смалзаводзе, дзе са смалы хваёвых дрэў атрымліваюць *дзёгаць* ці

прадае гэты прадукт перагонкі. 2. Той, хто гоніць дзэгаць, ці чалавек які з бярозавай кары і смаляных карчоў. Нашчадак такога чалавека і можа мець сёння такое прозвішча.

До(а)ро(а)шэвіч, Дарафееў — сын, нашчадак чалавека па імені *Дорах* ці *Дорош*. Абодва гэтыя імя з’яўляюцца моўным варыянтам царкоўнага імя *Дарафей* (у перакладзе з грэчаскай мовы — дар Божы”. У народзе ёсць некалькі бытавых варыянтаў гэтага імя: *Доро(а)с, До(а)рошка* і іншыя.

Драб^овіч, Дроб^овіч, Дро(а)боў(аў) — Верагодна паходзіць ад славянскага слова “*драб (ы)*”, у сэнсе — *рэбры*, аснова новага слова — драбіны (дзве) — лесвіцы. Яны ж лжацца з двух бакоў на “*колы — воз*” і атрымоўваецца спецыяльны воз для перавозкі сена, саломы, снапоў жыта або льну. Цяпер выкарыстоўваецца такі воз толькі ў вёсках. Ну, а майстар, які вырабляў гэтыя “*драбіны*” і меў імя-мянушку *Драб* + суфікс – *овіч* = *Драбовіч*. Ад яго гэта прозвішча атрымалі і яго нашчадкі. А калі мова ішла пра чалавека, якога выступаюць адны “*драбы*”, то гэта азначала, што такі чалавек вельмі худы, ён часцей за ўсё і атрымліваў такую мянушку, якая пазней магла стаць і прозвішчам. Ёсць і яшчэ адно тлумачэнне *кораня* “*драб*”, яно паходзіць з польскага дыялектнага слова: 1) *малады чалавек, абвернуты саломай, які прымае ўдзел у навагоднім абрадзе*; 2) *лянівы чалавек*). (“*Слоўнік польскіх дыялектаў*” Я. Карловіч). У такім выпадку суфіксы – *ов(іч), -ік, -ов* выконваюць памяншальную функцыю і ўказваюць на радзінныя сувязі: *Драб(-овіч)* — сын ці другі нашчадак Драба.

Дробаў — форма прыметніка з прыналежным суфіксам — *аў* ад антрапоніма *Дробаў* і значэннем ‘*нашчадак названай асобы*’: *Дроб-аў*. Утваральнае слова ад апелятыва *дроб*’ — кавалачак чаго-небудзь, драбок’: лік прадстаўлены ў выглядзе частак адзінкі.

Дразд^овіч, Драздоў — форма бацькаймення з акцэнтаваннем суфікса *-овіч* ад антрапоніма *Дрозд* (*Драздо –віч*) з семантыкай — нашчадак Дразда. *Дрозд* (лясная птушка) *Дрозд* (мянушка) – *Дрозд* (прозвішча) – *Дроздавіч* – *Драздовіч*.

Дубіна, Дубініч, Дубі(е)нчук, Дубінін, Дубянчук — суадносіцца са словам “*дубіна*”, якое мае тры значэнні; *дубовае дрэва, дубовы лес (дуброва)* і *дубовая палка*. Семантычны дэрыват *дуб* – *дубіна* – *дубінка* і г.д. Імя-мянушка чалавека *Дубіна* вельмі часта сустракаецца ў помніках Старажытнай Русі, у дакументах XIV-XVI стагоддзяў і несумненна мела сувязь з першым з трох вышэй названых слоў. У

беларусаў, як і ва ўсіх індаеўрапейскіх народаў, дуб быў дрэвам, якое асабліва шанавалі, бо яно сімвалізавала *цвёрдасць, сілу, вечнасць*. Пагэтакі бацькі ахвотна давалі сваім сынам гэтакія імя. Пазней яно паслужыла асновай для беларускіх, украінскіх і рускіх прозвішчаў.

Дубовік, — 1) Нашчадак продкаў в. Дубо(а)вік Докшыцкага раёна. 2) рулявы вялікай лодкі. Верагодна, першы носьбіт прозвішча быў рачніком.

Дубойскі — большасць носьбітаў такіх прозвішчаў на Лунінецчыне мае непасрэдныя адносіны да дзвух вёсак: Дубо(а)й Столінскага раёна і в. Дубо(а)е Пінскага раёна Брэсцкай абласці. Відавочна, што вёскі носяць назву па прозвішчах іх першапасалянцаў, а сёння гэтыя прозвішчы носяць нашчадкі сваіх далёкіх продкаў.

Дударга — існуе дзве версіі. Па-першае ў аснову прозвішча магло быць пакладзена празванне **Дудар** па значэнню рускага дыялектнага слова “дудора” трапкі, абрыўкі” (“Слоўнік В.Даля). тка маглі называць чалавека, які гандляваў старымі патрыманымі адзежкамі або астаткамі матэрыялаў пасля кройкі адзення.

Па-другое асновай для прозвішча магло паслужыць асабістае імя Дудор, якое па вызначэнню А.В. Суперанскай (“слоўнік народных форм рускіх імён”) з’яўляецца моўнай формай царкоўнага імя *Діадор* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “дар Зеўса”). У обоіх выпадках аснова Дудор — была аформлена рэдкім непрадуктыўным суфіксам — *ога*, значэнне якога лінгвістамі на сённяшні дзень пакуль не вызначана (Ю. К Редько. “сучасніукраінскі прызвішча”).

Дыдышка(о) — аснова для прозвішча паслужыла асабістае імя *ДУДЫШКА*, якое паходзіць ад царкоўнага імя дыадор(у перакладзе з грэчаскай мовы — “дар Зеўса”). Замена “у” на “ы” адбылася пад уздзеяннем вуснага вымаўлення.

Дырман — паходзіць са слова з нямецкай мовы „*Der Mann* — чалавек; мужчына”. У моўным і вусным варыянце артыкль і назоўнік зліліся і далі прозвішча *Дырман*.

Ев(ў)тух, Ев(ў)туховіч, Ев(ў)тушэнко(а), Еўціхееў, — у аснове ляжыць імя нашчадка чалавека *Евтух* або *Евтусь* — моўны варыянт рэдкага царкоўнага імя *Евтихий* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “удача, поспех, шчасце”. На глебе беларускай мовы ўзнік рад варыянтаў, у якіх пачатковае “е” заменена на “а”: *Аўцюх, Аўтуховіч, Аўтушка і г.д.* Ёсць другое значэнне, якое паходзіць ад памяншальна-ласкальнай формы старажытнага славянскага імя *Шчаціна* (В.С. Казакоў “Іменаслоў. Слоўнік славянскіх імёнаў і прозвішчаў”) —

чалавек, аброслы шчацінай”. Магчыма, гэтае імя выконвала функцыю абярога і павінна было адпужваць злых духаў ад свайго носьбіта.

Елісееў — у аснове прозвішча ляжыць праваслаўнае імя *Елісей*, якое рэдка сустракаецца ў наш час. Імя прыйшло да нас разам з другімі хрысціянскімі імёнамі з грэчаскай (*візантыйскай*) мовы. Утворана ад старажытнагабрэйскай фразы *эліша*, што абазначае “*Бог—выратаванне*”.

Ермаковіч, Е(Я)рмаловіч, Е(Я)рмоленка, Е(Я)рмолаў — форма бацькаймення з фармантам *-овіч* ад антрапоніма *Ермак* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Ермаковіч, Ермаловіч. Ермалай (Ярмола—імя) —Ерм -ак —Ермаковіч і Ярмак — Ярмаковіч*. Ад антрапоніма (*Ермола — Ярмола*) з семантыкай — ад імя былога бацькаймення *Ермоловіч* шляхам антрапанімічнага акцэнтавання (з націскам на антрапанімічным фарманце *-овіч*), набыло функцыю сямейнага *оніма* — *Ермаловіч*, фармант далучыўся да гутаркавай формы *Ярмол, Ермолай — Ярмола — Ярмаловіч*.

Жо(а)лне(я)рук, Жо(а)лне(я)рчук — утвораны ад слова “*żołnierz — жолнеж*” — з польскай і “*жаўнер*” з беларускай моў перакладаецца — “*воін, салдат*”.

Жук, Жуковіч, Жучкевіч, Жукоўскі — 1) дэрыват з фармантамі *-овіч, -евіч, -оўск(і)*. Прзвішчы могуць кваліфікавацца і як адтапанімічнае ўтварэнне з вышэйназванымі фармантамі ўраджэнцаў населеных пунктаў, назвы якіх маюць аснову *жук — Жукі, Жучкевічы, Жукаўка і г. д.* На тэрыторыі Беларусі такія населеныя пункты сустракаюцца паўсюль: *Жукі, Жукава, Жукаўка, Жукавічы*. У аснове назваў пасяленняў празванне *жук* — “*чалавек з вельмі цёмнымі валасамі*” або прозвішча ад гэтага празвання — *Жук, Жукаў, Жуковіч*. Семантычны дэрыват ад апелятыва *жук*, які мае два значэнні: 1) насякомае з жорсткім надкрыллем; 2) пераноснае значэнне — *хітры, пранырлівы чалавек*.

Жураўлёў, Жураўскі — 1) форма прыналежнага прыметніка з суфіксамі *-ёў і -скі* ад антрапоніма *Журавель* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Жураўл-ёў* - утваральнае слова *Журавель* — семантычны дэрыват ад апелятыва *журавель* — вялікая балотная птушка з доўгімі нагамі і доўгай шыяй. ФП: *журавель* (птушка) - *Журавель* (мянушка) - *Жураўлёў* (прозвішча). 2) у аснове ляжыць народнае празванне, імя-мянушка чалавека, падобнага нечым з *птушкай-жураўлём* (доўгія ногі, доўгі нос). Магло прозвішча

ўтварыцца як ад беларускага слова “журавель”, так і ад рускага “журавль”.

Жыгальскі — дэрыват з фармантам –ск(і) ад антрапоніма *Жыгала* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Жыгаль-скі*. ФП: *жыгала* — металічны востры прут, якім прапякаюць дзіркі ў дрэве, касці — *Жыгала* (мянушка) — *Жыгала* (прозвішча) — *Жыгальскі*.

Жыліч, Жылко, Жылінскі — 1) семантычны вытвор ад апелятыва *жылка, жыла* (памяншальна-ласкальнае) праслойка ў горнай пародзе, у дрэве, у лісцях дрэў, а таксама схільнасць, здольнасць да якой-небудзь дзейнасці. 2) утворана ад прозвішча *Жылк(а,о)* — нашчадак чалавека па імя-мянушцы. *Жылка* — назва крывяноснага сасуда, сухажылля. *Жылай* называюць чалавека *жылістага, мускулістага, хударлявага*, а часам таксама *прыжымістага, скупага* чалавека.

Завадскі, Завацкі — утварэнне з суфісам –ск(і) ад антрапоніма *Завада* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Завад –ск(і): завада* (загана, недахоп, перашкода) — *Завада* (мянушка, потым прозвішча) — *Завадскі*. Прозвішча магло ўзнікнуць ад тапоніма *Завадзь* (мясціна з невялікім залівам ракі або возера з запаволеным цячэннем) — *Завадскі*.

Завальнюк, Завальны — вытворнае ад антрапоніма *Завальня* пры дапамозе суфікса –юк і значэннем — нашчадак названай асобы: *Завальн –юк*. ФП: *завальня* (заваленка) — (“прызба”) — *Завальня* (мянушка) — *Завальня* (прозвішча) — *Завальнюк*.

Загумённы — паходзіць ад слова “гумно” — хлеў. Сядзіба, якая знаходзілася “за гумном”, а людзі ў ёй — “загуменныя”. За лесам — *Залескі*, “за балотам” — *Забалоцкі*, “за полем” — *Запольскі*, “за лугам” — *Залужны*, “пад лугам” — *Падлужны* і г.д.

Занцэ(е)віч, Занько, Зан — 1) у аснове гэтых прозвішчаў ляжыць уласнае мужчынскае імя *Зан*, памяншальна-ласкальная форма *Заня*, *Зан(ь)ка*, *Занко* ад імя *Зенон=Зіновій*. У перакладзе з грэчаскай мовы “*Зеўсаў, Божы, Боскі; чалавек, які набажна жыве.*” (І.Я. Яшкін. “Слоўнік беларускіх імёнаў”. Мінск, 2009г.) Нашчадкі *Зана ці Зіновія* і носяць такія прозвішчы. 2) асабістыя імёны *Заня*, *Зан(ь)ка* ў А.В. Суперанскай значацца як моўны варыянт царкоўнага імя *Захарый* у перакладзе з старажытнагабрэйскага — “*Бог успомніў*”. Суфіксы –э(е)віч; –овіч паказваюць на сваяцкія сувязі: *Занцэ-эвіч, Заньк-овіч*.

Захаркевіч, Захарчук, Захараў — памяншальная форма імя *Захар* у перакладзе са старажытнаўрэйскага азначае “*Богам успомнены, згаданы*”.

Здановіч, Зданевіч, Ждано(е)віч — ад старажытнага імя *Ждан*. Так нашы продкі-язычнікі называлі сына, нараджэння якога вельмі чакалі. Суфікс *-іч* азначае сваяцкія сувязі: *З(Ж)дановіч* — нашчадак *Ждана*. Замена пачатковага гука **ж** на **з** адбылася пад уздзеяннем вымаўлення. **Зялёнка, Зелянка, Зелянеўскі** — семантычны дэрыват з акцэнтаваннем на на другім складзе і на канцавым “**о**” ад апелятыва *зялёнка* — ядомы грыб з пласціністай зялёнай шапкай.

Зіновік, Зінчанка, Зенчанка, Зіновенка, Зініч — 1) дэрыват з фармантамі *-ік, -анк(а), -енка, -іч* ад антрапонімаў *Зіноў* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Зіна(о)в -ік, -енка, -анка, -іч*. (*Зіновій* — рэдкаснае імя) — *Зіноў* (прозвішча); 2). нашчадак чалавека з імем *Зіновій* (у перакладзе з грэчаскага “*Зеўсава сіла, Божая сіла*”. *Зенон, Зіня* — у перакладзе з грэчаскай мовы — “*Зеўс плюс жыццё*” — вярхоўны Бог). У Беларусі, у тым ліку на Лунінецчыне, часцей сустракаецца *Зіновік, Зенчанка, Зіновенка*.

Зубко, Зубаў, Зубачоў — семантычны дэрыват ад апелятыва *зуб*, косцепадобны орган у роце для адкусвання і разжоўвання ежы. Семантызм *зуб* найперш выкарыстоўваецца ў дачыненні да чалавека як мянушка (*паводле адпаведных асацыяцый*), а затым замацоўваецца як сямейны **онім**, перадаецца ў спадчыну, як прозвішча. Прозвішча вядзе свой пачатак ад старажытнага імя *Зуб*. Пасля прыняцця хрысціянскага іменаслова яно, як і іншыя язычніцкія імёны, спачатку было выцеснена ў разрад другасных імёнаў, а затым замацавалася ў якасці прозвішча. У “*Слоўніку старажытнарускіх імёнаў*” Н.П. Тупікава у XV—XVIII стагоддзях у старабеларускіх пісьмовых крыніцах яшчэ сустракалася ўласнае імя *Зуб*. Вось таму ад асновы слова **зуб** і сёння існуе некалькі прозвішчаў: *Зубік, Зубеня, Зубовіч, Зубоўскі*. У нашым раёне, у в. Дрэбск ёсць прозвішча *Зубко*, відавочна, ёсць такое прозвішча і ў в. Бродніца (*Зубко У. А. і члены яго сям’і*). Імя *зуб* у нашых продкаў насіла характар (*быць здаровым, не ведаць ніякай бяды*). Многія бацькі хацелі бачыць сваіх дзяцей добрымі лекарамі (*рус- целителями*). А для гэтага патрэбна было мець здаровыя зубы, што ў тых часы спрыяла папулярнасці.

Імя такое давалася чалавеку не выпадкова. У старажытнасці здаровы *зуб* служыў абярогам ад розных напасцяў, яго

выкарыстоўвалі (*насілі на шыі*) у якасці амулета, як сродак аховы ад хвароб і другіх няшчасцяў.

Зуй, Зуянок, Зуеў — прозвішча паходзіць з празвання чалавека, які мае прыкметы са знешнасцю і паводзінамі балотнай птушкі *куліка-зуйка*. У некаторых рускіх говарах гэта чалавек *рухомы, шустры, вяртлявы*, а у віцебскім краёвым даведніку² М.І. Каспяровіча гэта чалавек *хітры, выкрутлівы*.

Зылевіч, Зялевіч, Зілевіч — такое прозвішча ёсць яшчэ на Пружаншчыне. (У в. Велута ёсць мясціна з аднакаранёвай назвай “**Зылёвэ**” і мянушка — “**Зылька**”). Думаю, што гэта прозвішчы адной асновы ад слова, якое ўжывалася ў мове старажытнага племені — *яцвягаў*, першы ўспамін аб якіх датуецца пачаткам I-II стагоддзяў нашай эры ў Прынямонні і Прыбужжы (*Падляшша*). Абзначала гэтае слова — “*лясныя*” — *людзі, якія жылі ў лесе*. У літаратуры *яцвягі* ўспамінаюцца як плямёны, што насялілі вышэйназваныя вобласці ў IX-XIII стагоддзях.

Зяленскі, Зеленскі, Зелянок — імёны-мянушкі — *Белы, Жоўты, Чорны, Руды, Зялёны* звычайна даюцца чалавеку па наяўнасці ў яго колеру валасоў, скуры твару або вачэй. Зялёным з найбольшай верагоднасцю маглі назваць чалавека з *зялёнымі вачыма*, а яшчэ чалавека, які нарадзіўся на “*зялёнае свята*” — на *Тройцу* або *Сёмуху*. Нельга ігнараваць і такі выраз ва ўкраінскай мове як “*холад пазеляніў стары жоўты твар*”, а яшчэ “*зелянець ад злосці*”.

Іванюке(о)віч, Іванюк, Іванюў, Іванюшын, Ванюк, Ваньковіч, Іванько — у аснове ляжыць імя асабістае *Іван*, царкоўнае — *Іа(о)ан*, запазычанае славянамі са старажытнаўрэйскай мовы (*Божай міласцю дараваны, благаслаўлены*). Імя існуе ў значэнні памяньшальна-ласкавай формы: *Ванька, Іван, Іванюк, Іванюша*.

Івашкевіч, Івашка — ад асабістага імя *Івашка* — моўны варыянт царкоўнага імя *Іоанн (Іван)* у перакладзе са старажытнагабрэйскай мовы — “*Бог мілуе*”. *Івашкевіч* — нашчадак *Івашкі*.

Ігнаткевіч, Ігнаценка, Ігнатаў — нашчадак *Ігната* моўны варыянт царкоўнага імя *Ігнат(ц)ій*, што азначае з лацінскай мовы “*невядомы*”, “*незнаёмы*”.

Ілініч, Ільініч, Ільючык, Ільін, І(л)л(ь)іч — ад асабістага імя *Ільюк* — *Ілья*, са старажытнаўрэйскай мовы, запазычанае славянамі, у перакладзе — “*Бог мой Яхве*”. Суфікс *іч* указвае на радзінныя сувязі: *Ільючык* — нашчадак *Ільюка*.

Ількевіч — нашчадак Олкіпа па мужчынскай лініі. Ілка(-улька) — моўны варыянт хрышчомага імя Ілары(і)ё(о)н (у перакладзе з грэчаскай мовы “вясёлы”), або рэдкага хрышчомага імя Ілары — “вясёлы”. -іч, -оў паказваюць на прыналежнасць нашчадкаў да носьбітаў прозвішча — (бацькоў, дзядоў і прадзедаў).

Іовіч — прозвішча адносіцца да распаўсюджанага тыпу ўкраінска-беларускіх прозвішчаў і утворана ад імя **Іов**, атрыманага ў царкве пры крышчэнні новароджанага. Пасля **988-га** года (года крышчэння Русі І.П.) кожны славянін атрымліваў ад святара *крышчомае* імя і па гэтаму царкоўныя імёны сталі актыўнай базай для ўтварэння прозвішчаў.

Верагодней ўсяго, утварэнне прозвішча *Іов –іч* пачалося прыблізна ў XIV стагоддзі, што абумоўлівалася гістарычнымі працэсамі. Прозвішча *Іовіч* утварылася пры дапамозе суфікса *–іч*. Першапачаткова яно мела наступныя значэнні: “сын, маленькі малады чалавек”. Па гэтаму *Іовіч* літаральна разумелася як сын *Іова*. Іов у перакладзе з стражытнагабрэйскай мовы абазначае “*праследуемы, ганімы*”. Біблейскі Іов цяпеў шматлікія пакуты, але застаўся непахісным у веры да Бога і стаў сімвалам доўгацярплення. (Інтэрнэт –варыянт А.І.).

Ішчанка — дэрыват з фармантам *-анка* ад антрапоніма *Ісак* з семантыкай нашчадак названай асобы: *Ісак — Іска (ж.р.) + -енка — Іскенка — Ішчанка*.

Ка(о)зак — сын або другі нашчадак *Казака*. 1). *Казак* мог называцца той, хто быў у радах казацтва. У XV-XVII стагоддзях казакі — гэта ў сваёй большасці прыгонныя сяляне і гарадская бяднота, якія збеглі ад феадальнай залежнасці на ўскраіны дзяржавы, на Дон, у Запарожжа, удзельнічалі ў вызвалальнай вайне ўкраінскага народа (1648-16544 гг.). У XVIII стагоддзі казакі — гэта служывыя людзі, якія неслі ваенную службу за ўзнагароду іх зямлёй. Зберагліся ўкраінскія казацкія “*Рэестры*”, якія сведчаць аб тым, што сярод данскіх і запарожскіх казакоў было шмат беларусаў, якія нярэдка ўзначальвалі казацкія сотні і палкі. Але прыналежнасць да казацтва трэба даказваць дакументальна, таму што далёка не ўсе *Казакі* з’яўляюцца нашчадкамі сапраўдных казакоў. 2). **Казак** таксама называюць у народзе бойкага, удалага чалавека, а раней называлі і *батрака*, які наймаўся працаваць на год. Вось словы беларускага пісьменніка Янкі Брыля: “*Па-нашаму было так: хто хлопец хлесткі і смелы, той і казак*”. На рускай і беларускай мове прозвішча павінна

пісацца толькі праз “а” — *Казак, Казачэнка, Казакоў*. (“СБ”, 13.07.2013).

Ка(о)рэ(е)цкі, Карпец, Карпуковіч, Карповіч, Карпаў — у аснове прозвішча ляжыць імя асабістае Карец, як адзін з варыянтаў імя *Карп*, пераклад з грэчаскай мовы “*плод*” або з другога імя *Карыон* — “*карыіскі*”. *Карыйцы* — жыхары краіны *Карыі*, размешчанай на паўднёвым захадзе Малой Азіі. Адрозніваліся сваёй баявітасцю, (*сярод іх было шмат піратаў*). *Карэцкі* — той, хто належыць да рода *Карца*.

Ка(о)сач — паходжанне самога слова можа мець некалькі тлумачэнняў. Слова гэта ўтворана ад назойніка *каса* — прылада для скошвання травы ці пустазелля. Адсюль паходзіць дзеяслоў *касіць*, які мае ў наш час некалькі значэнняў: *касіць траву*; *касіць вачыма* — *коса* глядзець на каго-небудзь; “*касіць*” ад службы ў арміі — не мець жадання. Ёсць назва кветкі — *каса́ч сібірскі* — ірыс (*жоўты, фіялетава*); ёсць назва птушкі — *цецярук* — *касач* (*відавочна, з-за таго, што ён мае бакавы зрок, паварочвае галаву, каб убачыць тое, што прыцягнула яго ўвагу, у яго фенаменальны слых*).

Ка(о)товіч — нашчадак чалавека іменем *Кот*, скарочаны варыянт царкоўнага імя “*Катмед*”, у перакладзе з грэчаскай мовы “*паўсядзённы, штодзённы*”. Чалавек бывае падобны *кату* (*ласкавы, услужлівы; любіць вяршкі, смятану*).

Коваль, Кавале́віч, Кавалец, Кавале́нак, Кавальчу́к, Кавальчы́к — семантычны дэрыват ад апелятыва *каваль*, — рабочы, майстар, нашчадак чалавека, які займаўся “кавальскай” (рус. –*кузнечной*) справай — каваннем металу. На сяле гэта была ва ўсе часы вельмі ганаровая і рамантычная прафесія. Менавіта гэта семантыка і стала асновай *оніма* ад апелятыва *каваль*: *каваць - каваль – Каваль*. Недарэчна, калі некаторыя носьбіты прозвішча *Каваль* не ўразумелі гэтага і перакручваюць яго на незразумелае *Коваль*.

Кавелька, Кавелько — магчыма, гэтае прозвішча паходзіць ад дзеяслова “*кав(е)ыляць*” — ісці, раскачваючыся ў бакі або ставячы наскі ног у процілеглыя бакі. Некаторыя адносяць гэтае прозвішча да ўкраінскіх.

Казло́віч, Казло́ўскі, Казле́ня, Казло́ў — апошняе прозвішча з’яўляецца дэрыватам з суфіксальным антрапафармантам *-оўскі* ад *Казёл* (*Казл -ы*). Утварэнні з такім фармантам шляхетнасці больш уласцівыя польскай мове (прозвішчам): *Лісоўскі, Чарняхоўскі, Васілеўскі, Ракасоўскі* і г.д. Паходзіць ад слова *каза*. Чалавек, які

трымаў *коз*, разводзіў іх, вась яго нашчадкі і носяць такія прозвішчы. З асновай гэтага слова існуе шэраг прозвішчаў: *Казлоў, Казлоўскі, Казлякевіч, Казленя*. Гэтае прозвішча было завезена ў в. Навасёлкі перасяленцамі ў пачатку ХХ-га стагоддзя. *Козел* — перайначаная форма прозвішча *Казёл* з мэтай адмежавання ад ананімічнага апелятыва *казёл*. Вытворныя ад яго будуць *Козелаў, Козелаўскі. Калеснічэнка, Калеснік* — спецыяліст па вырабу калёс, утвораныя пры дапамозе розных суфіксаў, магчымы другія варыянты прозвішчаў з гэтай асновай.

Каліноўскі, Калінкін, Калінін — ад асабістага імя *Каліна*, поўнае *Каліннік*, што з грэчаскай мовы значыць — “*славуты пераможца*”

Калкэй, Калкоўскі — ураджэнец або ўладальнік населенага пункта *Колкі*. Націск можа быць і на першы, і на другі склад. На тэрыторыі Беларусі яны сустракаюцца ў некалькіх раёнах Мінскай, Гродзенскай і Гомельскай абласцей. У беларускіх дыялектах “*колкі (калкі)*” — гэта невялікі малады лясок. Такія ж прозвішчы ёсць і на тэрыторыі Малдавіі.

Каляда, Калядка, Калядзіч — семантычны дэрыват ад апелятыва *калядка* (памяншальна-ласкальна ад *каляда (каляд -ка)* — абрад калядавання або падарунак падчас каляды. 2). *Калядой* у народзе называюць тых, хто спявае калядныя абрадавыя песні ў час абыходу суседніх двароў. *Каляда* — старажытнае рэлігійнае свята. Свята прыходзіцца на перыяд зімовага сонцастаяння.

Калянковіч — вытвор з акцэнтаванымсуфіксам бацькаімення *-овіч* ад антрапоніма *Калянка* і значэннем’ нашчадак названай асобы *Калянк-овіч*. Утваральнае словаад апелятыва *калянка* — скрылік (каўбасы, морквіны,яблыка; мае форму круга(кола0(“Слоўнікнароднай мовыЗэльвеншчыны” П.Сцяцко, с. 56).

Канавальчук, Канавалюк, Канавалаў — у даўніну *канавалам* называлі знахара, доктара які займаўся лячэннем коней. Называюць так яшчэ *хударлявага*, а таксама чалавека *прыжымістага і скупага*. Калі–нікалі ў народзе ветдктара і сёння называюць “*канавалам*”. Маецца шмат прозвішчаў з гэтым словам “*к(о)ано(а)вал*”. Прозвішча *Канавалаў, Канавальчук* датавана яшчэ ў XVII-м стагоддзі.

Канановіч, Кананенка, Кананюк — 1) форма бацькаімення з фармантамі *-овіч, -енка, -юк* ад антрапоніма *Конан* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Конан(імя)* — *Канановіч* (адыменнае прозвішча). 2) паходзіць ад асабістага імя грэчаскага паходжання

Конон, што значыць чалавек “працоўны”. У старажытныя часы было вельмі распаўсюджана. Быў і аднайменны святы. У дзень нараджэння святога *Конана* кожнага немаўлятка, якое з’явілася на свет, таксама называлі *Конанам*. Імя мела некалькі моўна-бытавых варыянтаў: *Конік*, *Конаш*, *Канюта*, *Канюшка*, *Конах*, *Канонік*. Усе яны былі шырока прадстаўлены ў старабеларускіх помніках XVI — XVIII стагоддзяў. Ад іх утваралася многа беларускіх, украінскіх і рускіх прозвішчаў. *Конанаў*, *Канюшкевіч*, *Канюшка*, *Канюшык* і г.д.

Канапацкі — 1) паходзіць ад празвання “канапаты” — вяснушчаты, васпаваты”. 2) — семантычны вытвор адапелятыва *канапацкі*, *той*, *хто канапаціць* — затыкае дзіркі або шчыліны ў чым-небудзь паклем. Мохам і іншым.

Кандратовіч, Кандрацюк, Кандрацьеў — ад асабістага імя *К(о)андрат* у перакладзе з лацінскай мовы “шырокаплечы”. Суфікс – *овіч*; *-юк*; *-еў* надаюць слову роднасную сувязь — “сын, нашчадак *Кандрат(ц)а(і)я*”).

Каравай — ад прыгожага слова “каравай” — бохан духмянага хлеба або вясельны каравай. На Луніначчыне ёсць прозвішчы *Караваевіч*.

Караніха, Корэніха — аснова гэтых прозвішчаў узятая ад слова *корань*. Беларусы *Коранем* называлі чалавека прызёмістага, каранастага, расіяне ж — чалавека *стойкага*, *упартага*, *суровага*. На Беларусі ёсць варыянты прозвішча са словам *Корень*, *Корань*.

Каратай — цюркскае складанае слова “кара тай”, “кара” — “чорны”, “тай” — “моладая лошадка по второму году”. Напрошваюцца іншыя прозвішчы *Кароткі*, *Каратыш*, *Караткевіч*. Аснова *Каротк* — заключае ў сабе значэнне “кароткі, невысокага росту”, чалавек у кароткім адзенні (*Даль*); у рускай мове пішацца праз літару “о”.

Каратыш, Каротыш, Крутыш (польск.) — асновай гэтых прозвішчаў служыць польскі прыметнік “круткі” — *кароткі*, не высокага росту.

Каржанеўскі, Каржаневіч — вытвор з акцэнтаваным –*еўскі* ад антрапоніма *Коржань* і значэннем — нашчадак названай асобы — *Каржанеўскі*. ФП: *коржань* (польскае *korzen* — *корань*) — *Коржань* (мянушка, потым прозвішча) — **Ко(а)ржанеўскі**.

Карнялюк, Карніленка, Карніловіч — скарочаны моўны варыянт ад асабістага імя *Карней*, *Карнелій* (з лацінскай мовы *Карнеліус* ад “*корну*” — “*рог*”). Суфіксы *-юк*, *-енк(а)* надаюць слову роднасную сувязь — нашчадак *Карнея*.

Ка(о)сач, Ко(а)со(а)віч — паходжанне самога слова можа мець некалькі тлумачэнняў. Слова гэта ўтворана ад назоўніка *каса* — прылада для скошвання траў ці пустазелля. Адсюль паходзіць дзеяслоў *касіць*, які мае ў наш час некалькі значэнняў: *касіць* траву; *касіць* вачыма — *коса* глядзець на каго-небудзь; “*касіць*” ад службы ў арміі — не мець жадання. Ёсць назва кветкі — *касач сібірскі* — ірыс (жоўты, фіялетава); ёсць назва птушкі — *цецярук-касач* (відавочна з-за таго, што ён мае бакавы зрок, паварочвае галаву, каб убачыць, тое, што прыцягнула яго ўвагу, у яго фенаменальны слых).

Думаю, што *прозвішча* ўсё ж такі мае прамое дачыненне да продкаў, якія займаліся вырабам *кос* або былі вядомымі *касцамі* на ўсю акругу, а нашчадкі носяць ў спадчыну гэтае ганаровае прозвішча. **Каспяровіч, Каспраў** — 1) паходзіць ад царкоўнага асабістага імя *Каспар* у перакладзе з санскрыцкага — “настаўнік”. Гэта прозвішча прысутнічае ў кнізе “Перапіс войска Вялікага княства Літоўскага ў 1528 годзе”. 2) вытвор з суфіксам бацькаймення *-овіч* ад антрапоніма *Каспер* і значэннем “нашчадак названай асобы.

Кацко — паходзіць ад імя *Коцька(Котька)*. У “Слоўніку рускіх імёнаў” А.В. Суперанскай яно адзначана як моўны варыянт царкоўнага імя *Канстанцін* (у перакладзе з лацінскай мовы — (“*пастаянны*”), перанос націску на апошні склад , дае з’яўленне новай формы — вынік уздзеяння беларускіх прозвішчаў , якія канчаюцца на *-ко*: *Валько*, *Жылко*, *Жданько*, *Лабко* і г.д.

Касцючэнка, Касцючык — дэрыват з фармантам *-энк(а)* ад антрапоніма *Касцюк* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Касцюч* (к/ч) *-энк(а)*: *Канстанцін* — *Касцюк* — *Касцючэня* — *Касцючэнка*.

Ка(о)цуба — празванне па значэнню украінскага дзеяслова “*котюбытыся*” — “быць упрамым, артачыцца”. Значыць, *Ка(о)цуба* — чалавек *упрамы*, ні з чым і ні з кім *не згодны*.

Качаноўская, Качановіч — дэрыват з фармантам *-оўск(ая)* ад тапоніма *Качаны* з семантыкай — жыхар (*ураджэнецнец*) названага паселішча: *Качан -оўск(ая)*. Або дэрыват з фарманта шляхетнасці *-оўск -ая* ад антрапоніма *Качан* з семантыкай — нашчадак названай асобы: *Качан -оўска*: *качан* (плод капусты: шчыльна звітыя ў галоўку капусныя лісты) — *Качан* (мянушка, потым прозвішча) — *Качаны* (мясціна паселішча з жыхарамі з прозвішчам — *Качан*) — *Качаноўская*.

Каўко — семантычны дэрыват ад апелятыва *каўка* — птушка сямейства крумкачовых з чорным апярэннем; галка: *каўка* (галка) — *Каўка* (мянушка чалавека) — *Каўка* (прозвішча) — **Каўко** — зыначаная форма дзеля адмежавання ад апелятыва. Праўда, вядомыя беларусы пісаліся *Каўка*, *Коўка*.

Кіндрук — прозвішча паходзіць ад імя *Кіндыр*. Па *Н.А.Баскакаву* (“*Рускія прозвішчы цюркскага паходжання*”) яно ёсць у цюркскім іменаслове са значэннем “*канопля*”. Так звалі аднаго з літоўскіх князёў у XIV стагоддзі. У літоўцаў маюцца сугучныя з гэтым імем прозвішчы: *Кіндаравічус*, *Кіндарас*. Каб даведацца цюркскае або літоўскае імя пакладзена ў аснову вашага прозвішча, патрабуюцца дадатковыя дадзеныя. Суфікс - *ук* — беларускага паходжання і паказвае радзінныя сувязі: *Кіндрук* — *сын або нашчадак Кіндыря*. (Я ўлічыў бы і нямецкае слова *das Kind* – дзіця. П.І.)

Кіпцэвіч — аснову складае празванне *Кіпець*, якое азначае “когаць (*кіпцюры*), ногаць, а яшчэ даецца адсылка да літоўскага слова “*кібчыус*” — “*задзіра*”. Суфікс *-евіч* азначае свяцкія сувязі: *Кіпцэвіч* — нашчадак *Кіпця*.

Кірыеня, Кірыевіч, Кірыковіч — прозвішчы могуць быць утвораны ад імя асабістага “*Кірэй*”, што значыць у царкоўным варыянце *Кірыл*, з грэчаскай мовы перакладаецца “*уладар, уладыка*”. Ёсць і другі варыянт — паходзяць ад цюркскага імя *Кір* (“*шчодры, дарагі, слаўны, чыстасардэчны, шчыры*”).

Кісель, Кісялёў, Кісялевіч — так у народзе называлі чалавека, які вельмі любіць такую страву, як *кісель*, або чалавек, які займаўся прыгатаваннем *кісяля* з аўсянай, жытняй, пшанічнай мукі або нават з гароху. Называлі яго кісельнікам. Гэтая назва атаясамляецца з некаторымі яго ўласцівасцямі: *кіслы, напамінае студзень*, адсюль у пераносным сэнсе *Кісель* — чалавек *пасіўны, вялы, заўсёды нічым не задаволены; знешне чалавек тучнага складу*. Ёсць іншая версія. У аснове гэтых прозвішчаў ляжыць старажытнаславянскае ўласнае імя *Кісель*, зафіксаванае ў старабеларускіх помніках XVI стагоддзя. Хутчэй за ўсё яно адносіцца да старажытных імёнаў, калі немаўляці давалася імя з негатыўным значэннем, каб адпугнуць ад яго злых духаў. У гэтым выпадку імя *Кісель* азначала — “*хілы, вялы*”.

Кле(я)й(н)ман — быў у часы панскай Польшчы загадчыкам Навасёлкаўскага ўчастка вузкакалейнай чыгункі Люшча-Канал. Некаторыя старажылы гавораць, што ён з жонкай меў магазін. Далейшы яго лёс невядомы. Быў вывезены ў 1940 годзе органамі

НКУС у невядомае месца. Прозвішча мае нямецкае ці габрэйскае паходжанне і абазначае “*малы чалавек, малы мужчына*”. Яго маглі насіць як *немцы, габрэі*, так і *палякі*, якія жылі ў Польшчы на мяжы з Германіяй. Куды пераехалі нашчадкі з такім прозвішчам пасля вайны, невядома.

Клеўжыц — у аснове прозвішча ляжыць дзеяслоў “*клёўзаць*” — “*талкаваць, удоўбваць што –небудзь з прымяненнем фізічнай сілы або словамі*”. Адсюль *Клеўза* — аматар павучаць другіх, чытаць ім маралі.

Клімчук, Клімовіч, Клімук, Клімаў — 1) форма бацькаймення з акцэнтаваным фармантамі *-чук, -овіч, -ук, -аў* ад антрапоніма Клім і семантыкай — нашчадкамі названай асобы: *Клім* (імя) — *Клімавы* (сын) — *Клімавіч* — *Клімовіч*. 2) асновай гэтых прозвішчаў служыць асабістае імя *Клім* — скарочаны варыянт царкоўнага імя *Клімент* (*Кліменцій*) у перакладзе з лацінскай мовы “*міласцівы, паблажлівы*”. Суфіксы *-ук; -ік; -чук* з’яўляюцца паказчыкам кроўных сямейных сувязяў.

Клімашэўскі — ад асобага імя *Клімаш* — размоўныварыянтцаркоўнага імя *Кліменцій* (у перакладзез лацінскай мовы “*міласцівы, паблажлівы*”).

Кулага — “*непаваротлівы, марудлівы ў рабоце чалавек*”. **Кулагін** — нашчадак *Кулагі*

Ко(а)мар — звычайна адносіцца да чалавека *худога, маларослага* або *худашчавага з доўгім носам*. Існуе два націскі.

Ко(а)пыткоўскі, Капыткевіч — *копыт* азначае “*спружынны бязмен*”. А яшчэ *Копытам* маглі празваць па дзеянню беларускага дзеяслова “*капыціць*” — *ісці заповолена*. Звычайна гэта адносіцца да капытных жывёл, але часта гэта пераносілася і на чалавека, як гэта адбываецца і ў нашы дні, таму такое прозвішча азначае “*чалавека, які павольна ідзе, не спяшаецца*”.

Капусціч, Капуста, Капусцёнак — нашчадакі чалавека па празванню *Капуста*. У народзе “*капустай*” празываюць чалавека поўнага, круглатварага. Такое ж імя мог атрымаць і той, хто нарадзіўся ў дзень святкавання *капусцянкі* — калі закладвалася на зіму *капуста*.

Каро(а)ль — у аснову прозвішча пакладзена каталіцкае асабістае імя *Кароль*. Гэтае імя звязана з уяўленнямі аб багатым і шчаслівым чалавеку. Бацькі ахвотна называлі такім іменем сваіх сыноў. Ёсць і прозвішчы: *Каральчук, Каралевіч, Каралёў, Каралькевіч* і г.д.

Кез(ь) — празванне па значэнню беларускага дзеяслова “кезнуцца”, які ўзыходзіць да літоўскага keizotis, keiziotis “капрызнічаць, хвалявацца”. Адсюль Кез(ь) — капрызлівы, мітуслівы чалавек.

Ко(а)х^овіч, Ках^оцкі, Ках(а)н^юк, Ках(а)н^овіч, Ко^хан, Ках(а)н^евіч — утвораны ад імя *Коха* са злучэннем суфіксаў *-цкі, -віч*. *Коха* — моўны варыянт царкоўнага імя *Кондрацій* — Кандрацій, у перакладзе з лацінскай мовы “квадратны, шыракаплечы”.

Корж, Корж(а)енеўскі — па вызначэнню беларускага прыметніка “каржакаваты” — “чалавек нізкага росту, шыракаплечы, каранасты” (“Глумачальны слоўнік беларускай мовы”).

Корчык — празванне па значэнню шматзначнага беларускага слова “корч”. У літаратурнай мове яно абазначае “*пень* з вывернутымі карэннямі”, “выкапаны *корч* агароднай расліны з клубнямі (*бульбы, цыбулі*)”. У дыялектах апрача гэтага зафіксавана значэнне “*сударга, параліч*”. У пераносным сэнсе слова “корч” абазначае пажылога немашнага чалавека. У народзе “*карчом*” называюць яшчэ чалавека каранастага, скорчанага сударгамі або слабога ў сілу свайго узросту, а яшчэ чалавека з густой шэвелюрай. “Анамастычны слоўнік” В.І. Рогаўцава. *Корчык* — нашчадак *Карча*.

Кошэ(а)ль — паходзіць ад слова, якое абазначае “*мяккую складную плеценую карзіну*” або сумку. Майстар, які вырабляў такія *кашы*, кашалі, і меў імя-мянушку *Кошаль* або *Кашэль*.

Коўшык, Коўш (Столінскі раён, Брэст) — Ад татарскага слова “*ковш + -ык*”, што значыць, аднарукая чарпалка для піцця вадкасці (*вады*). Спецыяліст па вырабе такіх *каўшоў* і меў прозвішча *Коўшык*, якое і перадаецца нашчадкам праз сотні гадоў.

Краўчук, Краўцоў, Краўчанка, Краўчэня — 1) дэрыват з фармантамі *-ук, -оў, -анк(а), -енк(а), -эн(я)* ад антрапоніма *Кравец* і семантыкай — нашчадкі названай асобы. 2) чалавек, які “*кроіць*”, часта *і шые* адзенне, вопратку, а нашчадкі яго па мужчынскай лініі маглі атрымаць такія імёны-мянушкі, як прозвішчы.

Кривулец, Кривальцэвіч, Криваль(чук) — прозвішча мог атрымаць нашчадак чалавека па празванні “*Криваль*”, так звычайна называлі чалавека з фізічным недахопам ног або інваліда, “*кульгавага, кривога*” чалавека. Фарманты *-ец, эвіч, -чук* абазначаюць сваяцкія сувязі з насьбітам празвання. Ёсць нават назвы населеных пунктаў *Кривелі* Уздзенскага раёна; *Кривялэва* Расонскага раёна ў Беларусі.

Кубліцкі — усе прозвішчы, якія заканчваюцца на *-цкі(й), -скі(й)* часцей утвараюцца ад назваў населеных пунктаў. *Кублічы* — сумеснае пасяленне і валоданне некалькімі сваяцкімі па празванню іх роданачальніка *Кубла* або *Кублі*. Зыходным словам паслужыў дзеяслоў “*кудліца*” — “*быць навольным, не спешлівым у рабоце, марудліва капашыцца, вазіцца са справамі, з работай*”. Нельга выключачь і другое разуменне ад слова “*кубёл, кубышка для складвання харчоў і прадметаў абіхода*”. У пераносным сэнсе *Кубё(е)л* - гэта чалавек невысокага росту, поўны.

Кудзінаў — ад асабістага імя *Кудзя* — *сын чый?* — *Кудзін(аў)*, скарачаны варыянт імя *Акундзін*, з грэчаскай мовы — “*бяспечны*” — нашчадак *Кудзі*. Царкоўнае ж імя *Акіндзін*.

Кузьміных, Кузьміч, Кузьмянкоў, Кузьменка — ад асабістага імя *Кузьма* [у перакладзе з грэчаскай мовы “*мір — (с)пакой, парадак*”]. Суфікс *-іч* паказвае кроўныя сямейныя сувязі.

Кулакевіч — паходзіць ад даўняга рускага слова “*кулак*” — “*купец, гандляр, перакупшчык*”.

Курак, Кураў, Курчанка — прозвішчы ўтворан ад аднайменнага празвання, якое суадносіцца з беларускім рэгіянальным словам “*курака*” — хатняя птушка без ясна выражаных палавых прыкмет. Часта называлі гаспадара, які займаўся развядзеннем розных парод курэй. А нашчадкі атрымалі ў спадчыну такое прозвішча. (“*СБ*”, 6.10.2012, ст.10, В.П. Лемцюгова).

Курц — прозвішча таксама можа быць як нямецкае, так і польскае. “*Kurz*” з нямецкай мовы азначае “*кароткі*”, гэта значыць, невысокага росту. Сям’я Курц Уладзімера Моментавіча жыла з 1916 года ў в. Навасёлкі, Лунінецкага раёна. Нашчадкі і сёння жывуць у в. Велута, на станцыі Люшча, у Лунінцы і у другіх гарадах і вёсках.

Курыловіч, Курылюк, Кірыловіч — моўны варыянт царкоўнага імя *Кірыл*, з грэчаскага “*уладар, уладыка*”. У Беларусі ёсць шмат прозвішчаў з гэтым іменем.

Куст, Кустаў, Кустодзіеў — моўны варыянт афіцыйнага рэдкага імя *Акусцый* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “*пачуты*”) або таксама рэдкага імя *Кустодзій* (ад лацінскай мовы “*custas*” — “*страж, вартаўнік*”).

Кушнір, Кушнярэвіч, Кушнярук — утвораны ад назвы рамёстваў, якімі займаўся чалавек. *Кушнір*, гэта спецыяліст па вырабе футра са скур розных жывёл, а таксама майстар па пашыве адзення з вырабленага футра. У Расіі яго называюць *скарняк*.

Ку(а)чүра — празванне чалавека па дзеянні ўкраінскага дзеяслова “*кучыты*” — “*надаядаць каму-небудзь*” (“Слоўнік“ Б. Грынчанка).

Суфікс – *ур(а)* надае празванню некаторае адценне зневажальнасці.

Ла(о)бко, Лобан, Лобач — ад прозвішча “*Лоб* “ — чалавек з вялікім ці незвычайным “ілбом”. У народзе пра такіх гавораць яшчэ так: “*чалавек здаравенны, галавасты*”.

Лав(ў)рыновіч, Лав(ў)рынчук — ад асабістага імя *Лав(ў)р(э)н* — *Лаўрэнцій* — з лацінскай мовы — жыхар горада **Лаврэнта** — *лаўрэнціец*”

Лапенка, Лапаніцын, Лапін, Лапачук, Лапкоўскі — дэрыват з фармантамі –*енк(а)*, –*іцын*, –*ін*, –*ук*, –*оўскі* ад антрапоніма *Лапа* з семантыкай — нашчадкі названых асоб: лапа (*ступня або ўся нага ў некаторых жывёл і птушак; груба пра руку або нагу чалавека*). Лапа (*мянушка*) — пазней утвораныя прозвішчы. У аснове ўсіх прозвішчаў ляжыць імя *Лапаня*, якое з’яўляецца моўным варыянтам царкоўнага імя *Еўлампій* з грэчаскай мовы “*Эўлампій*”, “*Эу*” — “добра”, “*лампо*” — “свяціць, ззяць”. Суфіксы выконваюць памяншальна-ласкальную функцыю і ўказваюць на радзінныя сувязі прозвішча — да нашчадкаў тых, хто насіў такое імя. 2) семантычны дэрыват ад апелятыва *лапа*, які мае некалькі значэнняў: 1) ступня (*размоўнае*) пра нагу чалавека; 2) галіна хвойнага дрэва; 3) інструмент для выдзірання цвікоў.

Ларкін, Ларчанка — ад імя *Іларыён*, гутарковая форма *Ларыён*, што мела скарачаны варыянт *Ларка*, (*Ларко*); да асновы далучаны антрапанімічны фармант –*ін*; –*анк(а)* (варыянт –*енк(а)*), які надаваў *семантыцы* нашчадак названай асобы; форма *Ларка* мела варыянт *Лар*.

Лато(в)ўчыц — паходзіць ад уласнага імя *Лат*, якое з’яўляецца скарачанай формай моўнага імя *Ев(ў)лат*, якое ў сваю чаргу паходзіць ад моўнага варыянта царкоўнага імя *Ев(ў)лампій* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “*свяціць, ззяць*”). Пры дапамозе розных суфіксаў ад асновы імя *Лат* утвораны ад беларускіх прозвішчаў: *Латаш, Латашаў, Латыпаў, Латоўчыц, Латушка* і г.д. У Лунінцы і раёне існуюць некаторыя з гэтых прозвішчаў.

Лебядзевіч, Лебядзеўская, Лебедзева — форма бацькаймення з акцэнтаваным фармантам –*евіч*, –*еўск(ая)* ад антрапоніма *Лебедзь* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Лебедзь* –*евіч* — *Лебядзевіч*; *Лебядз* –*еўск(ая)*. ФП: *лебедзь* (вялікая водаплаўная птушка з доўгай выцягнутай шыяй) — *Лебедзь* (празванне, потым

прозвішча) — Лебядзевіч, Лебядзеўская. У Лунінцы існуе такое рэдкае прозвішча (П.І.).

Ле(і)нкевіч — паходзіць ад аднаго з асабістых імён: *Лен, Лень, Ленька, Ленка або Ленец*, аснова якіх ляжыць у моўным варыянце царкоўнага імя *Леон* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “леў”). Прозвішчы існуюць на Беларусі ў пісьмовых крыніцах XVI стагоддзя, ёсць нават некалькі назваў населеных пунктаў у Гомельскай вобласці.

Лемза — магчыма паходзіць ад слова “лемзіла” — *разявака, някемлівы чалавек. асцярожны*. Рэдкае прозвішча, якое ёсць у 3-4 вёсках Лунінецкага раёна.

Літвіновіч, Літвінчук, Літвінаў — у Вялікім Княстве Літоўскім *літвінамі = ліцвінамі* называлі ўсіх жыхароў гэтай дзяржавы (*беларусаў, украінцаў, палякаў, літоўцаў і іншых*). Прозвішча ўтворана ад слова “літвін” + суфікс – *овіч*, які паказваў на сваяцкія адносіны. *Літвіновіч* — нашчадак літвінаў (*ліцвінаў*). Украінцы называлі *ліцвінамі* толькі *беларусаў-палешукоў*, якія працавалі на ўкраінскіх заводах і на сплаве лесу.

Ліхтар, Ліхтаровіч — 1) само слова паходзіць ад нямецкага слова *das Licht* — *свет, агонь, асвятчэнне, свяціла, свечка*. У беларускай мове ёсць запазычанае слова, назоўнік — *ліхтар(ык)*, па рускі — “фонарык”. Відавочна, у XVIII-XIX стагоддзях *ліхтары* віселі на вуліцах, карбідныя ці керасінавыя і іх патрэбна было некаму па вечарах запальваць. Вось гэты чалавек і атрымаў ад сваіх суседзяў такое імя-мянушку, якое стала яму і яго нашчадкам ў будучым прозвішчам. Прозвішча *Ліхтар* ёсць у вёсках Вялікія і Малыя Чучавічы, Навасёлкі ды і ў горадзе Лунінцы; 2) магчыма, і другое значэнне, яно абазначае спецыяльнасць чалавека, які займаўся вырабам ліхтароў або працаваў на прадпрыемстве, дзе будавалі “ліхцеравозы” — невялікія грузавыя судны тыпу баржы.

Лукашук, Лукша, Лукашэвіч, Лукашэнка — 1) дэрыват з суфіксамі *-ук, -ш(а), -эвіч* ад антрапоніма *Лукаш* з семантыкай — нашчадкі названай асобы; 2) моўны варыянт афіцыйнага імя *Лук’ян*, нашчадкі чалавека па імені *Лук’ян*, які адносіўся да *Лукі*. Імя ж *Лука* з лацінскай мовы “люкс” перакладаецца як “свет, светлы” або *Лукерый(я)* (у перакладзе з грэчаскай або лацінскай — “салодкі”).

Лысак, Лысановіч, Лысоўчыц, Лы(і)соўскі — нашчадак чалавека па празванні, які *меў высокі лоб і (за)лысіны на галаве*. У Брэсцкім раёне ёсць прозвішча *Лысюк*. Наш вядомы вучоны археолаг, доктар

гістарычных навук, прафесар Пётр Фёдаравіч *Лысенка* і іншыя. Ёсць такія прозвішчы і ў горадзе Лунінцы.

Лявер — думаецца, што яго карані ляжаць у французскай або нямецкай мове. *Die Lave* — з нямецкай мовы на беларускую — *лава*. *Der Laver* можа абазначаць прафесію *столяра*, які майструе *лавы*. Магчыма, ёсць і другія тлумачэнні.

Ляшук, Ляшко, Ля(е)шкевіч, Лях, Ляшэнка — паходзяць усе гэтыя прозвішчы ад аднаго слова *Лях(i)* — гістарычная назва палякаў. Ляхамі называлі таксама беларусаў каталіцкага веравызнання і беларускіх шляхцічаў. Ад гэтага слова ёсць шэраг падобных прозвішчаў.

Мазур, Мазурчык, Мазуркевіч, Мазурэнка — гэта нашчадак жыхара Польшчы, вобласці Мазурыя. Калі ж націск падае на першы склад, то гэтае слова мае другое значэнне, асабліва ў першым прозвішчы. Форма бацькаймення ад антрапоніма *Мазурка* з фармантамі *-евіч; -чук; -энк(а)*. (*мазур* — *мазуры* і *мазурка* ж.р., ёсць нават такія польскі танец. П.І.) этнаграфічная група палякаў, якая насяляе паўночна-ўсходнюю частку Польшчы).

Мазырчук, Мазырэц — суфіксы *-эц, -ук* у складзе прозвішчаў паказваюць на тое, што месцам нараджэння першага яго носбіта мог з’яўляцца шраджэнец г. *Мазыра*. *Мазырэц* — нашчадак чалавека з імем *Мазыр, Мазыра* — *лакамка, саладкаежка*; у В. Даля, *пераборлівы ў ежы чалавек*.

Майсеў, Майсейчык — ад імя асабістага *Маісей*, са стражытнаўрэйскага “*узяты з вады*”, паколькі немаўлятка Маісея знайшлі ў карзіне, якая плыла па рацэ Ніл; з егіпецкай мовы гэта імя перакладаецца “*дзіця*”.

Ма(о)йсак — (магчыма) паходзіць ад моўнага варыянта царкоўнага імя *Мо(а)ісей*, у перакладзе (магчыма з егіпецкага “*дзіця, сын*”).

Макоўскі, Макавец, Макаед — 1) чалавек, які займаўся вырошчваннем семяннага маку для кандытарскіх вырабаў, а таксама вырабу макавага масла, якое вельмі цанілася мастакамі. Нашчадкі такога спецыяліста іносяць гэтае прозвішча. Па праваслаўным календары 14 жніўня царква адзначае дзень памяці подзвігу сямі святых братоў Макавеяў. Аб гэтым можна даведацца з праваслаўнай літаратуры. 2) Празванне чалавека, які любіць паласавацца макам; *Макаед* — *Чучавічы, Макей, Макейчык* — *Лунінец, Макаловіч* — *Дубаўка*. Жыхар вёскі *Макава* — *макавец*. Ганцавіцкага раёна.

Макоўскія пражываюць у Лахве, Велуце, Лунінцы і другіх мясцовасцях Беларусі.

Макейчык — вытвор з суфіксам *-чык* ад антрапоніма *Макей* і значэннем “нашчадак названай асобы”: *Макей -чык*. ФП: *Макей* (імя з мовы грэкаў з семантыкай” насмешнік”)

Максімчык, Максімовіч, Максімаў, Максімчук, Максіменка — патомак *Максіма*, у перакладзе з лацінскай мовы азначае “самы вялікі” або памяншальна-ласкавая форма асабітага імя *Максім* — *максімальны, найлепшы*.

Маладзяновіч, Моладзяновіч — утворана ад мянушкі *Моладзец* — “удалы хлопец, зух, хват”. Пры дапамозе суфіксаў *-яновіч* утварылася прозвішча *Мо(а)ло(а)д(дз)яновіч*.

Малашчук, Малашчыцкі; Малахоўскі — нашчадак *Малаха* ці *Малашкі*. Гэтыя імёны з’яўляюцца моўнымі варыянтамі царкоўнага імя *Малахія (Малахій)* у перакладзе са старажытнаўрэйскага — “мой пасланец”. Адсюль шмат моўных варыянтаў: *Малафееў, Малахаў, Малахей*.

Малей, Малевіч, Малейчык — 1) дэрыват з фармантамі *-ей, -евіч, -ейчык* ад антрапоніма *Малы* з семантыкай — нашчадак названай асобы: 1) *Малы* — *Мал-ей* — *Мал-евіч*: малы (*невялікі ростам, нізкі; малалетні, які займае нязначнае службовае або грамадскае становішча*). Ад мянушак перайшло ў прозвішча. 2) згодна А.В. Суперанскай, у перакладзе з балгарскай мовы, азначае “*маленькі, невялікага росту*”. Па версіі І. І. Трайняка, магчыма, паходзіць ад лацінскага “малаток”.

Марко, Маркоўскі, Маркаў, Маркевіч — ад імя чалавека *Марк*, у рымлян ёсць і імя асабітае імя “*Маркус*”, ад лацінскага слова, якое абазначае “*слабы, вялы*”, руская адаптацыя царкоўнага імя *Маркій*, якое магло пайсці ад імя *Марціус* (пераклад з лацінскай мовы — “*народжаны ў марце*”).

Майсюк, Масюк, Ма(о)йсак — прозвішча з’яўляецца асабістым імем *Мойса*, якое значыцца ў царкоўных імёнах *Маісей* (магчыма з егіпецкай мовы “*дзіцё, сын*”). Фарманты —*юк, -ак* вызначаюць свойскія сувязі: *Майсюк* — нашчадак *Мойсы*.

Мароз, Марозава, Маразюк — 1) семантычны дэрыват ад апелятыва *мароз* — моцны холад, сцюжа, а таксама іней, наледзь на шыбах, халоднае надвор’е. 2) нашчадак па імя-мянушцы *Мароз*. У старажытнасці, у дахрысціянскі перыяд, гэта было даволі распаўсюджанае імя ва ўсходніх славян. Ім наракалі дзіця,

народжанае ў моцны мароз. Гэта прозвішча дало шмат дэрыватаў: *Марозік, Марозчык, Маразевіч*.

Мас(з)ько — асабістае імя, якое з’яўляецца моўным варыянтам царкоўнага імя *Маісей* (магчыма, з егіпецкай мовы “дзіця, сын”).

Матвѣйчук, Мацвѣвіч Мацвѣюк, Мацвѣенка — паходзіць ад царкоўнага імя *Матфей*, праваслаўнага *Матвей*. Прышло да ўсходніх славян са старажынаяўрэйскай мовы і азначае “*Божы чалавек*”.

Мацукевіч, Мацуковіч, Мацюра, Мацү(ю)к — моўныя варыянты царкоўнага імя *Матфей* (запазычанага са старажытнаўрэйскага імёна слова са значэннем “*Божы чалавек*”. У каталіцкім календары *Мацей*, вядомае з XIII стагоддзя).

М(Н)ікуліч, М(Н)ікалаевіч — 1) паменшаная форма асабістага імя Мікула (*моўны варыянт ад імя Мікалай*). Царкоўная форма гэтага імя *Николай* (у перакладзе з грэчаскай мовы “*пераможца народаў*”).

Мініч, Мінакоў, Мінкевіч — ад імя асабістага *Міна*, з грэчаскай мовы “*луна — месяц*”.

Міра(о)новіч, Мірончык, Міронаў — форма бацькаймення з акцэнтаваннем фармантаў *-овіч, -чык, -аў* ад антрапоніма *Мірон* з семантыкай — нашчадак названай асобы, з грэчаскай мовы азначае 1. “*Духмянае масла, мір(о)а*”, якое выкарыстоўваецца ў хрысціянскіх царкоўных абрадах. 2. “*Плаксівы*”.

Місіевіч, Місько, Міхнюк, Міхневіч, Місіюк — у аснове ўсіх прозвішчаў ляжыць імя *Міхаіл*, запазычанае славянамі са старажытнаўрэйскай мовы ў значэнні “*як Бог; роўны Богу*”.

Мо(а)жэйко(а) — літоўскае слова “*мажас*” — “*невялікі, малы*” + суфікс *-ейк(о)(-а)*, характэрны як для літоўскай, так і беларускай моў. У літоўцаў ёсць прозвішча *Мажэйкіс*.

Мо(а, у)рза — Магчыма ад татарскага слова *Мурза*. Падобнае слова існуе і ў беларускай мове, яно абазначае дзіця, якое не глядзіць за чысцінёю свайго *твара*. Звычайна гэтае слова выкарыстоўвалася у выхаваўчых мэтах мам, у адносінах да сваіх дзетак, называючы іх ласкава — “*мурзілка*”. Коцікам і сабачкам таксама давалі мянушку “*Мурзік*”. Дарэчы, у 50-70-я гады XX стагоддзя выходзіў дзіцячы часопіс з такой назвай “*Мурзілка*”.

Мозаль, Мазоль, Мазалёў, Мазалеўскі — у цэнтральных беларускіх *говарах(размовах)* *Мазоль* — гэта працавіты чалавек (*М.В. Бірыла. Беларуская антрапаніміка*). Магчыма і другое паходжанне гэтага прозвішча. У “*Слоўніку*” *В. Даля* слова “*мозоль*” азначае “*бяльмо на*

воку”. Можа такая асаблівасць належала першаму носьбіту прозвішча. Ад асновы прозвішча “мазоль” і ўтвораны вышэй згаданыя прозвішчы.

Молчан, Моўчан, Малчановіч — аснову прозвішча складае празванне Молчан — *маўчун, маўклівы* чалавек.

Муляўка(о), Мулявін — паходзіць ад асабістага імя *Муль*, скарачанай формы моўнага варыянта Ермул — Ермол (афіцыйна *Ермалай*, у перакладзе з грэчаскага “*Гермесаў народ*”. *Гермес* — *Бог жывёлагадоўлі, заступнік, абаронца пастухоў*. Не выключана, што можа паходзіць ад імя-мянушкі *Муль*, *Муля* ад беларускага дзеяслова — “**муляць**” — “*надакучваць*” каму-небудзь або “*праяўляць нерашучасць, мяцца*”.

Муралевіч, Мураўеў, Муранькоў — у аснове прозвішча ляжыць імя *Мур(а)*, скарачаны варыянт *Цімур* (у перакладзе з цюркскага — “*жалеза — жалезны*”).

Муха — можа быць толькі адно значэнне паходжання, ад нашай пастаяннай лятаючай і назойлівай істоты — *мухі*.

Н(М)ікалаевіч, Нікалаенка, Нікалаеў — у аснове прозвішча ляжыць імя асабістае “*Николай — Мікалай*”. Нашчадак *Мікалая* і носіць такое прозвішча з грэчаскай мовы — “*пераможца народаў*”.

Наварыч — 1) “спецыяліст па наварванні жалеза”, ад дзеяслова “*наварыць*”. Калі лічыць, што руду на Беларусі варылі са старажытных часоў, то і прозвішчу такому шмат стагоддзяў.

2). Ёсць яшчэ адно значэнне. Прозвішча паходзіць ад дэрывата з суфіксам *-ыч* ад антрапоніма *Навар (Навар -ыч)* з семантыкай — нашчадак асобы з прозвішчам *Навар*. Утваральнае слова *Навар* — семантычны дэрыват ад апелятыва *навар* — вадкасць, насычаная рэчавамі тых прадуктаў, што ў ёй варацца, а таксама тлушч, які ўсплывае наверх пры варцы стравы з жывёльных прадуктаў. *Варыць (варыцца)* – *наварыцца* – *навар* – *Навар* – *Наварыч*.

Навіцкі, Новікаў, Новак — 1) прэстыжны дэрыват ад антрапоніма *Новік* з суфіксам *-ык-і* або адтапанімічнае ўтварэнне ад *Навікі (Новікі)* — паселішча. 2) у аснове прозвішча ляжыць слова “*новік*”. У старажытнасці гэтым словам называлі чалавека, які пасяліўся “*на нові — на навіне*”, на новай, неўзаранай зямлі, а таксама чалавек “*новы*” — прышлы, прыезджы, які аказаўся на чужыне.

Навумовіч, Навумаў, Навумавец, На(в)умчык — форма бацькаймення з фармантамі *-овіч, -аў, -ец, -чык* ад антрапоніма *Навум* і семантыкай — нашчадкі названай асобы: *Навум-овіч. Навум (імя)* —

Навумовіч (прозвішча). Або ад тапоніма *Навумы* з семантыкай — жыхар (*ураджэнец*) названага паселішча.

Нагорны — жыхар населеннага пункта, размешчанага на ўзвышаным месцы, магчыма з назвай *Нагорнае* (як Пагор’е Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці. Гарачкі— *Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці*). Па такім прынцыпу атрымаліся прозвішчы: *Навышны, Загара, Забалотны, Загумённы, Залужны, Падлужны і г.д.* Прозвішчы ёсць у Лунінецкім раёне.

Несцерава, Несцяровіч, Несцярук, Несцярчук — у аснове прозвішча ляжыць асабістае імя Несцер (Нестар), што з грэчаскай мовы абазначае “*старэйшы*”.

Нікіфа(о)ра(о)ў — сын або нашчадак *Нікіфара*, у перакладзе з грэчаскай мовы — “*пераможца, перамоганосец*”.

О(А)сіпенко(а) — паходзіць ад асабістага імя *В(О)сіп* — ад стараяўрэйскага імя *Іосіп* — *Іосіф*, што значыць “*прымнажаючы, павялічваючы*”.

Пажарыцкі — утворана ад назвы населенага пункта *ПА(О)ЖАР*. На тэрыторыі Беларусі такіх назваў даволі многа. У сваю чаргу назва месца паходзіла ад выгарэўшых мясцін у лесе, на якім у старажытныя часы пад земляробства спецыяльна выпальваліся дрэвы пад пасевы.

Па(о)ля(е)коў — чалавек польскай нацыянальнасці або карані якога адносяцца да польскай нацыянальнасці, ці нават чалавек, які авалодаў польскай мовай або доўга жыў у Польшчы.

Па(о)лхоўскі, Поўх, Полх, Повх — ураджэнец хутара *Повхова (Поўхаво)* Лунінецкі раён. Слова *Пов(л)х* у паўночна-заходняй зоне Брэсцкай вобласці, канкрэтней Брэсцкі раён — у *вёсках Астрэмечавы і Лышчыцы* ў 50-90 гады ХХ стагоддзя мелі такія прозвішчы, ёсць яны і ў нашым Лунінецкім раёне. Дык вось слова *пов(ў)х* абазначае назву невяліччай жывёлы *крот*). А чалавеку, які меў вочы з невялікімі разрэзамі, праблемы са зрокам, давалі мянушку “крот”, па мясцоваму — *поў(в)х*. (*Прозвішчы асабіста вядомы П.І.*)

Панасюк, Апанасюк, Апанасовіч, Панасо(е)віч — ад асабістага імя *(А)Панас*, моўны варыянт царкоўнага імя Афанасій, з грэчаскай мовы — “*бессмяротны*”.

Панько, Панькова — памяншальная форма моўнага ўласнага імя *Паня* якое. у сваю чаргу, з’яўляецца моўным варыянтам царкоўных імён *Панкрат(ц)ій* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “*усемагутны*”),

Панфіл — “усімі любімы”. Якое з гэтых імён ляжыць у аснове прозвішча, сказаць цяжка. (“СБ” 6.10, 2012, ст.10 В.П. Лемцюгова)

Партус — прозвішча паходзіць ад лацінскага слова „*partus* — “народжаны на свет”. Мае літоўскія карані.

Паўлюкевіч, Паўлюковіч, Паўлюкавец, Паўлючэнка, Паўловіч — дэрыват з суфіксамі прэстыжнасці *-евіч; -овіч; -ец; -энк(а) і -ов -іч* ад антрапоніма *Паўлюк* + суфіксы, якія маюць памяншальна-ласкавыя значэнні. Моўны варыянт царкоўнага імя Павел (у перакладзе з лацінскай мовы — “*малы, малодшы; невысокі, невысокага росту чалавек*”).

Пашкевіч, Пашкавец, Пашкоўскі — ад размоўна-побытавай формы *Пашка*. Традыцыйна-царкоўнага імя *Павел*: да скарочанай формы асновы *Па-* далучаны суфікс *-ш-а*: Паша, потым да гэтага дэрывата дадаецца эмацыянальна-ацэначны патранімічны фармант *-ка*: *Пашка*; ад пашка ўзнікла бацькайменне *Пашкавіч*, а затым і *Пашкевіч*.

Пахо(а)лок — семантычны вытвор ад апелятыва *пахолак* — *парабак, слуга (Даль), сялянскі хлопец* (у мове шляхты) (Насевіч Вячаслаў Леанідавіч).

Пліга(о)ў(в)ка — суадносіцца з беларускім дыялектным словам — (“*плыгаць*”, рускае — “*плыгать*”, украінскае — “*плыгати*”) — *скакаць, падскокваць*. Адным словам, “*чалавек-напрыгунчык*”.

Пратасавіцкі, Пратасеня, Пратасевіч — паходзіць ад асабістага імя *Пратасій*, якое ў сваю чаргу паходзіць ад грэчаскага дзеяслова *пратасо* — “*ставіць наперадзе*”. Значыць гэта слова ў нас “*наперадзе ідучы або стаячы*”

Пракаповіч, Пракапчук, Пракапенка — форма бацькаймення ад антрапаніма *Пракоп* з акцэнтаваннем фарманта *-овіч; -ук; -енка* і семантыкай — нашчадак *Пракопа*. *Пракоп* — *Пракопавіч* — *Пракапчук* — *Пракапенка*. У аснове ляжыць асабістае імя *Пракоп* — скарочаны варыянт царкоўнага імя *Пракопій* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “*поспех, дасягаць поспеху*”). Суфіксы *-овіч, -ук, -енка* з’яўляюцца паказчыкам роднасных адносін: *Пракаповіч, Пракапчук, Пракапенка* — нашчадкі *Пракопа*.

Прымаковіч, Прымакоў, Прымчык — паходзіць ад украінскага слова “*пры(й)мак*” — “*муж, які перайшоў жыць у дом жонкі*” — “*у прымы*”.

Прыко — прозвішча ўзыходзіць да асабістага імя *Прыка*, якое ўзнікла ў выніку спрашчэння асабістага імя *Сапрыка* (ад *Сапрон*).

Гэта *Сафроній* у перакладзе з грэчаскай мовы — “разважлівы” За шматлікія гады гэтае імя мянялася.

Пярвушын — форма прыналежнага прыметніка з фармантам *-ын(а)* ад антрапоніма *Пярвуша* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Пярвуш-ына* — “первый(першы)” — *Пярвуша* — *Пярвушына*.

Ра(о)мановіч — паходзіць ад імя асабістага Раман, якое запазычана з лацінскай мовы, што ў перакладзе азначае “рымлянін”.

Рабкавец, Рабцэвіч, Рабец — 1. Ад імя-мянушкі *Рабец*, прыметнік — *рабы*, (канапаты), ад празвання чалавека з канапушкамі, рыжымі адмецінамі на твары (“Слоўнік паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча”), “Слоўнік” В. Даля; “Слоўнік” Б. Грынчанка. 2. *Рабец* — назва рода птушкі — *каришунка*. 3. *Нявольны, прыгонны* чалавек; *рабацяга, рабочы* чалавек па найму. *Рабцэвіч* — нашчадак *Рабец* 4.

Радзівановіч, Радзіяновіч — сын або другі нашчадак *Радзівона* — моўны варыянт царкоўнага імя *Радзіёна* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “жыхар вострава Радос”).

Радзюк, Радз(і)евіч, Радзькоў(в) — утворана ад імя *Рад* — моўны варыянт царкоўнага імя *Ро(а)д(з)іо(ё)н* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “жыхар вострава Радоса”). У Беларусі шмат прозвішчаў з асновай *Ра(о)д*: *Родзік, Радута, Радзец*.

Равінскі — уладальнік ці ўрадженец населенага пуркта *Равіны* (Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці), Драгічынскі раён Брэсцкай вобласці і др. Аснову назвы складае слова „*раввін*“ — служыцель і духоўны кіраўнік яўрэйскай рэлігіёзнай абшчыны. Нашчадкі і насілі і носяць яго як прозвішча.

Раковіч — ад асабістага царкоўнага імя *Іеракс*, што значыць з грэчаскай мовы — “*ястраб, сокал*”.

Рамановіч, Раманчук, Раманаў, Раманенка, Раманскі — паходзіць ад уласнага імя *Раман*, праз стадыю бацькаймення *Раманавіч* і анімізацыю з націскам на антрапанімічным фарманце *-овіч*: *Раман-Раманавіч-Рамановіч*. Празванне мела семантыку — нашчадак Рамана. Яно запазычана з лацінскай мовы, што ў перакладзе азначае “*рымлянін, жыхар горада Рыма*”.

Рафаловіч, Рафальскі — паходзіць ад асабістага імя Рафал. Гэта скарачаны моўны варыянт ад імя Рафаіл (у перакладзе з старажытнагабрэйскай мовы “*Бог вылечыў (рус. - исцелил)*”).

Ров(ў)ба — ад нямецкага слова “*Reibe-райбэ*” — “*цёрка*”. *Ровба, Ровбель* — чалавек, якія займаецца вырабам *цёрак* ці дапамагае іх вырабляць. Хутчэй за ўсё гэтым чалавекам мог быць *немец* па

нацыянальнасці, у якога і працаваў чалавек, які пазней атрымаў такое прозвішча. На Беларусь ён мог пераехаць з Літвы або Латвіі. Рэдкае прозвішча. У Беларусі быў вядомы харавы дэрыжор з падобным прозвішчам — Віктар Уладзіміравіч **Роўда**.

Рудовіч, Рудзяк, Рудэнка, Рудзька, Руд(т)коўскі, Рудакоўскі, Руднеў і г. д. — Аснова прозвішча па прыметах беларускага і ўкраінскага прыметніка — “руды” — “рыжы”; сын, нашчадак чалавека з *рудымі* — *рыжымі* валасамі, прозвішча вядома з XVI — XVII стагоддзяў. У беларускім дыялекце яшчэ і “вяснушкаваты, рабаціністы”. “Слоўнік паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча”. Даволі часта вышэй названыя прозвішчы сустракаюцца і на тэрыторыях Украіны і Расіі.

Русак, Русакевіч — семантычны дэрыват ад апелятыва *русак* — *шэры заяц*, які захоўвае аднолькавую афарбоўку ва ўсе поры года. Найменне зайца стала мянушкай чалавека паводле адпаведнай асацыяцыі, затым празванне замацавалася як родавае, сямейнае і стала прозвішчам: *русы* — *русак* — *Русак*.

Руткоўскі — магчыма ад ФП: *рута* (від шматгадовай травяністай расліны або куста з жоўтымі кветкамі і лісцем, у якім змяшчаецца эфірны алей). Можа быць назва мясцовага паселішча з прозвішчамі *Рутка, тапонім*). Адсюль вытвор з фармантам *-скі* ад тапоніма *Руткі(а)* і значэннем народзінец, жыхар названай мясцовасці: — *Руткоўскі*.

Рылко, Рылееў, Рылач — паходзіць ад назвы старадаўняга музыкальнага інструмента “*рылей*”, разнавіднасць украінскай *ліры*. Носьбіты такіх прозвішчаў з’яўляюцца нашчадкі чалавека па імя-мянушцы *Рылей*.

Савіч, Савінок, Савіна, Саўчанка — утвораны ад антрапоніма (асабістага імя) Сав(в)а і фармантаў *-іч, -ок, -ін(а), -анк(а)* — нашчадкаў названай асобы. Царкоўны варыянт *Савацій* (ад грэчаскага “*саббатіос*”, запазычанага са старажытнаўрэйскай мовы, што значыць у перакладзе — “*народжанае (дзіця) ў суботу*”).

Сайка, Сайко, Саенка, Саевич — скарочаны варыянт асабістага імя *Сай* ад *Ісай* (царкоўнае — *Ісайя* запазычанае славянамі са старажытнаўрэйскай мовы, што ў перакладзе азначае “*выратаванне Бога Яхве, выратаваны Богам*”). Ад гэтага імя і пайшлі *Сайка, Сайко, Са(е)віч* і іншыя.

Сакалоў, Сакалоўскі — форма праналежнага прыметніка з суфіксамі *-оў, -ск-і* ад антрапоніма *Сакол* з семантыкай — нашчадак

(Сакал -оў -Сакалоў). Сакол і сокал (драпежная птушка — і (пераноснае) назва прыгожага юнака, мужчыны) — Сокал (мянушка) — Сокал — Сакалоў — Сакалоўскі.

Саковіч, Сачанка, Сацэнка — форма бацькаймення з фармантам -овіч ад антрапоніма Сак з акцэнтацыяй фарманта і семантыкай — нашчадкі (сын, дачка) названай асобы. *Ісак* (кананічнае праваслаўнае *Ісаак, Ісаакій*) — Сак — Саковіч; сын, нашчадак чалавека, імя якога Сак, моўны варыянт царкоўнага імя Ісаак (у перакладзе са старажытнайўрэйскай мовы — “ён засмяецца”). *Сара*, жонка біблейскага патрыярха, пачла прадказанне, што ў яе на старасці год народзіцца сын, расмяялася. Сын сапраўды нарадзіўся. і назвалі яго *Ісаак*. Ёсць шмат варыянтаў гэтага імя: Сац, Сацук, Сачок, Сачык. Адсюль пайшлі і прозвішчы: Сачанка, Сацэнка, Саковіч.

Салавей, Салавейчык, Салаўёў, Салаўяненка — 1) семантычны дэрыват ад апелятыва *салавей* — буравата-шэрая маленькая пеўчая птушка атрада вераб’іных, якая вылучаецца прыгожым спевам. Апелятыў найперш стаў мянушкай чалавека па адпаведнай асацыяцыі, а затым праз ступень празвання набыў функцыю прозвішча. 2) празванне чалавека шматслоўнага, галасістага (В.С. Казакоў. “Іменаслоў. Слоўнік славянскіх імён і прозвішчаў”). Вучні называлі аднакласніка Салаўём за тое, што ён умеў трапна імітыраваць салаўіныя трэлі.

Самусевіч, Самусік — нашчадак чалавека з імем *Самусь* — *Самуіл*, у перакладзе з грэчаскай мовы — “*Бог пачуў — Богам пачуты*”.

Санюко(е)віч, Санько — ад асабістага памяншальна ласкальнага імя *Саня* (моўны варыянт царкоўнага *Аляксандр* — з грэчаскага “мужчына — абаронца людзей, мужны”).

Сахвон, Сафановіч, Сафанюк — прозвішча ёсць у жыхароў в. Лунін Лунінецкага раёна. Паходжанне гэтага прозвішча верагодней за ўсё звязана з асабістым іменем *Сахон*, што з грэчаскай і ўрэйскай моў значыць, *Богам захаваны*.

Свірскі — ураджэнец сяла, вёскі *Свір*, якія знаходзяцца паблізу з возерам аднаіменнага паходжання. У тапанімічным слоўніку В.А. Жучкевіча чытаем: назва рэчкі Свір узыходзіць да *фінскай* асновы з значэннем “*глыбокі*”. Такое прозвішча насілі вялікія князі Свірскія.

Семе(я)нюк, Семе(я)новіч, Се(я)мёноў, Семянко — 1) дэрыват з суфіксамі -юк, -іч, -оў, -енк(о), -янк(о). 2) у аснове прозвішча ляжыць асабістае імя *Сямён*, у перакладзе са старажытнагаўрэйскай мовы — “*Бог чуючы*”. Усе паходзяць ад імя *Сямён*, царкоўны варыянт —

Сімеон, у перакладзе са старажытнаўрэйскай мовы “Бог чуючы; пачуты Богам”.

Сечка(о) — магчыма: 1. Ад дзеяслова “*сечься, точиться; течь*”. 2. *сечка* — дробна нарэзаная саломна на машыне з ручным прывадам або конным, называецца яна “*сячкажня*”, або на рускай мове — “*соломорезка*”. Дык вось, прадукт, нарэзаны з саломы і называецца “*сечка*”.

Ска(о)рына, Скарынкін - скарочаны варыянт старажытнаславянскіх (*дахрысціянскіх*) складаных імёнаў з пачатковымі кампанентамі Скор —: *Скорамір, Скораслаў, Скорাগост, Скоралюб* (“**Старапольскія скарочаныя імёны ад двухасноўных імёнаў**”). У Хрысціянскім іменаслове ёсць асабовае імя **Ско(а)ріон**, якое таксама мае на ўвазе магчымае скарачэнне — Ско(а)рына. Адсюль выцякае, што нашы прозвішчы: *Скарына, Скарыніч, Скарынка* паходзяць ад старажытнаславянскага або старажытнага хрысціянскага імя **Ска(о)рына**. Трэба сказаць, што ў беларусаў яно было даволі распаўсюджаным і вядомым. Ад яго ўтвораны цэлы шэраг назваў паселішчаў і вёсак: *Скарына, Скарынавічы, Скарынаўка, Скарынічы, Скарынкін, Скарынчына* і г. д. Сам карань мае шмат тлумачэнняў: *шустры, скоры; сырая скура; скарынка* (кавалачак хлебнай коркі); і другія значэнні. З гонарам магу сказаць, што такое прозвішча ёсць і у горадзе Лунінец.

Скрыпка, Скрыпко, Скрыпка(о) — паходзіць ад празвання *Скрыпка* па значэнню беларускага дыялектнага слова “скрыпка” — “*хваравіты, хілы чалавек*” — і дзеяслова “*скрыпець*” — “*хварэць*”. Прозвішча чалавека, які часта хварэе (*скрыпіць*). Ёсць нават прымаўка “*скрыпучае дрэва доўга стаіць — скрыпіць*”, магчыма і другое тлумачэнне, што у далёкай радні нехта іграў на скрыпцы.

(гл. “*Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагарнічча*”).

Смірноў — бацькі давалі сваім дзецям імя-мянушку *Смірной*, па прычыне *спакойных, не крыклівых сваіх дзяцей*, затым яны замацоўваліся за імі на ўсё жыццё і нават пераходзілі ў прозвішча.

Ста(о)лбушкін — магчыма, паходжанне прозвішча звязана з рускім словам “столб”. Продак людзей з такім прозвішчам мог быць высокім, статным чалавекам, за што і атрымаў такую мянушку, а нашчадак чый? — *Сталбушкін*. У народзе ходзіць такі выраз: “*Чаго стаіш, як стоў(л)б?*”, “*роўны, як(бы) стол(ў)б!*”

Старавойтаў, (Вайтовіч, Вайцюк, Вайцяхоўскі) — складанае ў тварэнне з двух слоў: “стары” і “войт”. У старабеларускіх пісьменных помніках “**войт**” — “галава мяшчанскага або магдэбургскага суда; наглядчык за прыгоннымі” (Н.Гарабачэўскі. “Слоўнік старажытнай актавай мовы Паўночна-заходняга края”). Войтам называлі таксама кіраўніка гарадскога пасялення на тэрыторыі Польшчы, Украіны і Беларусі. *Войцік, Войтэк*, (у палякаў вядома з XII стагоддзя). У старабеларускую эпоху было вельмі папулярным сярод беларусаў. Мелася некалькі варыянтаў: *Войт, Войтэк, Войтак, Войціш, Войтэх*. У сярэднія вякі на Беларусі была пасада ў сельскай адміністрацыі — *Войт*. У больш пазнейшы час *войт* — старшыня сельскай абшчыны ў Польшчы (“Тлумачальны слоўнік беларускай мовы”). У некаторых мясцовасцях гэта *паліцэйскі* або *соцкі* ў пасадах ці ў мястэчках; вясковы *стараста*. Н. В. Бірыла ў кнізе “Беларуская анамастыка” фіксуе больш 15-ці прозвішчаў, утвораных ад асновы “*войт*—” пры дапамозе розных суфіксаў і без іх: *Войт, Вайтовіч, Войтаў, Вайцюк, Вайтэнка, Вайцяхоўскі, Вайтук і т. д.* Але не ўсе гэтыя прозвішчы можна звесці да караня “*войт*”, паколькі яшчэ існуе і імя ўласнае — *Войт*. Гэта скарочаны варыянт старажытнага польскага імя *Войтэх-Войцэх*, якое паходзіць ад двух польскіх слоў “*вой*” — (“*воін, ваяр*”) і “*цех*” — “*цешыць*” (рус. - *тешить*”), (*уцяшаць*), што разам абазначае “*воінская радасць, уцеха*”.

Стасюк, Стасюкевіч, Стасевіч — патонак *Стася*. *Стась* — кароткі варыянт імёнаў Анастасій, Евстафій і польскага імя *Станіслаў* (складанае імя — “*Стань Слаўным!*”), даслоўна — “слаўны сваёй дужасцю). Вышэй названыя прозвішчы азначаюць прыналежнасць нашчадкаў да свайго продка з такімі імёнамі.

Стракач, Строкач, Строк, Страковіч — семантычны дэрыват ад апелятыва *стракач*: той, тое, што мае стракатую афарбоўку, плямісты выгляд, утварэнне з суфісам *-ач* ад прыметніка *стракаты*: *страк(ат)-ач*. Сямейства матылькоў з яркай стракатай афарбоўкай крылаў мае назву *стракачы* ад стракаткі, адзіночны лік *стракач* (“Вялікі слоўнік беларускай мовы” Ф. А. Піскунова (2012 г, с. 948). *Стракаты* — *стракач* — *Стракач* і *Строкач* (апошняя форма для адмежавання ад апелятыва).

Стэльмах, Стэльмашонак, Стэльмашук — семантычны дэрыват ад апелятыва *стэльмах* — майстар, які робіць калёсы да вазоў. Прозвішча атрымлівалі нашчадкі.

Су(о)лаховіч — нашчадак чалавека па імя-мянушцы *Сулоха* (ад рускага дзеяслова “сулотіцца”. — “хлопотать, суетіцца”). *Сулоха* значыць чалавек *мітуслівы, непаседлівы*.

Сухоцкі — утворана ад імя-мянушкі *Сухота*, чалавек “худы (*сухі*)”. Суфікс *-цк(ій)* выконвае прыцягальную функцыю: *Суцхоцкі* — нашчадак *Сухоты*. Прозвішча прысутнічае на Лунінецчыне.

Сцепанюк, Сцяпанаў, Сцепчанка, Сцепаненка — ад імя асабістага *Сцяпан*, сын, нашчадак *Сцяпана*; царкоўнае *Стэфан*, у перакладзе з грэчаскай мовы — “вянок, вяццаносны”.

Сыц(т)ін — асновай прозвішча паслужыла слова украінскае *Сыць* або *Сытый*. “*Сіт(ц)ь*” (“тлушч”) або “*сіц(т)ій*” (“унітаны, тучны (аб чалавеку). *Сыц(т)ін* — нашчадак *Сыц(т)і* або *Сытага*.

Т(Ц)ітова — ад імя асабістага Т(Ц)іт (старажытнарымскае асабістае імя *Т(Ц)ітус* — у перакладзе “пачэснае званне”. Ёсць шэраг прозвішчаў з гэтым іменем.

Таболіч — форма бацькаймення з фармантам *-іч* ад антрапоніма *Табала* (*Табола*) і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Табол-іч*. Утваральнае слова ад апелятыва *табола* — вялікая згряя (“Вялікі слоўнік беларускай мовы” Ф. А. Піскунова (2012, с.972), а таксама набор жартаўлівых песняў (СБГПЗБП, т.5, с.75). параўнайце літоўскае *tabalas* — *тоесама*. А яшчэ ёсць імя-мянушка — *Табола*. Само слова мае тры тлумачэнні: 1) у старабеларускай мове — “сумка, торба, каліта. 2) у рускай мове — “*ватрушка, пірог з начынкаю; торба, кайстра*”. 3) ва ўкраінскай мове “*тобілка*” — “скураная сумка”. Паколькі ў трох мовах ёсць слова “сумка”, то відавочна, што чалавеку далі імя таму, што ён займаўся вырабам сумак, а яго нашчадкі атрымалі такое прозвішча. 4.; ад цюркскага слова “*таба*” — зларадны

Тамашоў, Тамашэвіч — форма прыналежага прыметніка з суфіксам *-оў* ад антрапоніма *Тамаш*. Сучасная нарматыўная форма імя (“Арфаграфічны слоўнік беларускай мовы”, 2010) ад былога *Томаш* (каталіцкае; праваслаўнае — *Фама*). Набыло функцыю прозвішча.

Тарасеня, Тарасюк, Тарасевіч — паходзіць ад імя асабістага *Тарас*, з грэчаскай мовы “*прыводзячы ў збянтэжанасць, замяшанне; хвалюючы, трывожны*”.

Ткачоў, Ткачук, Ткачэнка — паходзіць ад назоўніка *ткач*, які, у сваю чаргу, бярэ пачатак ад дзеяслова “*ткаць*”. *Ткач* — прафесія

таго, хто тчэ тканіну. У Лунінцы ёсць такое прозвішча. *Ткачоў* — нашчадак чалавека па прафесіі *ткач*.

Токар, Такарчук — ад дзеяслова “*тачыць*” —нож, сякеру і іншыя інструменты. Сёння “*Токар* — высокакласная прафесія, гэта спецыяліст, які працуе на такарным станку з лічбавым праграмным упраўленнем. Быць такім *токарам*, трэба мець самыя сучасныя веды ў многіх навукх. Аднак слова так і засталася “*Токар*”, якое гадоў сто таму назад перайшло ў прозвішча і існуе сёння побач з іншымі прозвішчамі.

То(а)нко, Танкевіч — 1) за аснову прозвішча ўзята асабістае імя *Тонко* — моўны варыянт — *Антон* (царкоўнае *Антоній*), старажытнародавае імя *Антоніус* —“*купленыі замест другога*”, “*варты пахвалы*”. 2) можа быць моўным варыянтам царкоўнага імя *Тац(т)іа(я)н* (у перакладзе з лацінскай мовы “*сын Тац(т)іа*”; суфікс *-евіч* абазначае родавыя сувязі: *Танкевіч* нашчадак *Танкі* або *Танко*. У сваю чаргу *Тац(т)ій* у перакладзе з лацінскай мовы — “*бацька*”).

Троцкіі, Тро(а)цюк — паходзіць ад імя асабістага *Троц* — скарочаны моўны варыянт афіцыйнага імя *Тро(а)фім*, (у перакладзе з грэчаскай мовы “*выхаванец*”).

Трухан, Трухановіч, Трухноў — семантычны дэрыват ад апелятыва *трухан* утварэнне з суфіксамі: *-ан, -овіч, -оў* існуе дзве версіі паходжання прозвішча. Асновай першага паслужыла асабістае імя *Трухан* — моўны варыянт афіцыйнага імя *Труфон* або *Трыфан* (у перакладзе з грэчаскай мовы сэнс слова абазначае — “*жыць у раскошы*”). Асновай другой версіі служыць дзеяслоў “*трухаць*” — “*хадзіць падбегам, трухам, трусцой; хуткі, імклівы*”. Такія прозвішчы ёсць у вёсках нашага раёна; гарадах Мікашэвічы і Лунінец.

Трыбілустаў; Трыбоцкі — у аснове ляжыць прозвішча *трыбілуст* — *трыбілустый* (украінскае слова) — *вельмі худы чалавек*.

Туміловіч, Туміло — у аснове ляжыць вытворчае слов “*тума*” — “*пануры, маўклівы чалавек*”.

Тупеко(а), Тупчык — паходжанне прозвішча можа быць звязана з дзеясловам “*тупаць*” (“*стукаць нагамі, тупаець*”), Тупала, Тупека. Гэтыя прозвішчы наводзяць на думку іншага паходжання прозвішча *Тупека*. (“*СБ*”, 6.10.2012, В.П. Лемцюгова).

Туровіч, Туркевіч, Туркоўскі — 1) форма бацькаймення з фармантамі *-іч, -ск(і)* ад антрапоніма *Тур* і семантыкай — нашчадак названай асобы: *Тур-овіч, Тур(к)-евіч, Тур(к)-оўскі*. *Тур* —

першабытны дзікі бык — адзін з продкаў рагатай жывёлы, а таксама горны каўказскі казёл) — *Тур* (мянушка *Тур* (прозвішча). 2) ад царкоўнага імя *Тур* (у перакладзе з нарвежскай мовы (нарвежскі вучоны *Тур Хейердал П.І.*) “Бог-громавержац”) або *Турб(в)ан* (магчыма з лацінскай мовы “віхор, бура”). Суфікс –*евіч* абазначае сваяцкія сувязі: *Туркевіч* — нашчадак *Туркі, Турка*.

Туцін — асабістае імя *Тут* (ад лацінскага “*tutus — абаронены*”. *Тутін* — сын або нашчадак *Тута*. Ад іх утварылася беларускае прозвішча *Тут(ц)ік*. У Лунінцы ёсць адзінае такое прозвішча.

Усовіч, Усеня, Ус, Усачэнка — усе прозвішчы сведчаць аб тым, што першыя іх носьбіты адрощвалі вусы. У старыя часы яны былі сімвалам мужнасці, таму насіць іх было ганарова.

Федаровіч, Федзюковіч, Фёдараў, Федарук — форма бацькаймення з акцэнтаваным фармантам –*овіч* ад антрапоніма Фёдар (*Федзя*) і семантыкай — нашчадак названай асобы *Федар-авіч — Федар-овіч ; Федз-юковіч*.

Фіцнер — узыходзіць да нямецкага слова “*Fitz-блытаніна*”. Верагодна прозвішча і можа азначаць чалавека не сабранага, рассяянага; *не паспешлівага*. Такое прозвішча ёсць у нашым Лунінецкім раёне.

Фло(а)рыяновіч — ад імя асабістага *Фрол* —моўнаы варыянт. Афіцыяльнае імя *Флор*, з грэчаскага “*цвет — колер*”, “*квітнеючы*”. Відавочна, гэта прозвішча мае адносіны да прыроды. Слова *ФЛОРА* абазначае раслінны свет на Зямлі.

Хадатчук, Ходзька, Ходзін — ад асабістага імя *Ход* (або *Хада, Ходзе*.; *хадатай — прасіцель, чалавек, павераны ў судовых справах*), якое з’яўляецца варыянтамі размоўных імён *Ходар* (афіцыйна *Фёдар*, што з грэчаскай мовы *азначае “дар Божы”*. З такім іменем ёсць шэраг прозвішчаў на Беларусі і ў тым ліку на Луніначчыне: *Ходаў, Ходзька, Хадзюк, Хадатчук, Ходзін і г.д.*

Ханін— утворана ад асабістага імя *Ханя* + суфікс –*ін*, што азначае патомак чый? — *Хані(н)*. Відавочна. са старагабрэйскай мовы.

Харытановіч, Хартановіч, Харытанюк — паходзіць ад імя асабістага *Харытон*, што азначае ў перакладзе з грэчаскай мовы — “*прыхільны, добразычлівы*”.

Харэвіч, Харкевіч, Харавец — у аснове прозвішча ляжыць асабістае імя *Хара* або *Харя*. Гэта два моўныя варыянты царкоўнага імя *Харытон* (у перакладзе з грэчаскай — *прыгажосць, слава*,

добразычлівасць, прыхільнасць). Суфіксы *-е(э)віч* на сваяцкія сувязі: Харэвіч, Харкевіч — нашчадак (*Хары*).

Хацяноўскі — урадженец або ўладальнік населенага пункта *Хаценава (Хотеново Смалевіцкі рн.)*, або паходзіць ад царкоўнага імя *Фоцій* (з грэцкай мовы — “*асвяціць, прасвяціць*”).

Хвастоў, Хваст(це)нка, Хвосцікаў — паходзіць ад імя *Хвост*, якое зафіксавана М. Тупекам (“*Слоўнік старажытнарускіх уласных імёнаў*”). Такое імя насіў маскоўскі баярын у 1356 годзе (С.Б. *Весьлоўская* “*Анамастыкон*”). У наўгародскіх пісьмовых кнігах 1495 года ўспамінаецца селянін *Хвост*. У старажытнасці імя *Хвост* было абярэгам. *Глядзіце “Беларускую міфалогію. Энцыклапедычны слоўнік”*. *Хвастоў* — нашчадак *Хваста*.

Хлуд — чытаем у У.І. Даля, том IV ст. 55 “*Хлуд, хлудзец* — жардзіна, жэрдка - дубіна для сцягвання сена на возе; *карамысла* для носкі вады; *сцяг* (верагодна дрэўка сцяга). Вось такія тлумачэнні ёсць гэтаму слову. Чалавек, звязаны з промыслам *карамыслаў* ці вырабам *дрэўкаў* для сцягаў, мог мець такое імя-мянушку, нашчадкі яго сёння носяць такое даволі рэдкае, прозвішча, нават на Лунінецчыне.

Хмялеўскі, Хмяльніцкі, Хмяляў — вытвор з акцэнтаваным фармантам *-еўск(і), -іцк(і), -яў* ад тапоніма, дзе рос, ці вырошчваўся *Хмел(ь)і* для *піваварэння*, *і* значэннем — урадженец, жыхар названай мясціны, паселішча: *Хмялеўск, Хмялёва, Хмелікі* і т.д. ФП: *Хмель* — (ліанападобная расліна) — *Хмель* (тапонім) — *Хмялеўскі* — *Хмяляўскі*.

Хоміч, Хомец, Хомук, Ха(о)меня, Хомка(о), Хаміцэвіч — 1) сын, нашчадак *Хомы*. *Хома* — фанетычны варыянт царкоўнага (*моўнага афіцыяльнага*) імя *Фома* са старажытнаўрэйскай (*арамейскай*) моваў ў значэнні — “*блізнюк*”. 2) згодна А.В. Суперанскай (“*Слоўнік народных форм рускіх імёнаў*”), у народным імёнаслове значыцца асабістае імя **Ф(Х)а(о)ма, Хомец** — моўны варыянт царкоўных імёнаў **Пахом, Пахомій**, у перакладзе з грэчаскай мовы — “*шырокаплечы*”) і **Фо(а)ма** — (магчыма ў перакладзе з арамейскай мовы — “*блізнятка*”). Магчыма яно і пакладзена ў аснову вышэйнапісаных прозвішчаў.

Цімашоў, Цімохаў, Цімашэнка — прыметнікавая форма з прыналежнымі фармантамі *-оў, -аў, -энка* ад антрапоніма *Цімох* з семантыкай — нашчадак названай асобы — *Цімох*

Ціханчук, Ціханенка Ціхановіч, Ціханавецкі — ад імя *Ціхон*, у перакладзе з грэчаскай мовы — “*удачлівы, шчаслівы*”.

Цырыбка — паходзіць ад латышкага слова *tiriba* — “ахайнасці, акуратнасць”. У пераносным смысле, шляхам далучэння памяньшальна-ласкальнага суфікса, абазначае ахайны, акуратны чалавек.

Чайка, Чайгуцкі, Чайчыц — семантычны дэрыват ад апелятыва *чайка* — 1) вадаплаўная пералётная птушка з кароткімі нагамі, доўгімі крыламі і густым апярэннем, якая жыве на берагах мора, рэк і азёр, а таксама пласкадонная лодка. У Лунінцы ёсць прадстаўнікі прозвішча *Чайка*; у Чырвонай Волі — *Чайгуцкія* і ў Брэсце — *Чайчыц*. 2) гэтая другая версія дае больш праўдападобнае тлумачэнне. Анамаст юрый Федасюк піша ў кнізе “Рускія прозвішчы”: “Дзіця, з’яўлення якога бацькі доўга “*чаялі*” (чакалі), называлі Чайка. Падобная гісторыя тлумачыцца і з прозвішчам *Ждан*.

Чарнавокі — сведчыць аб тым, што першы носьбіт прозвішча меў чорныя вочы або належыў да роду, у якога былі чорныя вочы.

Чарняўскі, Чарняке(о)віч, Чарноцкі, Чарнюк — адтапанімічны дэрыват з фармантамі *-ск(і), -віч* ад *Чарняўка* (вёска) з семантыкай — жыхар або ураджэнец названага паселішча. Ёсць варыянт, які тлумачыць прозвішча з прычыны наяўнасці *вельмі-чорных валасоў* або ад слова “*чэрнь*” — прыналежнасць чалавека да сялян і просталюдзінаў у XVI стагоддзі.

Чэ(а)чура — у аснову прозвішча пакладзена ўкраінскае слова “*чечура*” (рыба — “*сцерлядзь*”). На Русі гэтую рыбу лічылі царскай, яе спецыяльна разводзілі ў Пецергофе для Пятра I. Выяву сцерлядзі можна сустрэць на старажытных гербах некаторых гарадоў (напрыклад, Саратава і Рыбінска). Другая назва гэтай рыбы — *чучуга* — таксама знайшло сваё адлюстраванне ў прозвішчы *Ча(е)чуга*. Прозвішчы *Чэ(а)чура* і *Ча(а)чура* мог атрымаць той, хто разводзіў, лавіў або прадаваў гэтую рыбу.

Чэ(а)чко(а) — прозвішча вядзе свой пачатак ад рускага слова “*чечка*” — “*разбалаванае, распешчанае дзіця*”. У пераносе на чалавека гэта значыць “*той, хто гаворыць, не змаўкаючы*”. Трэцяя крыніца ўтварэння гэтага прозвішча можа быць татарскім словам “*чэч*” — “*валасы*”. У дыялектах беларускай мовы яно пераагучана ў “*чэчкі*” з тым жа значэннем. Так што “*чэчкай*” маглі празваць і чалавека з густымі валасамі або проста валасатага. І яшчэ ёсць слова *Чэчко* — “*чычка*” — *сарока*. Чалавек, які любіць пастракатаць (*пачычыкаць*).

Чэ(а)бо(а)тар(ь) — слова цюркскага паходжання, добра прыжылося на глебе ўсходнеславянскіх моваў. У XVII стагоддзі яно было запазычана малдаўскай мовай, якая знаходзілася пад уладай Турцыі. Сёння такое прозвішча сустракаецца ў нас на Беларусі і ў нашым Лунінецкім раёне. Тлумачэнне самае простае. Чалавек, які шыў “чобаты” і насіў такое прозвішча.

Чыж(ык), Чыжэвіч — празванне па значэнню слова “чыж” — (невялікая прыгожая спрытная птушачка). У пераносе на чалавека — хуткі, праворны чалавек. У некаторых усходніх вобласцях Беларусі азначае невялікага росту хлапец.

Чырэц — 1.размова ідзе аб ураджэнцы населенага пункта, які мае аснову “чыр” і суфікс – ец. 2. Чыра — асабістае цюркскае імя ад слова “чыры” — “храбры, жвавы”. На Беларусі ёсць дзікая качка чырка.

Шабол(д)таў — прозвішча па дзеянню беларускага дыялектычнага дзеяслова (“шаболдзіць” — гаварыць не па сутнасці, несці розную лухту”). (Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе памежжа). У некаторых дыялектах Магілёўшчыны слова “шаболтас” сустракаецца ў значэнні “аматар набалбатаць”

Шаламіцкі — асновай паслужыла імя-мянушка ці прозвішча “Шаламей” — чалавек, які любіць *пазабаўляцца; непаседа, забіяка, “пошалить” (рус.)*. У кнізе “Беларуская антрапанімія” засведчана прозвішча *Шалямей*.

Шафранскі — 1) ад антрапоніма *Шафран* і значэннем нашчадка названай асобы: *Шафран –скі*; 2) ФП : *шафран* (паўднёвая травяністая раслінасямейства касачовых, а таксама гатунак яблыкаў) — *Шафран* (мянушка, потым прозвішча) — *Шафраны* (тапонім) — *Шафранскі*.

Швед, Шведаў, Швядзько, Швядзюк — даволі рэдкае на Лунінецчыне прозвішча. Семантычны дэрыват ад апелятыва *швед*, у множным ліку — *шведы* — народ скандынаўскай групы, які складае асноўнае насельніцтва Швецыі. Аднак, звязваць прозвішча толькі са шведамі, якія пакінулі свіх нашчадкаў у Беларусі, нельга. У дыялектным слоўніку М. Каспяровіча (“*Віцебскі краёвы слоўнік*”) слова “швед” зафіксавана як “жук-караед”, маленькі шустры жучок, чорнага або чорна-бурага колеру, які знішчае кару і драўніну дрэваў. Па асацыяцыі з нейкімі характэрнымі прыкметамі атрымліваюць такое празванне і людзі. Дарэчы, расійскі анамаст Ф.Ю. Федасюк

(“Рускія прозвішчы”) гаворыць, што ў дыялектах р мовы *швед* — гэта *швец*, г.зн. *кравец* (портной).

Шэмет, Шаמעюк — у слоўніку В.І. Даля зафіксаваны дзеяслоў “*шemetиться* (рус.)” — “*мітусіцца*”. Гэтая аснова і закладзена ў прозвішча *Шэмет*. Прозвішча вядома з XVI стагоддзя ў Расіі, пазней у Беларусі і ва Украіне.

Шмат, Шматко — можа паходзіць ад слова *шматок*, значыць — *кусок, частка, долька*. Шматок сала. Само слова “*шмат*” у беларускай мове азначае — “*многа*”.

Шпакоўскі, Шпак, Шпакоўвіч — 1) дэрыват з суфіксамі *-оў -ск -і, -ов -іч* ад *Шпак*, як прыстыжная форма антрапоніма або адтапанімічнае ўтварэнне ад уласнай назвы паселішча *Шпакі* ці вытворнай *Шпакова* (уладанне *Шпака*), у апошнім выпадку — дэрыват з суфіксам *-ск(і)* ці *-ов -іч* *Шпакова* — *Шпаковіч* — *Шпакоўскі*; 2. Даволі распаўсюджанае прозвішча амаль ва ўсіх абласцях Беларусі. Ёсць такія прозвішчы ў Лунінцы і Лунінецкім раёне. “*Шпак*” у перакладзе на рускую мову — “*скворец*”, чалавек атрымаў такое прозвішча з-за нейкага падабенства з гэтай птушкай ці нават за ўменне пераймаць прыгожы свіст гэтай птушкі, яе паводзіны, яе прыгожы знешні, пераліўны ў сонечных промнях, колер.

Шульга, Шульгін, Шульган — ад слова “*шульга*” — “*ляўша*”. Запазычана з цюркскіх моваў. Ад асновы гэтага слова ўтвораны некалькі прозвішчаў.

Шульц — у перакладзе са старанямецкай мовы — “*школьны настаўнік*”.

Шуляк, Шулякевіч — ад назвы невялікай *драпежнай* птушкі каршунок або “*шуляк*”.

Шумскі, Шуме́йка, Шуміла — утворана ад такіх назваў населеных пунктаў, як *Шумічына, Шуміліна* (Дзяржынскі, Лёзненскі раёны РБ), *Шумаўцы* і г.д. Назва паходзіць ад старажытнага імя “*ШУМ* — чалавек, які вакол сябе ўтварае шмат шуму, шумны”.

Шчатко, Щетко, Шчотка — падобна, што гэта прозвішча пераагучанае ўласнае імя *Шчацко* (памяньшальная форма моўнага імя *Шчэц*). **Шчэц** — скарочаны варыянт моўнага імя *Шчэпан*, якое ў старабеларускіх і стараўкраінскіх пісьмовых помніках значыцца як варыянт ад імя **Сцяпан** (у перакладзе з грэчаскай мовы “*вянок*”).

Шчэрбіч, Шчэ(а)рбакоў — звычайна так прызываюць бяззубага чалавека, рэдказубага, а таксама з механічнымі пашкодзваннямі аднаго або некалькіх зубоў. У народзе называлі яшчэ *шчарбатым* і

чалавека, з тварам пабітым воспаю. (“Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі”).

Шыйч — верагодна, паходзіць ад старажытнага рускага імені *Шыя* = *Шея* адсюль прозвішча аднаго з першых генералісімусаў Расіі, графа *А. Шэйна*, *Крывашэю* і іншыя. Імя (*Шыя* = *Шыйя*). *Кузьма* — прозвішча *Кузьміч*; *Сава* — *Савіч*; *Шыя* — *Шыйч*.

Юрко — прозвішча ўтворана ад асновы праваслаўнага імя *Юрый* пры дапамозе суфікса *-к* (*атрымалася памяншальна-ласкальнае імя Юрко, Юрачка*) і азначае “сын, нашчадак *Юрыя*,” варыянт з грэчаскай мовы — імя *Георгій* — “земляроб; хлебароб”.

Яблонеўскі — ураджэнец населенага пункта *Яблонь*, польскі варыянт. На тэрыторыі Беларусі ёсць шмат вёсак з назваё фруктовага дрэва *яблыня*.

Яворскі — нашчадак бацькоў, якія жылі ў вёсцы ці ва ўрочышчы *Яварова*. Прозвішча вядзе свой пачатак ад старажытнага (*дахрысціянскага*) імя *Явор* па назве велічнага дрэва *явар*. Яго яшчэ называюць “*белы клён*”. У прыродзе Беларусі такога няма, але ў вусна-паэтычнай творчасці, яно вельмі вядомае, у адным радзе з *бярозай, вярбой, калінай, лінай*. Гэта і стала галоўнай прычынай выкарыстання яго ў якасці асабістага імя.

Якубовіч, Якаўчык, Якаўлеў, Якавініч, Якавец — 1) форма бацькаймення ад антрапоніма *Якуб* з акцэнтаваннем фарманта *-овіч* і семантыкай — нашчадак названай асобы; *Якуб* — *Якубавіч* — *Якубовіч*; 2) паходзіць ад імя ўласнага *Якаў, яно ж Якуб*, якое з’яўляецца кароткім варыянтам царкоўнага імя *Іаков*, што значыць “чалавек, які ідзе па слядах, следам, (па пятках)”. Існуе легенда, што пры нараджэнні *Якаў* ухапіўся за нагу свайго першароднага брата-блізнюка, каб не адстаць з’явіцца на свет. Усе вышэйпералічаныя прозвішчы азначаюць нашчадкаў *Якава* — *Якуба*.

Яначкін, Янаеў — паходзіць ад памяншальна-ласкальнага імя *Яначка* — змяншальная форма імя *Ян* — *Іван* (царкоўнае *Іаан* — са старажытна-яўрэйскай мовы — “*Богам мілаваны*”).

Яраховіч, Ераховіч, Ярашук — 1) *Яраш, Ярош* — адзін з моўных варыянтаў царкоўнага імя *Іерофей* (грэчаскага паходжання, са значэннем “*святшчэнны, святы*”). 2) прозвішча можа паходзіць ад асабістага імя *Яроха* — моўны варыянт царкоўнага імя *Іеро(а)фей* (у перакладзе з грэч. мовы “*святшы + Бог*”). *Яраховіч* — нашчадак *Ярохі*.

Ярмо(а, у)шэвіч, Ярм(о,у)ш — 1) дэрыват з суфіксамі *-эвіч, -уш* ад антрапоніма *Ярмуць* і семантыкай — нашчадак названай асобы. 2)

нашчадак **Ярмоша**, моўны варыянт царкоўнага імя *Ерма(о)лай* — “Гермесаў народ”. “Гермес” — Бог жывёлагадоўлі і заступнік, абаронца пастухоў.

Ярмоліч, Ермоліч, Ермаловіч — ад асабістага імя *Ермол(а)*, у перакладзе з грэчаскай мовы “Гермесаў народ”. Гермес — Бог жывёлагадоўлі, і заступнік, абаронца пастухоў.

Яроцкі — ад асабістага імя *Ярац*, моўны варыянт імя *Ерофей* (царкоўнае *Іерафей*, у перакладзе з грэчаскай мовы — “асвечаны Богам”). Імя *Яра* вядома ў многіх складаных імёнах: *Яраслаў* (Яра+слава), *Ярамір* (Яра+мір). Імя паходзіць з X-XI стагоддзяў.

Ясеня — асабіста я даю яму самае простае тлумачэнне: *Я ёсць Сеня* (Я+Сеня). Сеня, ён жа Саша, Саня, Аляксандр, Шура. З лацінскай мовы “абаронца людзей”. Магчыма сувязь і з дрэвам *ясень*...

Яцкевіч, Яцко, Яцкавец — 1) у аснове ляжыць імя асабістае — *Яцко*, якое з’яўляецца адным з многіх моўных варыянтаў царкоўнага імя *Якаў*, запазычанага славянамі з яўрэйскага іменаслова. Ёсць легенда, што Якаў прыйшоў у свет з блізнят. У час родаў ён ухапіўся за пятку свайго першароднага брата, каб не адстаць. Гэты факт і лёг у аснову тлумачэння яго імя — “ён ідзе па пятах”. Адсюль і выраз. “следаваць па пятах, хадзіць, не адстаючы, быць неадступным”. 2. вытвор з акцэнтаваным фармантам бацькаймення *-евіч* ад антрапоніма *Яцак* і значэннем — нашчадак названай асобы: Яцк – евіч. ФП: Яцак — (імя каталіцкае ад *Ян*) — *Яцак* (мянушка, затым прозвішча) — *Яцкевіч*.

Яскевіч, Ясюкевіч, Яськоў — паходзіць ад гутаркавага асабовага імя *Яська* (вядзе свой пачатак ад каталіцка-польскага імя *Ян(Jan)*); дэрыват з выкарыстаннем суфіксаў *-сь* і *-к(а)*, праз ступень бацькаймення *Яськавіч* і акцэнтавання патранімічнага фарманта *-евіч*. *Ян – Ясь – Яська – Яськавіч – Яскевіч*. Празванне мела значэнне нашчадак *Яські*.

Яцко, Яцук, Яцукевіч — паходзіць ад асабістага імя *Яцук*, якое з’яўляецца моўнай формай царкоўнага каталіцкага імя *Яцэк*. Яму адпавядае імя *Іакінф* (у перакладзе з грэчаскай мовы — “кветка гіяцынт”).

Яшчук, Яшчанка — паходзяць ад уласнага імя *Якаў*, ён жа *Якуб*, ён жа *Яцко*, імя з’яўляецца кароткім варыянтам царкоўнага імя *Іаков*, што значыць “чалавек, які ідзе па слядах, следам, (па пятах)”. Існуе легенда, што пры нараджэнні *Якаў* ухапіўся за нагу свайго першароднага брата-блізняка, каб не адстаць з’явіцца на свет. Гэты

факт і лёг у аснову тлумачэння яго імя — “...ён ідзе па пятках”.
Адсюль і выраз: “ісці па пятках — хадзіць, не адстаючы, быць неадступным”. Усе прозвішчы азначаюць нашчадкаў Якава — Якуба.
1. Мужские имена: *С страницы 49 по 59 включительно проверено корректором типографии в Бресте! П.И.14.05.2016 года).*

Сокращения:

англ.- английское.

арав.- аравийское.

арам.- арамейское.

ассир.- ассирийское.

болг.- болгарское.

герм. - германское.

греч. - греческое.

груз.-грузинское.

евр.-еврейское.

егип.-египетское.

лат. - латинское.

латв. - латвийское.

лит. - литовское.

мусульм.-мусульман

нем. - немецкое.

перс. - персидское.

польск. - польское.

ром. - романское.

русск. - русское.

сир. - сирийское.

сканд.- скандинавское.

слав. - славянское.

тюрк.-тюркское.

укр. - украинское.

франц. - французское.

Абрам — евр. “празднічны чалавек , мужественный”.

Авдей – евр. “.служитель Бога”.

Агей – евр. “праздничный”.

Адам — евр. “человек из красной глины, первый на Земле человек, сотворённый Богом”.

Аким — евр. “воздвигнутый Богом”.

Александр (Шура, Саша, Саня) греч.- “защитник людей”.

Алексей – греч. “защитник”.

Анатолий – греч. “как восход солнца, восточный”.

Андрей — греч. “человек мужественный, храбрый”.

Антип – греч. “настойчивый, сильный”.

Антон – греч. “противник”; лат. “широкий, пространный”.

Ануфрий и Онуфрий-египет. “священный бык”.

Артём(ий) – греч. “невредимый, безусловно здоровый. ”

Архип – греч. “старший всадник, повелитель”.

Афанасий, Панас, Апанас - греч. “бессмертный”.

Богдан – слав. “данный Богом”.

Богуслав – слав. “славящий Бога”.

Болеслав – слав. “более слабый”.

Борис – слав. “борец за славу”.

Бронислав – слав. “славный защитник”.

Вадим – русск. “обвинённый; обвинитель”.

Вакула – греч. “пастух”; у славян. представлялся сильным, здоровым, крепким.

Валентин – лат. “сильный, здоровый”.

Валерий – лат. “крепкий, сильный. ”

Вальдемар – др.герм . “властелин”.

Варфоломей – греч. “сын Птоломея”.

Василий – греч. “царственный”.

Виктор – лат. “победитель”.

Виталий – лат. “жизненный”.

Владимир – слав. “владеющий миром”.

Владислав – серб. “владеющий славой”.

Влас – греч. “простой”.

Всеволод – русск. “всевладеющий, всевластный”.

Вячеслав (Вацлав) – слав. “наиславнейший”.

Гаври(и)л – евр. “божественный воин”.

Геннадий – греч. “благородный, великородный”.

Георгий – греч. “земледелец”.

Герасим – греч. “почтенный”.

Герман – лат. “единокровный”.

Глеб – слав. “представленный Богу”.

Гордей – греч. “гордый”.

Григорий – греч. “бодрый”.

Дани(и)л – евр. “Божий суд”.

Дементий - лат. “укрощающий”.

Демид – греч. “божественный”.

- Демьян – лат. “покоритель, усмиритель”.
- Денис - греч. “принадлежащий Богу Дионису”.
- Дмитрий – греч. “посвящённый Богине плодородия и земледелия - Деметре”.
- Дорофей – греч. “дар Богов”.
- Евгений – греч. “благородный”.
- Евстафий – греч. “твёрдый”.
- Егор – греч. “земледелец”.
- Емельян – греч. “льстивый”.
- Ерофей - греч. “священный, освящённый Богом”.
- Ефим – греч. “благодарный, благочестивый.”
- Ждан – слав. “жданый, желанный”.
- Захар(ий) – евр. “Богом вспомненный”.
- Зи(ы)гмунд(т) – нем. “победитель”; польский вариант шведского
- Иван – евр. “Божьей милостью дарованный; Богом благоволенный”.
- Игнат(ий) – лат. “огненный, незнаемый, неведомый”.
- Игорь – сканд. “воинственный, защитник”.
- Илья – евр. “Яхве- мой Бог; крепость Господня”.
- Иосиф(п) – евр. “Богом приумноженный”.
- Казимир и Казик – польск. “сказитель, проповедник”.
- Каллистрат – греч. “хороший воин”.
- Карп – греч. “плодовитый”; герм. “смелый, мужественный”.
- Касьян – лат. “лёгкий”.
- Кирилл – греч. “малый господин”.
- Климент(ий) – лат. “снисходительный”.
- Конан – англ. “возвышенный”.
- Кондрат(ий) – греч. “квадрат”; лат. “широкоплечий.”
- Константин – лат. “твёрдый, постоянный”.
- Корни(и)л – лат. “рог”.
- Кузьма – греч. “подвижный, мирный”.
- Лаврентий – греч. “увенчанный лаврами”.
- Лазарь – евр. “Бог помог”.
- Лев – греч. “царь зверей”.
- Леонид – греч. “подобный льву”.
- Леонтий - греч. “львиный”.
- Лонгвин – лат. “долгий.”
- Лукаш – греч. “светлый”.
- Людвиг(к) – герм. “знаменитый в бою”.
- Макар – греч. “блаженный, счастливый”.

Максим – лат. “величайший, превеликий, воинственный”.

Марк – с римского Маркус – “родившийся в марте”; лат. “молот”; воинственный; слабый, вялый”.

Марты(и)н – лат. “подобный Марсу”.

Матвей – евр. “дарованный Господом.”

Мефодий и Нефёд – греч. “исследователь, ищущий, сыщик”.

Мечи(е)слав – слав. “меч и слава”.

Мирон – греч. “помазанный благовонным маслом - мирой”.

Митрофан – греч. “матерью явленный”.

Михаил – евр. “как Бог, равный Богу, подобный Богу”.

Моис(с)ей – евр. “избавитель, несущий спасение – Иисус Христос”; егип. “взятый из воды”.

Моисей – евр. “взятый от Бога”; египет. “сын, ребёнок”.

Н(М)икита – греч. “победитель”.

Назар – евр. “посвятивший себя Богу”.

Наум – евр. “утешающий”.

Нестор = Нестер. греч. “старейший”.

Никифор – греч “победитель”.

Николай – греч. “победитель народов”.

О(Ё)сип и Иосиф – евр. “приумножитель”.

Олег – сканд. “священный, святой”.

Онисим – греч. “полезный”.

Оскар – сканд. “Божье копьё”.

Павел – лат. “малый”.

Панас-разговорное от Афанасий, с греч. “бессмертный”.

Пётр – греч. “камень, скала”.

Потап – греч. “из какой страны”.

Прокофий и Прокоп – греч. “опережающий, успевающий.”

Прохор – греч. “хормейстер, пляшущий впереди”.

Радион и Иродион – греч. “розовый”.

Роман – лат. “римлянин”.

Ростислав – слав. “растущий славой”.

Рудольф – герм. “красный волк”.

Руслан – из тюркского (иранского) “лев”.

Савва – евр. “стрелец”.

Саломон– евр. “здравствующий, благополучный”.

Самсон – евр. “солнечный”.

Самуил – евр. “есть Бог”.

Сафон и Сахвон – евр. “Господом защищённый”.

Севастьян – греч. “достойный поклонения”.
Семён – евр. “Богом услышанный”.
Серафим – евр. “огненный ангел”.
Сергей – лат. “высокий, высокочтимый”.
Сигизмунд — “помощь дающий”.
Сидор =Исидор – греч. “дар богини Изиды”.
Сила – греч. “прорицатель”.
Силуан – лат. “лесной”.
Станислав – слав. – “славный своей крепостью».
Стахий – греч. “колос. ”
Сте(э)фан – греч. “венец, увенчанный”.
Степан – греч. “венчик, венценосный”.
Тарас–греч. “приводящий в смятение, волнующий, тревожный”.
Тимон – греч. “почитающий”.
Тимофей – греч. “почитающий Бога”.
Тимур – тюрк. “железный”.
Тит – греч. “почтенный. ”
Тихон – греч. “удачный”.
Троф(х)им –греч. “воспитанник, вскормленный ”.
Ульян – лат. “из рода Юлиев, июльский”; греч. ”кудрявый, волнистый, пушистый”.
Фёдор, Те(о)дор и Тодось – греч. “дар Божий”.
Феодосий – “Богом данный”.
Филипп – греч. “любящий лошадей”.
Фома и Хома – евр. “ близнец”.
Франц = Францыск — “относящийся к франкам”.
Харитон – греч. “благосклонный”.
Штэфан – греч. “ кольцо, венчик”.
Щэпан – польское мужское имя.
Эдуард – герм. “страж владений”.
Юзеф – польск. “Богом приставленный”.
Юлий – лат. “из рода Юлиев, июльский, кудрявый”.
Юрий – греч. “земледелец”.
Я(Иа)ков, он же Якуб – евр. “следующий по пятам”.
Язэп и Иосиф(п) – евр. ”Богом приумноженный”.
Яким – греч. “благодушный”.
Ян – евр. “в Боге есть милосердие”.
Ярослав – др.слав. “яростный”.

2. Женские им ена:

(Е)Катерина – греч. “чистая, непорочная”

(Е)Лена – греч. “светлая, сияющая, избранная”.

(Е)Лизаветта – греч. “Божья помощь, клятва”.

Агафья и Агат(п)а – греч. “добрая, хорошая”.

Агрипина – роман. “сельская жительница”.

Акулина – греч. “орлиная”.

Алевтина – греч. “отражающая, чуждая дурного”.

Александра (Саша, Шура) – греч. “защитница людей”.

Алиса – герм. “малышка”.

Алла(ина) — греч. “другая, следующая” араб. “Богиня неба и дождя”.

Альбина – лат. “белая”.

Анастасия – греч. “воскресшая”.

Ангелина – греч. “возвещающая, извещающая”.

Анжела(ика) – англ. “ангельская”.

Анна, Ганна, Анюта, Анита, Нюра, Гандзя – евр. “милостивая, благодатная, миловидная, милость Божья”.

Антонина – лат. “пространная, противница”.

Анфиса – греч. “цветущая”.

Арина – русск. Ирина - “мирная, спокойная”.

Бронислава – греч. “славная защитница”.

Валентина – лат. “сильная, здоровая”.

Валерия – лат. “сильная, здоровая, выносливая”.

Ванда – слав. “проказница”.

Варвара, Барбара– греч. “чужеземка, жестокая, варварка”.

Василиса – греч. “царица, царственная”.

Вера – русск. “верующая”.

Вероника – греч. “приносящая победу”.

Виктория – лат. “победа”.

Виолетта – лат. “фиалка”.

Виталия – лат. “жизненная”.

Владислава – слав. “владеющая славой”.

Галина – греч. “спокойная, тихая, безмятежная”.

Глафира (Груня, Глаша) – греч. “изящная”.

Глория – лат. “слава”.

Дана (ута)– зап. слав. “данная”; евр. “сидящая; судья”.

Дарья и Даша–перс. “огненная, победительница, повелительница”.

Диана – греч. “божественная”.

Дина – греч “сильная, мощная”; араб. “верующая, религиозная”.
Доминика и Домина – лат. “госпожа, дань Богу”.
Дорофея, сокр.— Дора – греч. “благоволенная”.
Дуня и Евдокия – греч. “благоволенная.”
Ева – евр. “живая, жизненная; проматерь всех людей”.
Евгения – греч. “благородная”.
Ефросинья – греч. “радостная”.
Жанна – франц. От Иоанна; евр. “милость Божья».
Жоська, Зоська – от греч. Софья – “премудрая.”
Зина(ида) – греч. “Боговидная; дочь Зевса”.
Злата – слав. “золотая, солнечная»; болг. “краса”.
Зорина – слав. “звёздная”.
Зоя – греч. “жизнь(енная)”.
Инга – др.сканд. от имени “Бога изобилия”.
Иннеса – исп. чистая, непорочная»;лат. “плачущая, бурная”.
Ирина, Арина, Ярына – греч. “мирная, спокойная”.
Ия – греч. “фиалка.”
Калерия – греч. “добрая, красивая”.
Камила – мусульм. “совершенная”.
Карина – лат. “вперёд смотрящая”.
Кира – греч. “госпожа”.
Клавдия – лит. “прихрамывающая”.
Клара – лат. “ясная”.
Кристина и Христина – греч. “посвящённая Христу, христианка”.
Ксения, Оксана – греч “чужеземная, чужестранная, гостеприимная”.
Лада – слав. “любимая, милая, совершенная”.
Лариса – греч. “сладкая, приятная”; лат. “чайка”.
Леонида – греч. “подобная льву”.
Лидия – греч. “область в Малой Азии”.
Лилия – лат. “название белого цветка”.
Лина – мусульм. “нежная”.
Лия – евр. “быстрая”.
Лукерья – греч. “светлая, чистая”.
Любовь – слав. “любимая”.
Людмила – слав. “милая людям”.
Майя – греч. “Богиня матери Гермеса (Меркурия); прородительница Вселенной”.
Маланья – греч. “чёрная”.
Малаха – др. евр. – “моя посланница”.

Маргарита – греч. “жемчужина”.
Марианна – евр. “любимая, желанная”.
Марина – лат. “морская”.
Мария – евр. “горькая, печальная, упрямая, отвергающая”; араб. “госпожа”.
Марта – сир. “хозяйка, госпожа”.
Марфа–сир. “хозяйка, владычица, госпожа”, араб. “наставленница”.
Милена – слав. “милая”.
Мирослава – слав. “славящая мир, покой”.
Надежда – слав. “надеющаяся”.
Наталья – лат. “родная, природная, хранительница”.
Нина – ассирийск. “царица”.
Нэлли – греч. “светлая”.
Нюра и Анна и Нюся – евр. “благодатная, милостивая”.
О(А)Леся - сокр. От Ольга и Елена – “святая, светлая, сияющая”.
Оксана и Ксения – греч. “чужеземная, гостеприимная”.
Ольга – сканд. “сияющая”.
Онисья – греч. “полезная”.
Павлина – лат. “малая” или дочь Павла.
Пелагея – греч. “морская, разумная”.
Петра – нем. от Пётр из греч. “камень, скала”.
Полина – франц. из лат. “малая; многозначительная”.
Прасковья – греч. “рождённая в пятницу”.
приставленная, приближённая”.
Ра(й)я – мусульм. “утолившая жажду”.
Раиса – греч. “уступчивая, лёгкая, беспечная, покорная.”
Регина – лат. “царица”.
Рената – лат. “возрождённая”.
Римма – евр “яблочко”; лат. “римлянка”; мусульм. “белая антилопа”.
Рита и Марга(рита) – лат. “жемчужная”.
Роза (лия) – лат. “царица цветов” ”.
Роксана – араб. “Божественный свет”.
Светлана – слав. “светлая, чистая”.
Серафима – евр. “огненная, пламенная”.
Снежанна – русск. “снежная, лёгкая”.
Софья (Зося, Соня, Жоська) – греч. “премудрая”.
Станислава – слав. “славная своей крепостью”.
Степанида – русск. “венценосная.”

Сусанна и Сюзанна – евр. “белая лилия”.
Таисия – египет. “Богиня плодородия”.
Тамара – евр. “финиковая; пальма; стройная”; груз. “мироносица.”
Татьяна – 1) греч. “устроительница, учредительница”. 2) ад лацінскай назвы Татіус — (імя цара сабіна — аднаго з італійскіх плямёнаў).
Тэрэза – греч. “охранённая, защищённая”.
Ул(ь)яна, Юлия – лат. “из рода Юлиев, июльская”; греч. “волнистая, пушистая, кудрявая”.
Устинья (Устына, Юстына)– лат. “справедливая”; герм. “воинственная”.
Фаина (Фаня, Фая) – греч. “сияющая”.
Фе(о)дора – греч. “Божий дар”.
Фёкла, Тэкля–греч. “славная”; евр. “совершенная»; араб. “надежда”.
Феодосия – греч. “данная Богом».
Хартына – греч. “благосклонная”.
Христина и Кристина – греч. “посвящённая Христу, христианка”.
Целина – Цицелия – греч. “плохо видящая”.
Чеслава – слав. “честь и слава”.
Шура (Саша, Александра) – греч. “защитница людей”.
Элеонора – греч. “сострадающая, милосердная”.
Элина (Элла, Эля, Эльвира) – герм. “защитница людей”.
Юзефа — (Юзя, Язэпа) — польск. “Богом
Юлия – греч. “пушистая, волнистая, кудрявая”.
Ядвига – нем. “сражающаяся, воительница”.
Яна (Янина, Яня) – евр. “Богом данная, Божья милость”.
Ярына (Ирина, Арина, Ирена) – греч. “мирная, спокойная”.

Некоторыми человеческими именами люди назвали представителей мира цветов:

Анютины глазки или Виола, Васильки, Василистник (водосборолистный от имени Василиса), Вероника, Георгина, Евгения, Иван да Марья или Марьянник, Лилия, Маргаритки, Роза, Розалия.

Замест пасляслоў’я

В заключение хочу сказать всем: не имя и фамилия украшают человека, делают его известным, знаменитым, а человек создаёт себя сам! Побольше вы делайте людям добра, и они отплатят вам тем же. А фамилия, имя человеку даны его предками, и эту память нужно всегда нести по жизни с гордостью! Это моя первая проба из

доступных источников “расшифровать” некоторые имена и фамилии лунинчан, живших ранее и ныне живущих. Возможно, кто-то сможет некоторые фамилии и имена переуточнить сам, имея большие возможности и доступ к *антропонимическим* словарям и другим энциклопедическим изданиям разных народов, а также пользуясь материалами, размещёнными в парталах интернета. Желаю всем успеха! Пользуясь случаем, выражаю свою искреннюю благодарность Валентине Петровне Лемтюговой – профессору, доктору филологических наук, главному научному сотруднику Института языка и литературы имени Якуба Колоса и Янки Купалы Национальной Академии Наук, ведущей рубрики “Что в имени моём?” в газете “Советская Белоруссия”, за очень интересные сведения и указание нужной литературы. Будем надеяться, что встреча с ней в газете продлится ещё долго.

Вот несколько источников, рекомендованных Валентиной Петровной:

Анічэнка У.А. “*Вопыт літаратурна - дзялетнага слоўніка беларускай мовы*”. - Гомель, 1999.

Бірыла М.В. “*Беларуская антрапанімія*”. - Мінск: Навука і тэхніка, 1969.

Баскаков Н.А. “*Русские фамилии тюркского происхождения*”. - М.: Наука, 1979.

Буга К. Литовский исследователь.

Веселовский С.Б. “*Ономастикон*”. - М.: Наука, 1974.

Гринченко Б.Д. “*Словарь української мови*” Т.1-Київ, 1907; т. II-1908; т. III-1909; т.IV-1909.

Дзмітрыеў Н.К. “*Гістарычны слоўнік беларускай мовы*”.

Дьяченко Г. “*Полный церковно - славянский словарь*”. М:

Издательский отдел Московского патриархата, 1993.

Дорошевский В. “*Словарь польского языка*”.

Керста Р.И. “*Украинская антропонимия*. - Киев, 1984.

Кечык С. Я., Рагаўцоў В. И. “*Анамастычны слоўнік Магілёўшчыны*”. - Магілёў, 2000.

Козаков В. С. “*Именослов*”. - Москва-Калуга Русская правда, 2007.

Никонов В.А. “*Имя и общество*”. - М.: 1974.

Редько Ю.К. “*Сучасні українські прізвища*”.-Київ, 1966.

Суперанская, А.В. “*Словарь народных форм русских имён*”. - М.:Книжный дом “Либроком”, 2010.

Тупиков Н.П. “*Словарь древнерусских личных собственных имён*”. -

М.: СПб, 1903.

Унбегаун Борис Оттокар.

Тихонюк Базыль – польский ономист.

Федосюк Юрий. “Русские фамилии”. - Москва. “Детская литература”, 1972

Шумская І. А. ”Размоўна-бытавыя формы мужчынскіх асабовых імён Брэстчыны.-Беларуская аанамастыка”. - Мінск: “Навука і тэхніка”, 1985, сс.5-25.

Федосюк Юрий. “Русские фамилии”.

Улицы города Лунинца.

ПЛОЩАДИ:

Ленина

Привокзальная

УЛИЦЫ:

17 Сентября

50 лет октября

8 марта

9 Мая

1-я Железнодорожная пер.

1-я Первомайская

2-я Первомайская

Александра Невского

Александра Невского пер.

Артюховича

Артюховича пер

Белинского

Белорусская

Березина

Березинский пер. 1-й

Березинский пер. 2-й

Берёзовая

Бригадный пер.

Блока

Богданова

Богданова пер.

Богдановича

Богушевича

Боженовой

Больничный пер.

Бохоново

Брестская

Вересковая

Виленская

Винокурова

Вишнёвая

Вокзальная

Восточная

Восточный пер.

Высокий пер.

Высокая

Гагарина

Гастелло

Герцена

Гоголя

Гоголя пер.

Гомельская

Гомельский пер.

Городецкого

Горького

Горького пер

Гражданская

Давыдова

Дзержинского

Доватора

Доватора пер.

Дружная

Есенина

Железнодорожная

Железнодорожная 1-я

Железнодорожная 2-я
Железнодорожный пер.
Заводская
Залесская
Залесский 1-й
Западная
Заслонова
Зелёный пер.
Зои Космодемьянской
Ильина
Калинина
Калинковича
Калиновского
Клещёва
Клубный пер.
Кобринская
Колхозный пер.
Коммунистическая
Комсомольская
Комсомольский пер.
Коржа
Короткий пер.
Костюшко
Крайняя
Крайний пер.
Красная
Красноармейская
Крестьянская
Крупской
Кузюбердина
Кулакевича
Кулешова
Кутузова
Лаховская
Леговский пер.
Лермонтова
Лесная
Лесной пер.
Линейная

Липовый пер.
Лисовича
Ломоносова
Ломоносова пер.
Луговая
Луговой пер.
Любимова
Макаренко
Малый пер.
Машерова
Маяковского
Матросова
Мелиоративная
Минский пер.
Мира
Мицкевича
Мозырьская
Мозырьский пер.
Мокрый пер.
Молодёжная
Московская
Московский пер.
Мостовая
Некрасова
Новая
Огородный пер.
Окружная
Октябрьская
Островского
Пантелеева
Паньковой
Парковая
Паровозная
Партизанская
Первомайская
Первомайская 1-я
Первомайская 2-я
Песчаная
Петруся Бровки

Петрушевского пер.

Пинская

Пионерская

Пирогова

Пирогова пер.

Пнище

Победы

Победы пер.

Полевой пер.

Полесская

Привокзальная

Приозёрная

Припятская

Промышленная

Пушкина

Пятяри

Пятяри пер.

Революционная

Ровенская

Ровенский пер.

Рынковый пер.

Рябиновая

Савицкого

Садовая

Садовый пер.

Светлая

Северная

Сельская

Сенная

Смоленская

Смоленский пер.

Советская

Солнечная

Спокойная

Строителей

Суворова

Сухого

Сухой пер.

Таганова

Тихая

Тихий пер

Толстого

Трошина

Трошина пер.

Тургенева

Узкий пер.

Фабричная

Франциска Скорины

Фрунзе

Цветочная

Чапаева

Чапаева пер.

Чернышевского

Черняховского

Чехова

Чехова пер.

Ширмы

Школьный пер.

Шмыглё(о)ва

Шоссейный пер.

Энергетиков

Юбилейная

Юбилейный пер

Южная

Южный пер.

Юности

Юности пер.

Якуба Колоса

Янки Купалы

*На 03.10.2015 года, усяго 204
названий*

улиц

РЕШЕНИЕ

г. Лунинец, Брестская область
27 декабря 2017 г. №211

О присвоении наименований составным частям города Лунинца

На основании абзаца третьего статьи 12 Закона Республики Беларусь от 16 ноября 2010 года “О наименованиях географических объектов” в редакции Закона Республики Беларусь от 7 января 2012 года Лунинецкий районный совет депутатов решил:

1. Присвоить наименование следующим составным частям города Лунинца, которые будут расположены в районах индивидуальной жилой застройки №1 и №2 по улице Бохоново в городе Лунинце:

Проектируемой улице №1 — “Ве’рбная” (на белорусском языке), “Ве’рбная” (на русском языке);

Проектируемой улице №2 — “Навадво’рская” (на белорусском языке), “Новодво’рская” (на русском языке);

Проектируемой улице №3 — “Клубні’чная” (на белорусском языке), “Клубни’чная” (на русском языке);

Проектируемой улице №4 — “Уладзі’міра Каратке’віча” (на белорусском языке), “Влади’мира Коротке’вича” (на русском языке);

Проектируемой улице №5 — “Во’інаў-інтэрнацыяналістаў” (на белорусском языке), “Во’инов-интернационалистов” (на русском языке);

Проектируемой улице №6 — “Кляно’вая” (на белорусском языке), “Клено’вая” (на русском языке);

Проектируемой улице №7 — “Хва’ецкая” (на белорусском языке), “Хво’ецкая” (на русском языке);

Проектируемой улице №8 — “Азэ’рная” (на белорусском языке), “Озё’рная” (на русском языке);

Проектируемой улице №9 — “Мікала’я Фро’лкіна-Чапурно’ва” (на белорусском языке), “Никола’я Фро’лкина-Чепурно’ва ” (на русском языке);

Проектируемой улице №10 — “Гео’ргія Жу’кава” (на белорусском языке), “Гео’ргия Жу’кова” (на русском языке);

Проектируемой улице №11 — “Аляксе’я Мінако’ва” (на белорусском языке), “Алексе’я Минако’ва” ;

Проектируемой улице №12 — “Мікала’я Юсціно’віча” (на белорусском языке), “Никола’я ЮсТино’вича” (на русском языке);

Проектируемой улице №13 — “Белаве’жская” (на белорусском языке), “Белове’жская” (на русском языке);

Проектируемой улице №14 — “Аэрадро’мная” (на белорусском языке), “Аэродро’мная”(на русском языке);

Проектируемой улице №15 — “Андрэ’я Макаё’нка” (на белорусском языке), “Андре’я Макаё’нка”(на русском языке);

Проектируемой улице №16 — “Васіля’ Бы’кава” (на белорусском языке), “Васи’ля Бы’кова” (на русском языке);

Проектируемой улице №17 — “Да’чная” (на белорусском языке), “Да’чная” (на русском языке).

2. Обнародовать (опубликовать) настоящее решение в газете “Лунінецкіе навіны”.

3. Настоящее решение вступает в силу после его официального оаубликования.

Председатель В.А. Рафалович Газета “Лунінецкіе навіны” от 31 января 2018 года

РЕШЕНИЕ ЛУНИНЕЦКОГО РАЙОННОГО СОВЕТА
ДЕПУТАТОВ 29 ДЕКАБРЯ 2023 г. №391

О присвоении наименований составным частям города Лунинца

На основании абзаца третьего статьи 12 Закона Республики Беларусь от 16 ноября 2010 г. №190-З «О наименованиях географических объектов» Лунинецкий районный Совет депутатов РЕШИЛ:

1. Присвоить наименования следующим составным частям города Лунинца, которые расположены в районе индивидуальной жилой застройки «Бохоново-2» в городе Лунинце:
    - 1.1. проектируемой улице №1 — «вуліца Да’чная» (на белорусском языке), «улица Да’чная» (на русском языке);
    - 1.2. проектируемой улице №2 — «вуліца Іва’на Ба’нава» (на белорусском языке), «улица Ива’на Ба’нова» (на русском языке);
    - 1.3. проектируемой улице №3 — «вуліца Во’інаў-інтэрнацыяналі’стаў» (на белорусском языке), «Во’инов-интернационали’стов» (на русском языке);
    - 1.4. проектируемой улице №4 — «вуліца Аляксе’я Жука’» (на белорусском языке), «улица Алексе’я Жука’» (на русском языке);
    - 1.5. проектируемой улице №5 — «вуліца Іва’на Ме’лежа» (на белорусском языке), «улица Ива’на Ме’лежа» (на русском языке);
    - 1.6. проектируемой улице №6 — «вуліца Іва’на Лі’манта» (на белорусском языке), «улица Ива’на Ли’монта» (на русском языке);
    - 1.7. проектируемой улице №7 — «вуліца Фё’дара Рэбкаўца’» (на белорусском языке), «улица Фё’дора Ребковца’» (на русском языке);
    - 1.8. проектируемой улице №8 — «вуліца Авіацы’йная» (на белорусском языке), «улица Авиацио’нная» (на русском языке);
    - 1.9. проектируемой улице №9 — «вуліца Францы’ска Скары’ны» (на белорусском языке), «улица Франци’ска Скори’ны» (на русском языке);
    - 1.10. проектируемой улице №10 — «вуліца Багда’нава» (на белорусском языке), «улица Богда’нова» (на русском языке);
    - 1.11. проектируемой улице №11 — «вуліца Рабі’навая» (на белорусском языке), «улица Ряби’новая» (на русском языке);
    - 1.12. проектируемой улице №12 — «вуліца Алякса’ндра Харытано’віча» (на белорусском языке), «улица Алекса’ндра Харитано’вича» (на русском языке).
  2. Обнародовать (опубликовать) настоящее решение в газете «Лунінецкія навіны».
  3. Настоящее решение вступает в силу после его официального опубликования.
- Председатель** **В.М. КОВАЛЕВИЧ.**

Их именами названы улицы, переулки и площади:

Ленин Владимир Ильич — вожьд мирового пролетариата, возглавивший Великую Октябрьскую революцию 25 октября (7 ноября по новому стилю) 1917 года в Петрограде

Привокзальная, территория, прилегающая к юго-западной стороне Лунинецкого железнодорожного вокзала.

УЛИЦЫ, ПЕРЕУЛКИ:

17 Сентября – в 1939 году дата воссоединения Западной Белоруссии с БССР и СССР.

50 лет Октября - в честь 50-летней годовщины Великой Октябрьской социалистической революции.

8 Марта - в честь Международного женского дня.

9 Мая - в честь *Дня Победы* над фашистской Германией в Великой Отечественной войне 1941-45 гг.

Александр Невский – русский князь, одержавший победу над шведами в 1240 году на реке Неве.

Арцюховіч Фёдар Юр’евіч (1912, в. Шчэлішча Слуцкага раёна - 30.06.1943) - партизан бригады імя С.М. Кірава Пінскага партизанскага злучэння. Загінуў пры падрыве фашысцкага эшалона з танкамі, пахаваны ў вёсцы Лахва.

Астроўскі Рыгор Максімавіч (1890, в. Остраў Пінскага раёна - 1974) - удзельнік першай Сусветнай і Грамадзянскай войнаў. 25 снежня 1918 года на пасяджэнні паўстанцкага ваенна-рэвалюцыйнага камітэта быў абраны ў Століне старшынёю Палескага Рэвалюцыйнага Ваеннага Камітэта. 27.12.1918 года Палескі РВК размясціўся на станцыі Відзібор у вагоне (*было вырашана, што пасля адыходу немцаў з Лунінца ён праройдзе ў гэтае мястэчка*). Дарэчы, камісарам 2-га Палескага Камуністычнага Палка быў ураджэнец ст. Люшча — **Пётр Якаўлевіч Гошч**, які пазней стаў камандзірам 2-га батальёна палка. Сярод чырвонагвардзейцаў былі жыхары в. Лунін і в. Красная Воля. У 30-я гады працаваў памочнікам галоўнага пракурора транспарту СССР, пражываў у Маскве.

Баженова Клавдия Васильевна – сержант, погибла 10 июля 1944 года при освобождении города Лунинца. Покоится в братской могиле, в сквере у стадиона.

Белинский Виссарион Григорьевич (1811 - 1848), русский литературный критик, публицист, революционер-демократ, философ-материалист. Оказал влияние на развитие русской общественной мысли.

Блок Александр Александрович (1880 - 1921) - руский поэт, служивший в инженерно-строительной дружине на фронте Первой мировой войны в 1916 году на Пинщине и неоднократно посещавший Лунинец в тот период. Гуманистический пафос, историзм мышления, отточенность формы делают лирику Блока значительным явлением национальной культуры.

Богданов Пётр Николаевич (1924 - 1945) - Герой Советского Союза (1945), похоронен в Лунинце на кладбище. (*Материал в сборнике ранее*).

Багдановіч Максім Адамавіч (9.12.1891, Мінск - 25.5. 1917), беларускі паэт-лірык, перакладчык, крытык і гісторык літаратуры. Многія вершы пакладзены на музыку або бытуюць як народныя песні (“*Зорка Венера*”, “*Слуцкія ткачыхі*”).

Багушэвіч Францішак Бенядзікт Казіміровіч, (21.3.1840 - 28.4.1900), беларускі паэт, празаік і публіцыст. Рэвалюцыйны дэмакрат, пачынальнік крытычнага рэалізму ў беларускай літаратуры. Зборнікі: “*Дудка беларуская*”, “*Смык беларускі*”. Творчасць была цесна звязана з беларускім фальклорам. Пісаў вершы, апавяданні, балады.

Вінакураў Фёдар Іванавіч (21.06.1909 - 18.10.1980), палкоўнік, Герой Савецкага Саюза. Камандзір 117-га стралковага палка, які за ўдзел летам 1944 года ў вызваленні Сітніцы, Сінкевіч, Мокрава, Любані, Лахвы, Кажан-Гарадка, Дрэбска, Ракітна, Дварца, Язвінак, Яжавок, Вічына. Бродніцы і горада Лунінца атрымаў найменне “*Лунінецкі*”. У 1961 годзе выйшаў у адстаўку. Пахаваны ў Маскве.

Гагарин Юрий Алексеевич - первый космонавт в мире, облетевший земной шар за 102 минуты на космическом корабле «Восток»).

Гарадзецкі Мікалай Браніслававіч, нарадзіўся 13 верасня 1953 года ў в. Талька Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці. Супрацоўнік Лунінецкага раённага аддзела ўнутраных спраў, старшы лейтэнант, участковы інспектар міліцыі па сельскай мясцовасці. Трагічна загінуў 20 кастрычніка 1992 года пры затрыманні правапарушальніка, які пранікнуў у магазін. Пахаваны ў Лунінцы. Дочкі працягваюць справу бацькі: Ганна Мікалаеўна - старшы лейтэнант юстыцыі, працуе ў Лунінецкім РА СК Рэспублікі Беларусь. Таццяна Мікалаеўна Сумар, маёр - інспектар аддзялення па грамадзянству і міграцыі Лунінецкага РАУС. Яго прозвішчам названы вуліцы ў вёсках Бараўцы, Дзятлавічы. На будынку РАУС устаноўлена мемарыяльная дошка.

Гастелло Николай Францевич (1907 - 1941), лётчик, Герой Советского Союза (посмертно), погиб 26.06.1941 года, направив свой пылающий самолёт на скопление танков, автомашин противника. В 80-90 годы поисковики СШ №3 г. Лунинца в школе собрали большой материал, в школе был открыт зал, посвящённый этому бессмертному подвигу.

Герцен Александр Иванович (1812 - 1870), русский революционер, писатель, философ.

Гоголь Николай Васильевич (1809 - 1852), русский писатель, представитель критического реализма в России.

Горький Максим (Алексей Максимович Пешков, 1868 - 1936), русский пролетарский писатель.

Давыдов Николай Сергеевич (1921 – 1949), русский, Герой Советского Союза. Погиб, уводя свой падающий самолёт от г. Лунинца. Похоронен на городском кладбище города Лунинца. *(Подробнее о нём в сборнике И.П.).*

Дзержинский Феликс Эдмундович, после революции 1917 года председатель ВЧК (Всероссийской Чрезвычайной Комиссии), родом из Минской губернии. В Минской области есть город *Дзержинск*.

Доватор Лев Михайлович (1903 — 1941), генерал-майор, Герой Советского Союза (посмертно). Командовал гвардейским кавалерийским корпусом, обороняя Москву. Погиб в бою.

Есенин Сергей Александрович (1895 - 1925), русский поэт-лирик. Многие стихи положены на музыку.

Заслонаў Канстанцін Сяргеевіч, (партызанская мянушка “*Дзядзька Косця*”; 7.01.1910 — 14.11.1942), адзін з арганізатараў і кіраўнікоў падполля і партызанскага руху на Віцебшчыне ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Герой Савецкага Саюза (1943). Яго іменем названы дэпо станцыі Орша, чыгуначная станцыя ў Лепельскім раёне, вёска ў Аршанскім раёне, калгасы (СВК), вуліцы і дзіцячая чыгуначная дарога ў горадзе Мінску. Зняты мастацкі фільм. У Оршы ёсць музей.

Ильин Александр Николаевич (1893, Москва — 7.5.1919), руководитель Полесского восстания против кайзеровских войск и петлюровцев в годы Гражданской войны (1918 — 1919). Неоднократно бывал в Лунинце. Погиб в бою.

Калинин Михаил Иванович (19.11.1875 — 3.6.1946). деятель Коммунистической партии и Советского государства, Герой Социалистического Труда (1944). Занимал важные государственные посты. В народе его называли “Всесоюзным старостой”.

Каліноўскі Кастусь (Канстанцін Вікенцій Сямёнавіч, 21.01. 1838 — 10.03.1864), беларускі рэвалюцыянер і мысліцель, кіраўнік паўстання на Беларусі і ў Літве. Быў высокаадукаваным чалавекам, знаёмым з працамі А.І. Герцэна, М.Г. Чарнышэўскага, М.І. Дабралюбава, стаў іх паслядоўнікам. Выступаў супраць прыгоннага права, за ліквідацыю памешчыцкага землеўладання. Пакараны царскімі ўладамі смерцю — павешаны на *Лукішскім плацы* ў Вільні.

Калінковіч Мікалай Мікалаевіч (1950, в. Цна Лунінецкага раёна — 1990). Закончыў журфак Белдзяржуніверсітэта. Працаваў у лунінецкай раённай газеце “Ленінскі шлях”. Пазней служыў у КДБ у Туркменіі і Грузіі. Сябар Саюза пісьменнікаў СССР, кандыдат навук. Актыўна займаўся краязнаўствам. Аўтар кніг “Імя тваё — Свабода”, “Палескія дні Аляксандра Блока”, “Лунінец” і інш. Ён сабраў і надрукаваў бяспечныя матэрыялы аб славытых земляках-лунінчаных, аб гістарычным мінулым Луніначчыны, аб людзях, чыімі імёнамі названы вуліцы Лунінца, Мікашэвічаў і вёсак нашага раёна. Гэтыя краязнаўчыя матэрыялы расказваюць сённяшняму пакаленню аб былым нашай Луніначчыны. Помнік пісьменніку пастаўлены ля ўвахода ў Лунінецкую раённую бібліятэку, у якой ёсць амаль усе яго кнігі, нататкі, апавяданні, эсэ, расказы... Гэта адзінае, што засталася пасля Мікалая... Я быў з Мікалаем Мікалаевічам асабіста знаёмы. Хачу дадаць да сказанага мною ў гэтым зборніку раней, што ён быў незвычайнай дабрыні чалавекам (І.П.)...

Касцюшка Андрэй Тадэвуш Банавентура (4.02.1746 — в. Мерачоўшчына Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці — 15.10.1817). Палітычны і ваенны дзеяч Рэчы Паспалітай, кіраўнік нацыянальна-вызваленчага паўстання 1794 года ў Польшчы, Беларусі і Літве. Ён з’яўляецца нацыянальным героем некалькіх краін. Яго дэвіз “*Будзьце мужнымі і будзьце шчаслівымі!*” актуальны і цяпер, і заўсёды.

Кляшчоў Аляксей Яўхімавіч (25.2.1905, в. Міхнавічы Калінкавіцкага раёна — 13.12.1968), савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч, адзін з арганізатараў і кіраўнікоў камуністычнага падполля і партызанскага руху ў Пінскай вобласці ў час Вялікай Айчыннай вайны. Генерал-маёр (1943), Герой Савецкага Саюза (1944). З 23.04 па 10.10.1943 года — камандзір Пінскага партызанскага злучэння. У 1948-1953 гадах — старшыня Савета Міністраў БССР. Дэпутат Вярхоўнага Савета многіх скліканняў. Яго імя носіць Пінскі гідрамеліяратыўны каледж.

Корж Васілій Захаравіч (1.01.1899 — 5.05.1967). Нарадзіўся ў в. Хорастава Салігорскага раёна. Адзін з арганізатараў і кіраўнікоў

партызанскага руху ў Заходняй Беларусі (1920-1925), удзельнік грамадзянскай вайны ў Іспаніі (1936-1939), камандзір партызанскай брыгады імя С.М. Кірава да 1943 года, пазней (з 1943 года) камандзір Пінскага партызанскага злучэння. Генерал-маёр (1943), Герой Савецкага Саюза (1944). У 1949-1953 гадах намеснік міністра лясной гаспадаркі БССР, потым - старшыня калгаса “Партызанскі край” Салігорскага раёна.

Космодемьянская Зоя Анатольевна (“*Таня*”, 1923 — 1941). Партизанка Великой Отечественной войны, Герой Советского Союза (1942), член ВЛКСМ с 1938 года, ученица 201-й школы Москвы; добровольно ушла в партизанский отряд, разведчица. Казнена фашистами в деревне Петрищево.

Крупская Надежда Константиновна (1869 — 1939), советский государственный деятель, почётный член Академии наук СССР (1931). Жена В.И. Ленина (Ульянова). С 1929 года заместитель наркома просвещения РСФСР. Член Президиума Верховного Совета СССР (1938).

Кузюбердзін Уладзімір Атаравіч (21.05.1973, Адэса— 11.04.1999). У Лунінец прыехаў з братам, тут ажаніўся, у маладых нарадзіліся дзве дачкі. Працаваў грузчыкам у магазіне “Універсам”. 11 красавіка, у час вялікага праваслаўнага свята Вялікадня заслانیў сабою дзяцей і жанчын, што ішлі ў магазін, ад аўтаматных куль збеглага з вайскавай часці дэзерціра. Загінуў просты і разам з тым высакародны чалавек. Без мужа і бацькі засталіся жонка Святлана і дачкі. Святлана Рыгораўна працуе ў Лунінецкім цэнтры дзіцячай творчасці.

Кулакевіч Мікалай Апанасавіч (1924-1944). Нарадзіўся на адным з хутароў в. Сінкевічы ў простаі сялянскай сям’і. Калі пачалася вайна, у Сінкевічах было арганізавана маладзёжнае камсамольскае падполле, якое мела сувязь з мясцовымі партызанамі. Потым Мікалай стаў партызанскім разведчыкам. Адночы трапіў ва ўзброеную засаду ворагаў і загінуў. Яшчэ пры жыцці быў узнагароджаны медалём “*Партызану Вялікай Айчыннай вайны*”. У архівах захаваўся фотаздымак уручэння яму ўзнагароды ў партызанскім атрадзе.

Куляшоў Аркадзь Аляксандравіч (6.02.1914 — 4.02.1978). Народны паэт БССР (1968). Заслужаны работнік культуры УССР (1973). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У 1979 годзе заснавана Літаратурная прэмія імя А.А. Куляшова Саюза пісьменнікаў.

Кутузов Михаил Илларионович (1745 — 1813), светлейший князь, русский полководец, генерал-фельдмаршал. Командовал русской

армией в Отечественной войне 1812 года с французами. Крупный военный стратег.

Лермонтов Михаил Юрьевич (1814 — 1841), великий русский поэт, по праву стоящий рядом с А.С. Пушкиным. В лирике Лермонтова переплелись общественно-гражданские, философские и глубоко личные мотивы. Он ввёл в русскую поэзию стих, отмеченный небывалой энергией мысли и мелодичностью. Роман «Герой нашего времени» (1840), насыщенный глубоким общественным и психологическим содержанием, — вершина реализма Лермонтова.

Лісовіч Фёдор Іванавіч, камісар атрада “*Камарова*” (са снежня 1942 года гэта атрад *імя С.М. Кірава*). З 1943 года тая ж назва была прысвоена брыгадзе імя С.М. Кірава, якая ўваходзіла ў склад Пінскага партызанскага злучэння.

Ломоносов Михаил Васильевич (1711 - 1766), первый русский учёный-естествоиспытатель мирового значения, поэт, художник, историк, химик, поборник отечественного просвещения, развития русской науки и экономики.

Любимов Исидор Евстигнеевич [13(25).05.1882 — 27.11.1937], профессиональный революционер-большевик. Неоднократно бывал в Лунинце в 1915 - 1917 годах. Участник борьбы за власть Советов в Белоруссии. Создал и возглавил большевистскую организацию в Лунинце (1917 год). В 1930-е годы был народным комиссаром лёгкой промышленности СССР.

Макаренко Антон Семёнович (1888 — 1939). Советский педагог и писатель. Осуществил беспримерный в педагогической практике опыт массового перевоспитания детей-правонарушителей в трудовой колонии имени Максима Горького. Разработал теорию и методику коммунистического воспитания в коллективе, провёл опыт соединения обучения с производительным трудом учащихся, развил теорию советского семейного воспитания. Им подготовлены и изданы несколько ценных книг.

Матросов Александр Матвеевич (1924 — 1943), рядовой гвардии стрелкового полка. 23.02.1943 года в бою за деревню Чернушки Псковской области закрыл телом амбразуру пулемётного дзота гитлеровцев, препятствовавшего продвижению подразделения в атаку. Посмертно удостоен звания Героя Советского Союза.

Машэраў Пётр Міронавіч [13(26).2. 1918 — 4.10.1980], савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны на Беларусі. Герой Савецкага Саюза

(1944), Герой Сацыялістычнай Працы (1978). Неаднаразова быў на Луніначчыне. Загінуў у аўтакатастрофе. Быў незвычайна любімы і паважаны ў народзе.

Маяковский Владимир Владимирович (1893 — 1930), русский советский поэт. В дооктябрьский период выражал резкое неприятие буржуазного мира, предчувствуя грядущую революцию. Реформатор поэтического языка. Писал стихи, поэмы, эпиграммы. Стихи писал и для детей. Окончил жизнь трагически.

Міцкевіч Адам (24.12.1798, хутар Завоссе (сучасны Баранавіцкі раён Брэсцкай вобласці — 26.11.1855). Бацька — дробны беларускі шляхціч, маці польскага паходжання. Выдатны польскі паэт. Адзін з арганізатараў тайных таварыстваў *філаматаў і філарэтаў* у час вучобы. Быў знаёмы з дзекабрыстамі, а таксама з некаторымі рускімі пісьменнікамі і паэтамі таго часу: А.С. Пушкіным, К. Рылеевым, А. Бястужавым. Паэма “*Пан Тадэвуш*” падобна на паэму Якуба Коласа “*Новая зямля*”. Творы яго ў сваёй большасці рамантычныя, аднак не пазбаўлены і рэалізму. Яго прозвішчам названы вуліцы, калгасы (СВК), бібліятэкі, скверы і паркі, тэатры.

Некрасов Николай Алексеевич (1821 — 1877/78), русский поэт. Гражданская, демократическая, тесно связанная с песенным фольклором, поэзия Некрасова существенно повлияла на развитие русской литературы. Самое известное произведение Некрасова в школьной программе — поэма “*Кому на Руси жить хорошо?*..” Некрасов в своих произведениях отображал жизнь, чаяния и мечты простого русского крестьянства, его повседневный быт, тяжёлую женскую долю...

Панцялееў Сцяпан Васільевіч (1912 - 1941). Нарадзіўся ў сяле Плотнічае Усцюжанскага раёна Валагодскай вобласці Расіі. Удзельнік вызвалення Заходняй Беларусі ў 1939 годзе, з 1940 года пракурор Лунінецкага раёна. У пачатку вайны пакінуты на акупіраванай тэрыторыі для арганізацыі падполля і партызанскага руху. У ліпені 1941 года пры выкананні задання трапіў у засаду ворага ля в. Гаўрыльчыцы і загінуў. Пахаваны каля вёскі Дубіца Салігорскага раёна Мінскай вобласці. У 1979 годзе на будынку Лунінецкай міжрайпракуратуры ўстаноўлена мемарыяльная дошка

Панькова Алёна Данілаўна [8(21).05.1914 — 8.11.1964]. Нарадзілася ў Лунінцы. З рабочых. У 1935 — 1941, 1944 — 1964 гадах - электразваршчыца Гомельскага вагоннага дэпо. Перадавік чыгуначнага транспарту БССР. У 1960 годзе за поспехі ў выкананні

вытворчых планаў прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Узнагароджана ордэнамі Леніна і Чырвонага Працоўнага Сцяга, медалямі.

Пирогов Николай Иванович (1810 — 1881), русский анатом, хирург, педагог, общественный деятель, основоположник военно-полевой хирургии. Участник обороны Севастополя в годы Крымской войны (1854 — 1855). Создал атлас «*Топографическая анатомия*» (1—4 тома, 1851 — 1854 гг.).

Победы — улица названа в честь Победы советского народа в Великой Отечественной войне (22.06.1941 — 9.05.1945). *День Победы* отмечается на государственном уровне с **9 мая 1965 года**.

Пушкин Александр Сергеевич (1799 — 1837) — великий русский поэт, родоначальник новой русской литературы, создатель русского литературного языка. Был близок к декабристам. Дважды подвергался ссылкам. Гуманизм, гражданственность, пафос истины, реализм, народность, историзм утверждены Пушкиным в качестве главных традиций русской литературы.

Пятрусь Броўка (Пётр Усцінавіч, 1905 - 1980). Народны паэт БССР (1962), акадэмік Акадэміі навук БССР, Герой Сацыялістычнай Працы, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1947, 1951), дэпутат Вярхоўнага Савета СССР з 1956 года.

Петрушэўскі Аляксандр Васільевіч. (27.09.1898, Лунінец. — 26.10.1976, Масква). Генерал-палкоўнік, Герой Савецкага Саюза. (*Падрабязней чытайце вышэй у зборніку*).

Пятяри Иван Викторович (1921 – 1949). Военный лётчик, Герой Советского Союза. (*Подробнее читайте газетный материал в сборнике*).

Савіцкі Андрэй Пятровіч (1911 — 1948). Камандзір атрада “*Камарова*” (у снежні 1942 перайменаваны ў атрад *імя С.М. Кірава*). З 1943 года - камандзір брыгады імя С.М. Кірава. Пахаваны на могілках у в. Лахва.

Суворов Александр Васильевич (1729/30 — 1800), *граф Рымникский* (1789), *князь Италийский* (1799), русский полководец, *генералиссимус* (1799).

Сухой Павел Иосифович (10 (22).07.1895 — 15. 09.1975). В 1918-1920 годах преподавал математику в железнодорожной школе в Лунинце. Выдающийся авиаконструктор, дважды Герой Социалистического Труда (1957, 1965), депутат Верховного Совета СССР 5-8 созывов.

Таганов Андрей Иванович (13.9.1871, Татарская АССР — 25.10.1948). Участник борьбы за Советскую власть в Белоруссии. Один из руководителей революционного движения в Лунинце в 1917 году, был избран председателем Совета рабочих, солдатских и крестьянских депутатов. Возглавлял Лунинецкую организацию РСДРП.

Толстой Лев Николаевич (1828 — 1910), граф, великий русский писатель, почётный академик Петербургской Академии наук (1900). Автор грандиозной эпопеи “Война и мир” (1863-1869), многих и выдающихся произведений. Его гениальное творчество оказало огромное влияние на мировую литературу.

Трошин Михаил Петрович (1903 — 24.11.1944), капитан, начальник Лунинецкого районного отдела милиции, погиб в д. Бостынь Лунинецкого района во время борьбы с бандитизмом, похоронен в Лунинце.

Тургенев Иван Сергеевич (1818 — 1883), русский писатель, член Петербургской Академии наук. Выдающийся мастер психологического анализа и пейзажной живописи, оказал существенное влияние на развитие русской и мировой литературы.

Францыск (Георгій) Скарына (1490? — 1551?), беларускі першадрукар. У 1517-1519 гадах выдаў у Празе 23 кнігі Бібліі на старабеларускай мове. Быў вельмі адукаваны. Гэта гонар нашай беларускай нацыі.

Фрунзе Михаил Васильевич (1885 — 1925), крупный советский государственный, партийный и военный деятель. С апреля 1916 по март 1917 года неоднократно бывал в Лунинце. На одном из зданий улицы, носящей его имя, есть мемориальная доска в память о его пребывании в Лунинце.

Храмовая улица названа в честь построенного в районе *Бохоново* православного храма в честь иконы Божьей Матери «*Взыскание погибших*».

Чапаев Василий Иванович (1887 — 1919), герой Гражданской войны. С 1918 года командир отряда, бригады и 25-й стрелковой дивизии, сыгравшей большую роль в разгроме белогвардейской армии Колчака. Известны книга Д.А. Фурманова “Чапаев” и одноимённый кинофильм.

Чернышевский Николай Гаврилович (1828 — 1889), русский революционер-демократ, учёный, писатель, литературный критик.

Его деятельность высоко ценили К. Маркс, Ф. Энгельс и В. Ленин (Ульянов).

Черняховский Иван Данилович (29.06.1906 — 18.02.1945), советский военачальник, один из самых молодых полководцев Великой Отечественной войны, генерал армии, командующий 3-м Белорусским фронтом с 1944 года, Герой Советского Союза. Погиб в бою. В память о нём назван город в Калининградской области России.

Чехов Антон Павлович (1850 — 1904), русский писатель, почётный академик Петербургской Академии наук (1900-1902), драматург, автор фельетонов, рассказов. Тонкий психолог, мастер подтекста. Оказал огромное влияние на развитие русской и мировой литературы.

Шмыглёв Вениамин Петрович. Родился в 1903 году. Полковник. В июле 1944 года, во время освобождения Белоруссии, командир 55-й Мозырской Краснознамённой стрелковой дивизии, которая участвовала в освобождении Лунинетчины. После войны преобразована в 1-ю Мозырскую Краснознамённую дивизию морской пехоты Балтийского флота.

Шырма Рыгор Раманавіч (20.01.1892, в. Шакуны Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці — 23.3. 1978). Беларускі савецкі харавы дырыжор, фалькларыст, музыкальны грамадскі дзеяч. Народны артыст СССР (1955), Герой Сацыялістычнай працы. Удзельнік 1-й сусветнай вайны. Старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР (1966-1978), лаўрэат Дзяржаўных прэміяў БССР (1966 і 1974). Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР з 1955 года. Бываў у Лунінцы.

Якуб Колас (*Канстанцін Міхайлавіч Міцкевіч*, (03.11.1882 — 13.08.1956). Класік беларускай літаратуры, народны паэт БССР (1926), акадэмік Акадэміі навук БССР, заслужаны дзеяч навукі БССР, любімы пісьменнік і паэт беларускага народа, чые творы перакладзены на многія мовы свету. Быў у Лунінцы з вучнямі з в. Люсіна, дзе ў той час працаваў настаўнікам. Пазней, з лістапада 1911 года па красавік 1912 года, жыў у Лунінцы ў свайго таварыша па вучобе ў Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі Вікенція Філіповіча. Даваў прыватныя ўрокі. У нашым горадзе напісаў больш за 10 вершаў, некалькі невялікіх апавяданняў, частка з якіх была надрукавана ў газеце “Наша ніва”. У Лунінцы пачаў пісаць сваю вядомую паэму “Сымон-музыка”, якую закончыў ужо ў Пінскім раёне. У нашым горадзе у 2005 годзе адкрыты помнік Якубу Коласу побач з гасцініцай на вуліцы Савецкай, ёсць мемарыяльныя дошкі.

Янка Купала (*Іван Дамінікавіч Луцэвіч, 07.07.1982 — 28.06.1942*). Класік беларускай літаратуры, народны паэт БССР (1925). Разам з Якубам Коласам з’яўляецца заснавальнікам новай беларускай літаратуры. Акадэмік Акадэміі навук БССР (1928), АН УССР (1929). Супрацоўнік газеты “Наша ніва” з 1909 па 1915 год. Удзельнік першай Сусветнай вайны. Карыстаўся і карыстаецца вялікай любоўю і шырокай вядомасцю сярод беларускага народа. У Мінску ёсць літаратурны музей Янкі Купалы. Яго творы перакладзены на многія мовы свету.

Янка Купала і Якуб Колас — гэта нацыянальны гонар беларускага народа!

З дазволу краязнаўцы, настаўніка роднай мовы і літаратуры Любанскай СШ, настаўніка-ветэрана, этнографа, паэта і пісьменніка, журналіста *Сцяпана Паўлавіча Нефідовіча*, размяшчаем яго цікавы краязнаўчы матэрыял, які быў надрукаваны ў газеце „*Інформ-Прогулка*“ ад 26 лютага 2015 года, пазней выданы асобнай брашурай. Ад чытачоў і сябе асабіста выказваю Сцяпану Паўлавічу шчыры дзякуй і самыя найлепшыя пажаданні ў яго высокароднай справе на ніве нашага Лунінецкага краязнаўства!

Краязнаўчая старонка: „*Ведай свой край!*“

Назвы Зямлі Лунінецкай

В. Любань. Сцяпан Паўлавіч Нефідовіч 27.02.2015/ 09:00

Кожны з нас мае сваю маленькую радзіму — месца, дзе нарадзіўся, дзе прайшлі дзіцячыя ці і пазнейшыя гады. І куды ні закіне нас лёс, як ні складзецца жыццё, а ў памяці як нешта святое і светлае застаюцца нашы родныя горад і вуліца ці вёска з навакольнымі ўрочышчамі, палямі і сенажацямі, блізкая рэчка або лес. І ў кожнага з пералічаных геаграфічных аб’ектаў маецца назва. Яна - народная, гэта значыць дадзена людзьмі мінулых пакаленняў. Некаторыя найменні прыдуманы нашымі даўнімі продкамі, што жылі тысячы гадоў таму.

Але назвы не ўзніклі без даў прычыны, яны абавязкова адлюстроўваюць нейкія асаблівасці прыроднага асяроддзя ці ўмоў вытворчай дзейнасці людзей таго часу, калі ўзнікла назва. Найбольш бывае, што ўжо даўно знікла першапачатковая аснова, а найменаванне сведчыць, што тое было. Напрыклад, Рудня, Смалярня.— Сотні гадоў ўжо там не здабываюць ці не плавяць руду, не „*кураць*“ смалу, а назвы не зніклі. Ці ўрочышча Дубіч. — Раслі там дубы, а зараз чыстае поле, але назва захавалася. Гавораць самі за

сябе назвы Пяскі, Серадзібор’е, Міжлесе, Вострава, Падбалотце, Залесе і г.д. Каля Перунова знаходзіцца невялікі пасёлак *Пцічнік*. У 1960-х гадах там месціліся калгасныя куратнікі, яны даўно расфарміраваны, а назва гучыць. А крыху раней (у 50-х гадах) каля Чэрабасаўкі вырошчвалі сярэднеазіяцкую расліну *кок-сагыз*, і месца іменавалі „*Каксагызішча*“. Выраслі новыя пакаленні людзей, назва забылася, і ўрочышча застаецца безыменным.

Ёсць аб’екты, пра якія маюцца дакладныя звесткі, ад чаго пайшла назва і нават дата ўзнікнення (*напрыклад, пасёлак Палескі, Барсукова, Чэрабасава і размешчаныя між імі вёскі*).

Пра некаторыя назвы мы даведваемся з легендаў ці паданняў. Так вядома, што ў даўнія часы рака *Ляхва* валодала загадкавай з’явай - вампірызмам, за што святары праклялі яе і далі назву *Смерць*. Пазней назва трансфармавалася ў *Смердзь*. Ды і найменне балота *Сваха* асноўваецца на паданні: у час нейкага нашэсця ворагаў людзі з *Багданаўкі і Бастыні* схаваліся ў балотным абшары. Пакуль там жылі, яны не толькі пазнаёміліся, але і парадніліся — былі сасватаны дзве ці тры пары. Мясціну тую і назвалі „*Свахай*“.

Ёсць шмат выпадкаў, калі на месцы нейкіх урочышчаў узнікае новы аб’ект, што паглынае дзясяткі найменняў. Не кожны ведае, што на месцы РУП „*Граніт*“, кар’ера і порта знаходзіліся сітніцкія ўрочышчы *Прэсніц, Чэрэпаха, Коруцішчэ, Подлесье, Крива Ніва, Бозок, Целюстка, Заплесье, Горовата, Конюхоў Лес і Зады*. Такі ж лёс напаткаў сотні ўрочышчаў, што трапілі пад меліярацыйныя і польдэрныя плошчы.

Шмат хутароў, сенажацяў, водных аб’ектаў, што ў дасавецкі час належалі ўласнікам (*а іх даўно ўжо няма ў жывых*), назвамі напамінаюць пра тых людзей: *Панасаў Бераг, Гараськаў хутар, Базылёва ямка, Сінкевічы, Мікашэвічы* і г.д. Адлюстравана ў тапонімах і водгулле гісторыі: *Татарскія брады, Шведская магіла, Відуш-гара, Маяковыя горы...*

Багата таямніц хаваюць у сабе найменні гарадоў і вёсак *Лунінецчыны*. Варта толькі ўнікнуць у іх, і можна глыбей спазнаць сваё мінулае. Прапанаваны тапанімічны слоўнік дапаможа разабрацца з гісторыямі ўзнікнення родных вам назваў.

СПІС НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТАЎ ЛУНІНЕЦКАГА РАЁНА

1. *Азярніца (Езерніца)*. На старонках дакументаў упершыню паселішча згадваецца ў 1588 годзе. Па сэнсе назва паходзіць ад слова „*возера*“. Магчыма, і быў у даўнія часы такі вадаём, які з цягам часу

ў мясцовым рэльефе згладзіўся. Але верагодней, у аснову назвы лягло слова мінулых часоў „*зярніца*“, што значыць - урадлівая хлебная ніва. Ды і спрадвек жыхароў вёскі называлі *не азярнічанін і азярнічанка*, як калі-нікалі называюць і сёння, а *зярнюк, зярнічанка* або ласкава - *зярнючка*. Першы ўспамін вёскі — 1588 г.

2. Багданаўка (*Багданіўка*). У аснове назвы вёскі ляжыць імя Багдан - першапачатковае, род якога заснаваў тут паселішча і імя яго ўславіў на вякі. Бытуе і паданне, што нейкія ўцекачы, ратуючыся ад ворагаў ці ад пана, брылі па лесе, і раптам адкрылася ніўка: *Бог даў ніўку. І заснавалі Багданіўку*. Першы ўспамін вёскі — 1800 г.

3. Баравікі. Вёска заселена на грыбным месцы ляснога (*баравога*) масіву. Першы ўспамін вёскі — 1785 г.

4. Бараўцы. У аснове назвы ляжыць слова “бор”. Першапачатковае найменне паселішча - Бароўня, у дакументах за 1800 год - Бараўня (8 хат). Першы ўспамін вёскі — 1795 г.

5. Барсукова. Названа па прозвішчы агранома-каморніка В.Барсукова, які ў 1906-1907 гадах праводзіў тут разбіўку банкаўскай зямлі на хутары. Першы ўспамін вёскі — 1908 г.

6. Бастынь (*Бастыня*). У аснове тапоніма ўстарэлы тэрмін “самавольнае пасяленне” ці “самавольны захоп зямлі”.

Першы ўспамін — 1450 г.

7. Белае Возера. Вёска аднайменна назве воднага аб’екта, на беразе якога месцілася. Знішчана фашыстамі 19 студзеня 1944 года. Не адноўлена пасля вайны. Першы ўспамін вёскі — 1835 г.

Спалена фашысцкімі захопнікамі ў 1944 годзе. Сёння там знаходзіцца лагер адпачынка дзяцей школьнага ўзросту і любімае месца адпачынку насельніцтва Луніначчыны.

8. Бродніца. Паселішча на беразе рэчкі Бродніца. А назва рэчкі - ад слоў „*броды, пераброды*“. Першы ўспамін вёскі — 1604 г.

9. Велута (*Во(а,я)лу(ю)та*). У аснове назвы — устарэлыя словы „*велет, велітэнь*“, што азначала „*сілач, волат*“. У канцы XVIII стагоддзя назва была напісана ў дакументах „*Велюта*“, што азначала “*веліч(ыня)*”. Першы ўспамін вёскі — 1580 г.

10. Вільча (*Вельча*). У Радзівілаўскія часы - порт, фальварак; у друкаваных крыніцах і на картах паселішча сустракаецца ў двух найменнях. Больш верагодная назва *Вільча*, што значыць „*звілістая*“ — вёска на заломах ракі, на Случы, як і Вілейка, і Вільня (*Вільнюс*) на Віліі. Падыходзіць і другі варыянт стараславянскае „*віліч*“ — высокі

(*бераг, як і вільчык хаты*). Зараз вёска месціцца на другім беразе, у Жыткавіцкім раёне. Першы ўспамін вёскі — 1493 г.

11. Вічын (*канец XVII ст. - Віцына, 1800 год — Вечына*). Назва не разгадана, крыецца недзе ў глыбіні вякоў.

Першы ўспамін вёскі — 1493 г.

12. Вострава (*руск. Острово*). Азначае поле паміж лугамі; узвышанае месца сярод балот ці воднай прасторы.

13. Вулька 1 (раней *Волька, Волька* Лунінецкая). (*Воля — слабода — свабода, вызваленне ад некiх подацяў*). Пасяленне, жыхары якога вызваліліся ад некаторых павіннасцей, напрыклад, майстры, што выраблялі прадметы для пана. Вулька — гэта польская форма слова. Нумар 1, як і Вульцы 2, прысвоена ў пасляваенны час.

Першы ўспамін вёскі — 1595 г.

14. Вулька 2 (у XVI ст. — *Воля*, у XVII ст. — пас. *Волец*, пазней - *Вулька* Бродніцкая). Спачатку паселішча з вольнапасяленцамі.

Першы ўспамін вёскі — 1613 г.

15. Галы Бор. Першапасяленцы вёскі засяліліся *на голай (чыстай)* прасторы сярод бору, лесу.

16. Града. У аснову назвы ўзята слова „*града*“, што азначае высокі *грудок*, узвышша або прадаўгаваты ўзгорак сярод балота.

Першы ўспамін вёскі — 1909 г.

17. Дварэц. Па версіі, у аснову назвы лягло паняцце „*панскі двор з прыгожым будынкам*“, але з даўніх дакументаў вынікае, што сяло належала памешчыкам Кішкам, іменне якіх было ў Кажан-Гарадку, а тут ні панскіх сядзіб, ні памесцяў не мелася.

Першы ўспамін вёскі — 1558 г.

18. Добрая Воля. Назва ўзнікла на аснове *добраахвотнага пасялення* людзей на асваенне новых зямель.

19. Дрэбск. Ад слова „*дрэбы*“, у даўнія часы так называліся сухія дрэвы; як доказ, і зараз маюцца водгукі тых слоў: драбіны, драбінкі, драбцы ў возе.

Першы ўспамін вёскі — 1613 г.

20. Дубаўка. У аснове тапоніма — назва дрэва „*дуб*“. Што ў тым месцы меліся дубровы, сведчаць недалёкія ўрочышчы Дубрава і в. Дубнавічы ў Пінскім раёне.

Першы ўспамін вёскі — 1800 г.

21. Дзятлавічы (*Дзяцэлавічы*). Ва ўсіх даўніх друкаваных крыніцах прасочваецца назва Дзяцэлавічы. Верагодна, што яна ўтворана ад слова „*дзяцэлавіна*“ (*дзяцэліна*) — дзікай белай канюшыны, якая і зараз тут расце паўсюдна. Назва з цягам часу трансфармавалася ў Дзятлавічы.

Першы ўспамін вёскі — 1566 г.

22. Дзятлавічы (*чыгуначная станцыя* Першы ўспамін вёскі — 1880
23. Замошша (*Бастынскія хутары* пачатак XX стагоддзя.
24. Зановіна (*Бастынскія хутары*) пачатак XX стагоддзя.
25. Запроссе. Паселішча ўзнікла ў часы заснавання фальварка ў Вільчы за прасянішчамі (*палямі, дзе сеялі проса*). пачатак XX стагоддзя.
26. Засценак (*Засценак Волянскі*). Невялікае паселішча ў некалькі хат. Пры трохполлі кожнае з трох сялянскіх палёў мела свае дакладныя межы, так званыя „*сцены*“. Усе землі сяла, што ляжалі за межамі гэтых сцен, называліся *засценкавымі* або *засценкам*.
27. Кажан-Гарадок (да 1599 года — *Гарадзея*). Назва, відаць, звязана з промыслам пашыву скураных вырабаў: *кожанак і паўшубкаў-кожанаў*, што мелі шырокую вядомасць. Першы ўспамін вёскі — 1493
28. Кормуж (*Кормыж*). У 1493 годзе — урочышча, дзе нарыхтоўваўся корм для панскай жывёлы. Першы ўспамін вёскі — 1493 г.
29. Красная (*Чырвоная*) Воля. Паселішча, жыхары якога вызваліліся ад панскіх павіннасцей, бо заняты былі промысламі. „*Красная*“ ў народнай мове раней абазначала нешта вельмі добрае, светлае ці цудоўнае. Напрыклад: „*каса-краса*“, „*красна дзеўчына*“... Першы ўспамін вёскі — 1626 г.
30. Купаўцы (у 1800 годзе - *Купавіск*). Ад „*купа*“ — узвышанае месца, аголенае ад лесу. А магчыма - купленая зямля ці нават людзі, што купілі ўчасткі зямлі (С.Н.). Першы ўспамін вёскі — 1800 г.
31. Лахаўка (*Малая Лахаўка*). У радзівілаўскія часы мела зручнае транспартнае распалажэнне, месца набыло статус другой Лахвы. З даўніх часоў і да 1795 года імянавалася Малой Лахаўкай. Першы ўспамін вёскі — 1493 г.
32. Лахва. Тапонім утвораны па назве старажытнага племені *Lahija* (*Лахія*). І рака Смердзь у даўнасці звалася Лахвай. Першы ўспамін вёскі — 1493 г.
33. Лобча (*Лобчэ*). Ад тэрміну „*лобнэ місцэ*“ - узвышанасць, роўнае месца. Першы ўспамін вёскі — 1492 г.
34. Лоўча, станцыя. Месца, дзе вяліся ловы звяроў, паляванне: „*лоўчэ місцэ*“ прыкладна з 1884 года, з пабудовай чыгункі.
35. Лугі. Вёска, размешчаная на абшары лугоў, вакол якіх былі балоты. Першы ўспамін вёскі — 1830 г.

36. Лунін (*Лулін*). Упершыню ў дакументах вёска згадаваецца ў 1432 годзе як Лулін, і толькі праз 130 гадоў, у 1563 годзе, — Лунін. Калі браць за аснову *-лун-*, дык даследчыкі вылучаюць некалькі версій: ад назвы птушкі *лунь*; ад імя *Луня*; і, што самае верагоднае, — ад стараславянскага „*лунь*“ (*акно ў балоце*) ці мясцовага „*лунка*“ (*палонка ў лёдзе*). Калі браць „*Лулін*“, то ў паўднёвых славян „*лула*“ — люлька для курэння, а што значыла „*луля*“ ў нашых продкаў, не даследавана.

Першы ўспамін вёскі — 1430 г.

37. Лунінец (*Лулінец*). Названы па прыналежнасці да месца жыхарства першапаясенца ў гэтай мясціне, ураджэнца в. Лунін/Лулін — Лунінца/Лулінца. Першы ўспамін вёскі — 1449 г.

38. Лутавень. Частка в. Сінкевічы, якая ў апошнія дзесяцігоддзі пазначана як самастойна адміністрацыйная адзінка. У аснове назвы - слова „*лут(а)*“ — лыка маладой ліпы. (*В.А. Жучкевіч „Краткий топонимический словарь“, ст.213.*)

39. Любажэрдзе(і). Назва хутара сведчыць сама за сябе: тут раслі (*і растуць*) гонкія дрэвы, з якіх можна выбраць „*любое(ыя) жэрдзе(і)*“.

Першы ўспамін вёскі — 1620 г.

40. Любань (*спрадвек было Любонне*). У аснове назвы ляжыць паняцце „*аблюбаванае месца*“, „*любімае*“. У паданні пра Любань гаворыцца, што князь, бываючы ў гэтай мясціне, захапляўся красой: „*Любо мне тут!*“

Першы ўспамін вёскі — 1588 г.

41. Любачын (*па-народнаму Любачына*). У аснову назвы ўкладзены паняцці „*люба*“ (*хораша, прыемна*) і „*чынна*“ (*як трэба*) — прыгожае, прыстойнае месца. Першы ўспамін вёскі — 1589 г.

42. Люшча (*як чыгуначная станцыя*). У аснове тапоніма — махавое балота з куп’ем і вокнамі, непраходнае балота.

Першы ўспамін вёскі — 1884 г.

43. Манасеева. Вёска названа па прозвішчы агранома-каморніка Ю. Манасеева, упарадкавальніка хутароў.

Першы ўспамін вёскі — 1907 г.

44. Мелясніца. У аснову назвы ляглі паняцці „*дробны, мелкі*“ (можа быць — *пясок*); „*малая прастора*“ сярод лесу.

Першы ўспамін вёскі — 1618 г.

45. Міжлесе. Паселішча, заснаванае на прасторы *між* лесу.

Першы ўспамін вёскі — 1901 г.

46. Мікашэвічы. Населены пункт названы *па імені ці мянушцы Мікаш* — першапаясенца тут, а можа, заснавальніка рудні — прадпрыемства, дзе плавіль руду. Першы ўспамін вёскі — 1785 г.

47. Мокрава (*Мокраць*). Верагодна, у часы зараджэння паселішча разлівы вод Прыпяці і Лані затаплялі гэтыя мясціны; лішак вільгаці даваў падставу найменаваць Мокравам.

Першы ўспамін вёскі — 1803 г.

48. Маршчынавічы. Пра назву звестак няма.

Першы ўспамін вёскі — 1785 г.

49. Навасёлкі. (Назва ад *Новае сяло*). Першыя навасёлы засяліліся тут у канцы XIX стагоддзя на асушаных балотах. Хвалі засяленняў узнікалі перыядамі: у сувязі з продажам зямельных участкаў (1907-1910 гады); бежанцы (*з 1914 года*); з Польшчы — асаднікі (*1920-30-я гады*). Да першых пасяленцаў тут быў фалварак князя Францішка Друцка-Любецкага (1878-1944гг.), (сына Цэзарыя і Ядвігі Радзівіл), пагэтаму першы ўспамін можна аднесці да 1886-1990 гг.

50. Намакрава. З’явілася на развілцы дарогі: адзін кірунак быў на Крупу (*на Прыпяць*), другі на Мокрава.

Першыя насельнікі засяліліся тут у — 1908 г.

51. Обруб. З сярэдзіны XIX стагоддзя да 1890 года тут фарміраваліся платы для сплаву. У гэтым месцы праводзіўся „обруб“ бяргвенняў.

Першы ўспамін вёскі — 1908 г.

52. Перадзел — *урочышча (Чучавіцкі с/савет)*

Першы ўспамін вёскі — 1897г.

53. Перу(ы)нова. Вёска названа па прозвішчы агранома-каморніка П. Перунова, які адводзіў хутары ў гэтых кварталах.

Першы ўспамін вёскі — 1908 г.

54. Палескі (*да 1969 года – Крэстунова — Красцінова*). У 1918 годзе лунінскі князь Францішак Друцкі-Любецкі ўзвёў сядзібу з дворыкам каля скрыжавання дарог, пры якім стаяў новы крыж (*крэст*), таму ўрочышча называлася *Крэстунова*. Любецкі назваў сваё іменне гэтак сама. У пасляваенны час тут была адкрыта Палеская вопытная балотная станцыя, сфарміравалася вёска, якая перарасла ў пасёлак, названы Палескім.

Першы ўспамін вёскі — 1897 г.

55. Пясчанікі. Пасяленне адбылося на пясках, на неўрадлівай глебе. (*хутар*) *Мікашэвіцкі гарсавет*.

Пачатак XX стагоддзя.

56. Ракітна. Паселішча ўзнікла на месцы, дзе расло кустаў’ё ракітніку.

Першы ўспамін вёскі — 1613 г.

57. Рэдзігерава. Вёска названа ў гонар вядомага вучонага агранома-меліяратара Уладзіміра Рызігера, які ў 1906-1912 гадах узначальваў кампанію па падзеле хутароў і ўзвёў доследную балотную станцыю. У 1999 годзе наш зямляк, лунінчанін, генерал-маёр Вярэнч Г.У., у

Маскве сустрэкаўся з *патрыярхам Усяе Русі Алексіем II* (у міру, Аляксеем Міхайлавічам Рыдзігерам, прамым нашчадкам знакамітага вучонага. У час наведвання г. Пінск, яму была падаравана кніга „Памяць. Лунінецкі раён“, з нарысам аб ягоным знакамітым дзеду). Дарэчы, пасля вайны 1941-45 гг. школьнікі Рэдзігіраўскай школы вялі інтэнсіўную перапіску з самім вучоным. П.І.)

58. Сасноўка. Вёска ўзнікла на месцы сасновага лесу.

Першы ўспамін вёскі — 1908 г.

59. Сінкевічы. Назва вёскі паходзіць ад прозвішча першага пасяленца гэтага месца - Сінкевіч.

Першы ўспамін вёскі — 1493 г.

60. Сітніца. У аснове тапоніма - назва травы-сітніку.

Першы ўспамін вёскі — 1493 г.

61. Сітніцкі Двор. Населены пункт размешчаны на месцы жывёлагадоўчых фермаў радзівілаўскага *фальварка* Сітніца.

Першы ўспамін вёскі — 1921 г.

62. Флярова. Вёска названа ў *гонар* вучонага *агранома*, *землямера*

А. Флярова, упарадкавальніка хутароў. Першы ўспамін вёскі — 1907 г.

63. Хобат. Хутар Сінкевіцкага с/савета (*знікаючая вёска*) месціцца на вузкай паласе ўздоўж ракі Лань, якая падобная на *хобат* жывёлы.

64. Цна— паходзіць ад назвы рэчкі, на беразе якой і стаіць вёска. Ад стараславянскага слова „*тсна, тцна — цесна — вузкая*“.

Першы ўспамін вёскі — 1613 г.

65. Чучавічы Вялікія. Магчыма, ад даўняга слова „*чучава*“, што азначае нешта (*наспех, часова, неахайна*) зробленае.

Першы ўспамін вёскі — 1577 г.

66. Чучавічы Малыя —

Першы ўспамін вёскі — 1785 г.

67. Чэрабасава. Вёска носіць *прозвішча* *Р.Чэрабасава* - воднага тэхніка-меліяратара і ўпарадкавальніка зямель. Яго імем названы і канал Грычын-Прыпяць.

Першы ўспамін вёскі — 1908 г.

68. Яжаўкі. Паходзіць ад балцкага *eze* — *мяжа, градка*.

Першы ўспамін вёскі — 30.08.1756 г.

69. Язвінкі (*Язаўка*). У аснову назвы ляглі старажытныя словы: “*езва*” - водмель ракі або пясчаны нанос; “*езвішча*” - *водны заліў*; “*еза*” - запруда ў вадзе; “*язвы* - гнілыя мясціны”. Ёсць меркаванне, што ў даўнія часы, да пракладкі чыгункі, сюды разліваліся воды вясновых паводак з Прыпяці.

Першы ўспамін вёскі — 1613 г.

Акрамя вышэйнадрукаваных вёсак і мясцін ёсць яшчэ некалькі невялікіх пасяленняў на тэрыторыі нашага Лунінецкага раёна:

70. Бабы (*хутар*)

71. Баркі (Дварэцкія)
72. Баркі (Бастынскія хутары)
73. Вострава
74. Вышні (Бастынскі хутар) 75.
Добрая Воля (вёска). 76.
Крывеч (Бастынскі хутар) 77.
Падзіна (хутар Дварэцкага с\савета)
78. Падмарочнае (Кажан-Горадоцкі с\савет)
79. Поле (Дварэцкі с\савет)
80. Сяродбор’е (хутар Дварэцкага с\савета)
81. Тожава (хутар в. Бастынь)
82. Яварова (урочышча Дварэцкі с\савет)

Дадатковая літаратура:

В.А.Жучкевич. “Краткий топонимический словарь Белоруссии”. БГУ, 1974.

С.И.Ожегов, Н.Ю.Шведова. “Толковый словарь русского языка”. М., 2001.

Некалькі радкоў з былога...

Панасюк Іван Аляксеевіч нарадзіўся 25 красавіка 1947 года на хутары *Лыпкы в. Астрамечава Брэсцкага раёна*. З 1 верасня 1954 года па 28 чэрвеня 1965 года вучыўся ў Астрамечаўскай сярэдняй школе, дзе скончыў 11 класаў. З 25 жніўня 1965 года па 18 верасня 1966 года працаваў настаўнікам фізічнай культуры і чарчэння ў Вялуцкай васьмігадовай школе Лунінецкага раёна. З 20 верасня 1966 года служыў у ВМФ СССР. У 1967/1968

навучальным годзе працаваў у Бродніцкай васьмігадовай школе настаўнікам працоўнага навучання і чарчэння, быў класным кіраўніком 8-га класа. З 1-га верасня 1968 года вярнуўся ў Вялуцкую ВШ, дзе да 1972 года працаваў настаўнікам фізічнай культуры і чарчэння, з 1972 года быў назначаны ваенным кіраўніком і настаўнікам нямецкай мовы ўжо Вялуцкай сярэдняй школы. 23 жніўня 1973 года ажаніўся. Жонка Ларыса Канстанцінаўна — настаўніца геаграфіі і біялогіі. У студзені 1976 года ў нашай сям’і нарадзілася дачка Марынка, якой 2 чэрвеня 1995 года раптоўна не стала, яе нам кожны дзень так не хапала і не хапае...

Працуючы ў Вялуцкай СШ, акрамя ўрокаў, быў заняты пазакласнай і гурткавай работай. З’яўляўся кіраўніком групы „Пошук“ (вучні 8-10 класаў), з якімі здзейснілі не адзін паход па месцах баявой славы, партызанскіх атрадаў і атрадаў асобага прызначэння на тэрыторыях Лунінецкага, Ганцавіцкага і Салігорскага раёнаў. З членамі групы „Пошук“ і вучнямі старэйшых класаў здзейснілі паездкі ў гарады-героі Севастопаль, Мінск, Брэсцкую крэпасць-герой, а таксама ў гарады Ялту і Сімферопаль у 1977 і 1978 гадах. Запамінальныя паездкі ў горад-герой Маскву адбыліся ў 1980 і 1981 гг., дзе 9 Мая сустрэліся з ветэранамі атрада асобага прызначэння „*Барацьбіты*“ і камандзірам гэтага атрада Дзмітрыем Паўлавічам Распопавым, больш чым 30 лістоў ад якога бяраг да 2014 года з мэтай азнаямлення іх зместа вучнямі школ, гімназій Лунінецкага раёна і навучэнцамі сельскагаспадарчага і політэхнічнага каледжаў г. Лунінца, магчыма і не толькі... І вось зборнік „*Пісьма камандіров*“ з гэтымі лістамі і другімі матэрыяламі патрыятычнай накіраванасці з’явіўся ў лістападзе 2014 года, за 6 месяцаў перад вялікім святам савецкага народа — 70-годдзем Вялікай Перамогі савецкага народа, у тым ліку і нашых бацькоў, дзядоў і прадзедаў над фашысцкай Германіяй, а ўсе матэрыялы у арыгіналах я перадаў у 2019 годзе музею горада Лунінца

З 1981 года па 1992 год працаваў настаўнікам нямецкай мовы і выхавальнікам 5 — 8 класаў у школе-інтэрнаце г. Лунінца. Праводзіў заняткі кіна- і фотагуртка, быў кіраўніком групы чырвоных следапытаў „Памяць“. У 1984 годзе завочна закончыў Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут замежных моў.

З 1992 года па 2007 год працаваў настаўнікам нямецкай мовы і кіраўніком фотагуртка ў сярэдняй школе № 2 г. Лунінца. Больш за 40 год займаюся фатаграфаваннем, аддаю перавагу плёначным фотаапаратам — у іх я знаходжу некаторую перавагу перад лічбавымі. Упэўнены, што чорна-белыя фотаздымкі будуць існаваць заўжды побач з каляровымі. З першых дзён існавання грамадскай арганізацыі птушак „*Ахова птушак Бацькаўшчыны*“ з’яўляюся яе пастаянным членам. На сённяшні дзень выйшлі з друку некалькі брашур і зборнікаў: „*Прырода і ахоўваемыя тэрыторыі Лунінецкага раёна*“ (1999, 2000, 2001 гады), „*Kreis und Stadt Luninez*“ (2001), „*Велута*“ (2006), „*Палессе маё Лунінецкае*“ (2007), „*Остромечево и остромычівци*“ (2010).). У лістападзе 2012 года ў Лунінцы надрукаваны зборнік „*Інтэрнат ты наш, інтэрнатушка...*“. Закончыў карысную брашуру-дадатак да зборніка „*Велута*“ — „*Урочышчы і мясціны, блізкія і далёкія, вакол в.*

Валута”, якая надрукавана ў Пінскай друкарні (31 жніўня 2012 года). У Брэсцкай друкарні, ў снежні 2013 года выдадзены зборнік „*Навасёлкі Лунінецкія*“. У лістападзе 2014 года ў ААА „Брэсцкая друкарня“ выдадзены вышэй упамянуты зборнік „*Пісьма камандиров*“ (рады яго выданню, паколькі першая частка — гэта мая пазаўрочная праца з вучнямі Вялуцкай школы на працягу 12 гадоў (1969 — 1981 гг.) і 10 гадоў з выхаванцамі Лунінецкай школы-інтэрната (1981 — 1992 гг.). У Брэсце, у выдавецтве “Альтэрнатыва” у маі 2016 года да 500 годдзя сяла Астрэмечава і 150-годдзя Астрэмечаўскай школы выдадзена кніга „*Наша рідна остромыцька мова*“. Прыемна, што і зборнік „*Гонар і памяць Зямлі Лунінецкай*” быў выдадзены напярэдадні такога ўсенароднага свята, як 3-га ліпеня — да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Завяршыў падрыхтоўку да друку другога зборніка аб маёй малой Радзіме: „*От Остромечино до Остромечево*“, які быў выдадзены Брэсце, у лютым 2019 года. Ён складаецца з 6-ці частак. Некаторыя часткі былі падрыхтаваны раней як брашуры, напрыклад: „*Сузіны і Пузіны в истории села Остромечево*“ увайшлі часткай III-й. IV-я частка, гэта брашура „*Наша рідна остромыцька мова*“. V-я частка кнігі — “Церквы Остромечево: 1650; 1720 и 1840 годов постройки”. VI-й заключнай часткай дадзенага зборніка з’яўляецца кароткая біяграфічная брашура „*Жыццё маё, ці ж ты прыснілася мне?*” Гэта таксама была брашура з 3-х частак: „*Дзяцінства з 5-і да 7-і год*; „*Школьныя гады з 7-і год да 18-і*” і 3-я частка „*З 18-і год і да сённяшняга дня...*“.

Разам з Ларысай Канстанцінаўнай падрыхтавалі зборнік-даведнік для вучняў школ, навучэнцаў каледжаў і гімназій, ды і проста для аматараў прыроды Лунінецчыны „*Заказнікі і помнікі прыроды Лунінецчыны*“, які выкладзены ў інтэрнэце. Дарэчы, гэты зборнік быў адзначаны журы Міжнароднага конкурсу імя В.В. Біянкі ў намінацыі “*Публіцыстыка*” Ганаровым дыпломам і каштоўным падарункам — цікавай кнігай і прыгожым каляндаром прыроды...

2-га чэрвеня 1995 года нечакана не стала нашай дарагой адзінай радасці — дочанькі Марынки, ёй было усяго 19 з паловаю гадоў, калі яна пайшла ў Вечнасць безпрычынна, думаю, што гэта ўздзеянне вынікаў *Чарнобыля!*.. Свет, праца і жыццё сталі другімі... І вось 5 верасня 2019 года не стала і маёй дарагой Ларысы ... Ларыса Канстанцінаўна была мне галоўным кансультантам па падрыхтоўцы ўсіх маіх зборнікаў аб вёсках Лунінецчыны і аб маёй малой Радзіме, сяле Астрэмечава. Яна была мне вернай жонкай, самым лепшым

сябрам, клапатлівай маці, спагадлівай сястрой, граматыным дарадчыкам і сааўтарам. Гэты Свет для мяне стаў сёння іншым. Усе родныя і блізкія, нашы сябры, калегі па рабоце, былыя вучні і выхаванцы, суседзі і сёння выказваюць ёй шчырую ўдзячнасць за дабрыню, спагадлівыя адносіны і прафесіяналізм. Для многіх выпускнікоў розных гадоў яна і сёння прыклад сапраўднай Настаўніцы; дзясяткі яе былых вучняў сталі дактарамі і настаўнікамі, а па жыцці — годнымі людзьмі. Для мяне яна застанецца да апошніх дзён самым светлым чалавекам, з чыстай душою і высакародным сэрцам. Прашу ў Ларысы прабачэння, калі не ўсе словы ўдзячнасці сказаў ёй пры жыцці на гэтым Свеце. Няхай Гасподзь Бог дае ёй лёгкае спачыванне і памяць вечную, як і нашай дачушцы Марынцы!..

Вось такая паўсядзённасць майго сённяшняга жыцця, ёсць планы на недалёкую будучыню, калі Бог дасць яшчэ крыху здароў’я... Хочацца *собраць і выдаць* многае, другога мне не дадзена — яно пайшло разам з нашай любімай дачунькай Марынкай, а цяпер і з адыходам у Свет Вечны Ларысы... Аднак жыццё працягваецца...

З жніўня 2007 года знаходжуся ў заслужаным адпачынку, маю “*свае інтарэсы*”. Жыццё чалавечае кароткае, цяпер стала больш хуткачечным. Трэба кожную раніцу і вечарам дзякаваць Богу, што мы маем магчымасць радавацца новаму ранку і пражытаму дню, сонечнаму свету і цяплу, сустрачам з прыгажосцю нашай роднай беларускай прыроды, роднымі і блізкімі нам людзьмі; паверце, усё гэта каштуе таго, каб *цаніць зямныя імгненні*...

Маё жыццёвае крэда ў часы працы настаўнікам у школе было адным: *выхоўваць маладое падростаючае пакаленне сумленнымі, добразычлівымі грамадзянамі нашай Рэспублікі Беларусь, каб любілі нашу ласкавую родную беларускую мову, гісторыю і прыроду нашага роднага палескага краю, сваю малую Радзіму, паважалі дасягненні папярэдніх пакаленняў, зберагалі ўсё, створанае нашымі працалюбівымі і беражлівымі продкамі, каб памяталі нашы старажытныя беларускія традыцыі і абрады*. Мае адносіны да гэтага пытання такімі ж і засталіся, мне ж самому застаецца годна дажыць адпушчаны Богам час і з мірам адысці ў Вечнасць, аднак маю надзею ўбачыць яшчэ і гэты зборнік, калі будзе на гэта воля Гасподня.

Лунінец, 01.08.2024 года. З павагай І.А. Панасюк, настаўнік-ветэран

СВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ

Ларысы Канстанцінаўны Панасюк
(21.05.1945-06.09.2019)

Ларыса Канстанцінаўна нарадзілася 21 траўня 1945 года ў вёсцы Быцень Івацэвіцкага раёна, у сям’і патомнага чыгуначніка Канстанціна Васільевіча Корзы і Лідзіі Пятроўны Круцько. Дарэчы, мама паўплывала на будучы выбар прафесіі дачкі. Лідзія Пятроўна ў 1929-34 гады працавала служанкай у сям’і *аднаго з нашчадкаў Пушкіна А.С. на Беларусі — Уладзіміра Іванавіча Варанцова-Вельямінава*, у маёнтку Югалін (*сёння Івацэвіцкага раёна*). Яна часта доўгімі зімовымі вечарамі расказвала аб гэтай цудоўнай сям’і. Члены сям’і пахаваны непадалёку ад Югаліна. Ларыса была трэцяй дачкой пасля *Ірыны (1936г., жыве ў г. Кургане) і Ліі (1938г., 10 год таму пайшла ў Свет Вечны)*. Ларыса Канстанцінаўна ў 1963 годзе скончыла 11 класаў мясцовай школы. З дзяцінства марыла стаць настаўніцай. У 1965 годзе яна паступіла ў Брэсцкі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.С. Пушкіна на факультэт *геаграфія-біялогія*, які закончыла ў 1970 годзе. З 1970 па 2 верасня 1981 года працавала настаўніцай географіі ў Вялуцкай СШ Лунінецкага раёна. Праца ў вясковай школе ёй вельмі падабалася. Яе любілі вучні і паважалі бацькі. У 1973 годзе 25 жніўня мы з Ларысай Канстанцінаўнай ўзялі шлюб і на працягу 46 гадоў не расставаліся. У 1976 годзе нарадзілася наша адзіная дачунька Марыначка, якой на наш вялікі жаль і смутак нечакана не стала 2 чэрвеня 1995 года, ва ўзросце 19 з палавінай год... З 1981 па 1990 Ларыса Канстанцінаўна працавала настаўніцай біялогіі і выхавальніцай 1-4 класаў у Лунінецкай школе-інтэрнаце. Яна была другой маці для дзяцей-сірот. Наша сям’я жыла 10 год у будынку Лунінецкай школы-інтэрната, які знаходзіўся ў прыгожым лясным хваёвым масіве (*сёння тут размяшчаецца гімназія*). Гэта былі незабыўныя гады працы і жыцця, аб чым мы ўспомнілі ў сумеснай кнізе *“Інтэрнат ты наш, інтэрнатушка”, Лунінец, 2012 год (ёсць у інтэрнэце)*. З 1991 года па прычыне закрыцця школы-інтэрната, мы перайшлі працаваць ў СШ №2 г. Лунінца, дзе Ларыса Канстанцінаўна працавала настаўніцай біялогіі. З 2007 года „*сямейным экіпажам*“ пайшлі ў заслужаны адпачынак.

За гады працы Ларыса Канстанцінаўна шматразова ўзнагароджвалася граматамі, вышэйшая з якіх *Грамата Міністэрства асветы БССР*. Знаходзяшыся ў заслужаным

адпачынку, Ларыса Канстанцінаўна стала аўтарам і суаўтарам 5-і брашур і аднаго зборніка, з якіх 5 прыродаахоўнага напрамку, у іх ліку: „*Чырвоны сшытак Лунінецкага раёна*“, Пінск, 2001 год. Зборнік „*ПАЛЕССЕ МАЁ ЛУНІНЕЦКАЕ*“, ПІНСК, 2007. „*Лунінецкі раён: "Чырвоны сшытак. Прырода і ахоўныя тэрыторыі"*“, Мінск ТАА „*Граўцоў Паблышэр*“. Падрыхтавала брашуру з выбраных старонак жыцця палешукоў Луніначчыны, Піншчыны, Столеншчыны і Ганцаўшчыны з 1-га тома знакамітага польскага этнографа Юзэфа Абрэмбскага — „*ПАЛЕССЕ*“, (*Самвыдат, тыражом 4 экземплары!..*) перакладала з польскай мовы. Пятая брашура „*Успаміны з Мікашэвічаў*“ (*ёсць ў інтэрнэце*), таксама перакладала з польскай мовы і ўжо ўпамянута раней зборнік „*Інтэрнат ты наш, інтэрнатушка*“.

Ларыса Канстанцінаўна была мне галоўным кансультантам па падрыхтоўцы ўсіх маіх зборнікаў аб вёсках Луніначчыны і аб маёй малой Радзіме, сяле Астрамечава. Яна была мне вернай жонкай, самым лепшым сябрам, клапатлівай маці, спагадлівай сястрой, граматнай дарадцай і суаўтарам. Гэты Свет для мяне стаў сёння іншым. Усе родныя і блізкія, нашы сябры, калегі па рабоце, былыя вучні і выхаванцы, суседзі і сёння выказваюць ёй шчырую ўдзячнасць за дабрыню, спагадлівыя адносіны і прафесіяналізм. Для многіх выпускнікоў розных гадоў выпускаў яна і сёння прыклад сапраўднай Настаўніцы; дзясяткі яе былых вучняў сталі дактарамі і настаўнікамі, а па жыцці — годнымі людзьмі. Для мяне яна застанецца да апошніх дзён самым светлым чалавекам, з чыстай душою і высакародным сэрцам. Прашу ў Ларысы прабачэння, калі не ўсе словы ўдзячнасці сказаў ёй пры жыцці на гэтым Свеце. Няхай Гасподзь Бог дае ёй лёгкае спачыванне і памяць вечную, як і дачуныцы Маранцы!..

З вялікім, шчырым жалем, тугою і смуткам — муж Іван Аляксеевіч
Панасюк   Лунінец.   08.08.2024г.

Фамилии жителей моего родного села Остромечево Брестского района 1900-1980 годов

Андреюк – от имени Андрей.

Андрусевич – от личного имени Андрусъ, является разговорным вариантом имени Андрей, с греческого “*храбрый, мудрый*”.

Артемук – от имени Артём.

Борисюк – от имени Борис.

Быковский – от слова „бык“.

Белкин – от названия зверька „белка“.

Бонкало – польская мужская фамилия.

Вакулич – от имени Вакула (*богатырь, волот*).

Волчо(ё)к – „детёныш“ волка.

Вьюн – от названия рыбы „вьюн“.

Вавренюк – от имени Ваврен, разговорный вариант-Лаврентий.

Возняковский – (*польск.*) возможно, занимающийся извозом или изготовлением „воз“.

Вечорек – от поры суток „*вечор – вечер*“.

В(е)ремчук – от имени Веремей.

Гордеюк – от имени – Гордей.

Герада – (*польск.*), возможно из нем. „*герадэ – прямо – прямой*“.

Данилюк – от имени Дани(и)л.

Д(з)юбенко – от укр. – дзюба – клюв.

Жижкин – от слав. „*жижа – огонь*“ — слово, *предостерегающее* *маленьких детей от соприкосновения с огнём.*

Жме(и)ньчук – от слова “*жменя*” — народная мерка сыпучих продуктов, помещающихся в ладони одной руки.

Здунек – польская мужская фамилия.

Зеленский – человек, имеющий зеленые глаза или родившийся на Троицу – в „*зелёное воскресение*“. Но полностью нельзя исключить и возможность прозвания по цвету лица. Б. Гринченко в словаре украинского языка приводит такую фразу: „*Холод зеленть старе жовте лице*“. “ От прозвания **ЗЕЛЁНЫЙ** или при помощи различных суффиксов возникли фамилии: Зеленок, Зеленчук, Зелёнко, Зеленов, Зеле(и)нский, Зеленкевич и т.д.

Иванюк – от имени Иван.

Козёл – от названия животного.

Коза(ручик) – человек, разводивший “*коз*”.

Коздрунь – (*польск.*) от названия животного “*коза*”.

Коза(вчук) и Ку(о)завко – от слова “**ко(у)за**” или от уменьши-

тельно-ласкательной формы Кузай (*сын – Кузи, Кузьмы*) с греческого “мир, порядок”.

Кондратюк – от имени Кондрат.

Кравчук – от слова “крavec-швец”.

Килбаса – мужская польская фамилия, возможно от слова “килбаса – колбаса”.

Квятковска – от польск. “квят – цветок”.

Кулеш(а) – слав. “кулеш – жидкая пшонная или иная каша”.

Карпинская – польская женская фамилия от имени Карп.

Князек – от слав. “князь” – предводитель войска на Руси; титул.

Качо(у)р – польск. мужская фамилия из слова “качур” – селезень.

Крысюк – от названия животного “крыса”.

Лучына – слав. – “щепа” для освещения или растопки печи.

Левчук – от имени Лев.

Лещинский – от названия кустарника “лещина – орешник”.

Лукашук – от имени “Лукаш – светлый”.

Лясковский – из польск. “ляс – лес” — лесной.

Лях – нарицательное название поляков в определённой области проживания в средние века.

Ляшук – уменьшительное от слова “лях”.

Лятушэк – польская мужская фамилия; от лятаць – летать.

Лизэнберг – возможно, польск. из нем. В переводе (*оставленная гора*).

Лямэшэк – польская мужская фамилия до 1939 г. в нашем селе (возможно от слова *das Lamt* – ягнёнок; барашек).

Мартынюк – от имени Мартын.

Май; Маевский – рожденный в “мае” месяце.

Мельничук, Мельников – от слова “мельник – мукомол”.

Мулявко – из укр. “муляться”; проявлять нерешительность.

Морозюк – от слова “мороз – холод” — холодный.

Мазурчик – от слова “мазур” – нарицательное название жителей одной из областей Польши в средние века.

Мизерия – от слова “мизер(ный) – небольшой”; лат. – несчастный.

(Есть фамилия Мезерия, Мезерник, Мезин, Мезян – в основе этих фамилий может лежать личное имя Мезь – сокращённый вариант редкого церковного имени *Немезий*, в переводе с греческого языка оно обозначает “Богиня возмездия” (*имеется в виду “Богиня гнева”*).

Мезин – производное образование с суффиксом *-ин*, который указывает на родственные отношения: сын или потомок человека по

имени *Мезь*. В период, когда фамилия ещё не имела определённого официального статуса, вариантность в написании фамилий – довольно частое явление

Мисе(и)юк – от имени “*Мысий = Мисей(я)*” – ибавитель.

Митрофанов – от имени Митрофан.

Марчук – от имени Марк – слабый, вялый.

Михалюк – от имени Михаил.

Матвеюк – от имени Матвей.

Мандрик – от слав. “путешествующий, бывающий в дороге”.

Никитюк – от имени Никита.

Наумчик – от имени Наум.

Новиков – русск. – недавно заселившийся.

Обламский – ко всему привыкший, ловкий.

Ожел – из польск “*орёл*”.

Оло(у)вяк – из польск “*карандаш*”.

Павлючик, Павлёнко – от имени Павел.

Пагур – от местного слова “пагурок” – холмик, горочка; т.е. возвышенный.

Подмосковных (*Петр*) – житель из-под Москвы.

Паднюк – потомок работников-подёнщиков.

Паско – украинская фамилия; возможно от слова “*пасок*” – ремень.

Пакула – типичная польская мужская фамилия; от слова “*паковаць*” – польск. – упаковывать.

Пинкош – возможно, из средних веков времён ВКЛ.

Панасюк – от имени Панас, он же Афанасий, с греческого “*бессмертный*”.

Петрашко – укр., от имени Пётр.

Попов – от русск. слова “поп – священник”.

Пузын(а)(я) – представитель старинного русского княжеского рода с XIV века; слово обозначало “пузатый, толстый”. Потомки этого рода живут и сегодня в Европе и Америке.

Петручик – вост. слав. от имени Пётр.

Пол(в)(у)х – от названия зверька “*повх – крот*”.

Романюк – от имени Роман – римлянин.

Руц(дск)и (о)й – из слова “*рудой – рыжий*”.

Русяк – польская мужская фамилия до 1939 года – “*русый, светлый*”.

Рудяк – укр. “*рыжий*”.

Роса – польская мужская фамилия – возможно из слова “*роса*”.

Сацюк – евр., от имени Иса(а)к – Сак – Сацу(ю)к.

Салямон – возможно от имени Саламон.

Семенюк – от имени Семён.

Сивак – от польск. “сивый, седой”.

Сибелюк – возможно, от светлых волос.

Сосновский – от названия дерева “сосна”.

Стасюк – от имени Стас – сокр. Станислав;

Терещук – лат. “*терес*” – тонкий, утончённый, очень ценный.

Флёрэк – польск. с латинского “*флора*” – растительный мир или от имени *Флориан*.

Федорук – от имени Фёдор.

Харитонюк – от имени Харитон.

Хомук – от имени Хома = Фома.

Шиш (и) – партизаны, воевавшие в составе войск ВКЛ в XVIII веке против порабощителей; в прямом переводе “шиш – *кукиш*”.

Шевчук=Кравчук – человек, занимающийся пошивом.

Шэвчэр=Шевчук=Кравчук – то же, что и “*кравэць – портной*”.

Шартух – из нем. или евр. “платок”.

Янчук – от имени “Ян = Иван”.

Яковец – от имени Яков.

Фамилии жителей Остромечево 1980-2016 годов

Абакумов – от имени – Абакум.

Абрамчик – от имени Абрам – отец всех народов.

Акмаева – казах. “*акма*” – белый, в русск. Белова

Алексеевич – от имени Алексей.

Амирян – кавказ. от имени “*Амир*” – дитя солнца.

Андрианова – от имени Андриан.

Антонюк – от имени Антон.

Апанович – от глагола “*апанова(ц)ть*” – овладеть, завладеть; владелец.

Артышевич – “*артыш*” – можжевельник.

Афанаскин(а) – от имени Афанасий.

Бабахов – от тюркского “баба” – старик.

Бабий – родившийся у бабки-повитухи.

Балейко – от слова “*балевать*” – танцевать; празднично проводить время; есть и слово “балей” – баловень.

Барабанчиков – человек быстро и громко говорящий; “*барабанит – говорит*”.

Барановский, Баран – человек упрямый; человек, занимавший-

ся овцеводством.

Бархатова – от слова “*бархат*” – шёлк, аксамит.

Басич – от слова “*бас*” – громкий.

Баутин – от слова “*баять*” – *говорить, „рассказывать басни – говорун, баюн“*.

Башук – “*ба^аша, б^яша*” – овца, ягня; барашек.

Бегеба – от глагола “*бегать*” – бегущий, беглец; бегун.

Безик – человек “*без иканья*” – хорошо говорящий.

Безносок – человек с маленьким носом.

Бей – в Средней Азии “*господин*”.

Беликов – от слова “белый”.

Берёзко – от названия дерева.

Берчук – от слова – “*бёрдо*” – узорный, набранный.

Бесарабова – потомок, живших в Бесарабии.

Билитюк – от слова “*било*” – *молотило – цэп*”, много говорящий человек. “*Гэты чоловик молотыть и молотыть быз конца*”.

Бинько, Бенько – возможно, с евр. Беня – Борис.

Богдан, Богданчук – от имени Богдан.

Богомолов – молящийся Богу.

Борейша, Борисевич – от имени Борис.

Брагина, Брашко – человек – “*пивовар*”.

Братчук – от слова “*брат*”.

Брелёв – от слова “*бри(е)ль*” – шляпа, шьющий шляпы.

Брит – от слова, обозначающего “комель, огузок”.

Бруцкая – (слав.) небольшая, миниатюрная.

Брызга – возможно от слова “*брызги*”.

Бу(о)древич – от слова “*будра*” – растение; от слова – “*бодрый*”.

Бубело – от глагола “*бубнить*” – безумолку говорящий человек.

Будько – от слова “*будить*”.

Буйнич – от слова “*буйный*”, храбрый, дерзкий, своевольный.

Булавицкая – от слова “булава, шишка”; малый человек.

Бурда – от слова, обозначает что-то мутное.

Вабищевич – сын играющего на “вабике” – охотничьей дудке.

Вакульский – вост.-слав от имени Вакула – волот-здоровяк; от греч. “*пастух*”.

Валентюк – от имени Валентий(ин).

Ванесян – от имени Ваню – Иван.

Варавко – возможно от сибирского “ужище”; от имени Варава сын Аравии.

Василевич, Василюк – от имени Василий.

Веренич – от слова “*веренить*” – спешить, торопиться.

Веркеенко, Верчук – потомок мамы Веры.

Ветров – от слова “ветер”.

Викторович – лат. от имени Виктор.

Винидисюк – от имени Вен(и)нидикт.

Вичуров – от слова “*вечерний*”;

Вишняков – от названия плодового дерева – вишня.

Власюк – от имени Влас.

Вознюк – извозчик или занимающийся изготовлением возов.

Волчик- Волчѣк – небольшой волк.

Волынец – играющий на волынке или державший волов.

Ворончук, Ворон – от названия птицы.

Вошкин-от слова вошкать – шевелить, мешкать, хлопотать, корпеть.

Вырвич – от слова “*вырывать*” – откапывать, выдирать.

Габрук – возможно, от слова “*габр*” или от слова “*граб*”.

Гайдай – от глагола “бегать; качаться”; от слова “гай” – лиственный лес.

Галаневич – от глагола “*галонить*” – кричать.

Гасюк – от глагола “*гасить-тушить*”, человек-пожарник.

Герасимович – от имени Герасим.

Гляд – от глагола “*глядеть*” – смотреть, смотрящий.

Гопша – от глагола “*гопать*” – прыгать – прыгун; скакать – скакун.

Горбацкая – возможно от слова “горб – бугор”.

Гордеюк, Гордийчук, Гордеев, Гордиевич – от имени Гордей.

Горун – от слова “*горе, беда; бедовый*”; от слова “*гора*” – высота, высокий.

Гречко – от слова “*гречка*” – возможно от цвета волос у человека.

Гривенёв – от слова “*грива – прядь волос*”; от слова “*гривна*” – денежная единица.

Григорьева – от имени Григорий.

Гридунов – от слова “*гридинь*” – княжецкий телохранитель; воин; гвардеец

Грудько – от слова “*грудь*” или “*грудок*” – холмик.

Губарев – от старинного – двор, дом, сядзіба, “дворовый”.

Гунусов – “*гунить*” – говорить, сказать, потешать – “*говорун*”.

Гуралюк – от имени Гурий – зверёныш, львёнок (евр.) или “гураль” — горец из польского.

Гутько – от глагола “гутарить”.

Давидюк – от имени Давид – возлюбленный (евр.).

Даниш – слав. от имени Дани(и)л(а).

Дегтярёв – от профессии по изготовлению “дѣгтя”.

Дедович – от слова “дед”, т.е. схожий с одним из дедов.

Демчик, Демянюк – от имени Демьян или Демид.

Денищиц – от имени Денис.

Деркач – упрямец; берёзовый веник.

Дерман – от немецкого (*der Mann*) – человек, мужчина.

Довиденко – от имени Да(о)вид.

Донцов – от имени Донька – Даниил.

Дорох – из греческого – дар Божий.

Дубойская – от слова “дуб” – твёрдая, стойкая.

Дударук – наследник игравших на “дуде”.

Дулевич, Дулько – от слова “дуля” – груша.

Дуц – от глагола “дуцца” – обидеться;

Евкович – наследник мамы по имени Ева.

Евтух – от имени мамы Ева.

Есьман – от имени Иосиф.

Жанкевич – возможно, наследник отца по имени Жан, а может, от белорусского “жанкі” – женщины.

Ждановская, Жданюк – от имени Ждан.

Жевнов – от глагола “жевать” – говорить одно и то же.

Железнякова – от слова “железо”; твёрдая, волевая.

Жиловник – от слова “жила” – жилистый, живучий.

Житкович – возможно от слова “жыто – зерно” или от слова “жит(д)кий – мелкий”.

Жук, Жукевич, Жуков – от названия насекомого (тёмнокожий, тёмноволосый человек).

Заверженец – от глагола “заверж(ж)ать” – завизжать.

Залетко – от глагола “залетать” – заезжать.

Заяц – от названия животного.

Зиневич, Зинович – от имени Зе(и)новий.

Зозулько – от названия “кукушка” на белорусском и украинском языках.

Зоренко – от слова “зо(а)рѣ”.

Зубарь – название колышка, вытаскиваемого зубами в игре; струг; зубрила; основа “зуб”.

Зырянова – от слова “зырить” – зорко смотреть.

Иванов, Иванюк, Ивков – от слова (*имени*) Иван.

Игнатова, Игнатюк – от имени Игнат или “побрит”.

Исаков – от имени Иса(а)к.

Ищенко, Ищик – человек ищущий.

Кайтасов – человек кающийся, раскаявшийся.

Калач – дословно – пшеничный пирог; хлеб; выдавший виды человек.

Каминский – наследник печника или каменщика.

Карабан – от глагола – коробить, бороновать; заниматься земледелием.

Карпова, Карпович – от имени Карп.

Карсюк – род шушуна или кофты.

Каташевич, Каташук, Катонин – от глагола “катать” – валять – делать валенки, шапки из шерсти.

Квит – от слова “*квит*” – цветок (укр.).

Кендыш – кенда = конда – кондовый – крепкий, здоровый.

Кибак – у переплётчика – короб(ка).

Кирдей – возможно, от имени Кир, сокращённо от Кирилл.

Клевцов – молоточек с “клювом”; зуб у бороны; кирка.

Клей(н)ман – нем. (*kleiner Mann*) – малый человек.

Климук – от имени Клим.

Кобяк, Кобяцкая – человек, гадающий по приметам.

Ковалёв, Ковалевская, Коваленко – от слова “коваль” – кузнец.

Косяник – от имени Касьян или “косарь”.

Лешкевич – вариант церковного имени Алексей или Александр.

Липский – от названия дерева липа.

Листратова – от укороченного имени Ка(листрат).

Литвинова – от имени Литвин или места проживания предков – Литва.

Лихачевская – от слова “*лихач*” – быстрый, скорый.

Лищук – от глагола “*лишать*” – лишённый чего-либо.

Лобец – из слова “лоб” – лобастый.

Логинов – от имени Логин.

Лопачук – от слова лопотать – быстро говорить.

Лохницкий – на офенском (плутовском) языке – крестьянин, мужик.

Лукашевич – от имени Лукаш – светлый.

Лукомская – из старославянского “*лукома*” — лука, изгиб, овраг.

Лукьянюк – от имени Лукьян.

Лупашко – от латинского слова “*лупп*” – волк, волчишко.

Любчикова – любчий – любящий, дружелюбный; добрый.

Люкевич – от слова “*люкша*” – левша.

Лябук – от глагола “*лябзить*” – угождать, лебезить;

Маевский – родившийся в 5 месяце – мае.

Мазур – от названия местности в Польше.

Макаренко – от имени Макар.

Маковецкий – выращивающий мак: возможно от имени Макар.

Максимук – от имени Максим.

Малащицкая, Малащук – наследни(к)ца матери “Малахи”.

Малец, Малякин – подросток, парень; человек малого роста.

Маманович – мамин(-ина), похожий на маму.

Марутич – от слова “*мара*” – мечта, обаяние.

Марцишко – от слова “*марц – март*” – рождённый в марте.

Маташук – от глагола “*мо(а)таться*” – суетливый.

Матвийчук – от имени „*Матюша*“ – Мат(в)фей, евр. – Божий дар.

Матюльков – от слова “*матюля*” – маменька; маменькин(а) сынок (дочка).

Маханёк – из слова “*махонький*” – маленький.

Мелешевич – от слова “*мелеш*” – медлительный человек, от слова “*молоть*”.

Мельник(ова), Мельничук – от слова “*мельник*” – мукомол.

Менько – из слова “*мѐна*”, человек, занимающийся обменом.

Мизерник – от сл. “*мизер*” — малый; лат. – несчастный. (Смотрите в фамилиях остромечевцев 1900-1980гг!..Автор)

Миклашевская – от имени Миклаш.

Милютин – милый, добрый

Минина – от имени Мин(н)а .

Миси(е)юк – от имени Мисей(я).

Мисуно – от слова “*миска*” – человек, изготавливающий глиняную посуду.

Михаевич, Мишагин, Михайлов, Михалёва, Михальчик, Михневич, Михно – от имени Михаил.

Мовсеян – армянская фамилия.

Мовшук – евр. от имени (*Мовша = Мойша = Миша*).

Мозоль – от слова “*мозоль*” – узел; нарост.

Мозырчук – возможно от слова “*Мозырь*”, “*мозырец*”.

Моисеев – от имени Моисей.

Мороз – от слова “*мороз*” – холод.

- Москалин – от слова “москаль” – житель России XVI-XIX веков, от названия города Москва.
- Мотузко – от слова “мотуз” – короткая верёвочка; от разговорного имени “Мотуз” – Матвей.
- Муссалаева – от татарского имени Муса.
- Муц – от белорусского слова “муць” – или тревожный, беспокойный.
- Навроцкая – от глагола “навіраць” – говорить небылицы.
- Наливайко – украинское слово – ”наливать”; обслуживать гостей.
- Науменко – от имени Наум.
- Недбайник – в прямом смысле – беззаботный, не заботящийся ни о чём; ничего не приобретающий.
- Нестерук – от имени Нестер (греч.) – старейший.
- Нигачой – от гача=гачка – качель.
- Новиков – новый, пришлый человек.
- Ноздрин – от слова “ноздря”.
- Обламская – ко всему привыкшая; ловкая.
- Огиевич – евр., от имени (О)Агей – праздничный, праздный.
- Олешкевич, Олешко(а) – от имени Олеша.
- Онискевич – от имени Онисий.
- Онищук – из турецкого – воин, солдат; возможно от имени Онисий.
- Оскирко – тур. “(о)аскер” – воин, солдат. *(Носили эту фамилию представители белорусской шляхты XV-XIX веков).*
- Останин – то же, что остаток поколения – потомок.
- Остапович – от имени Остап.
- Ошуркевич – от слова “ошурки” – остатки, шкварки.
- Павлинова, Павлючик – от имени Павел.
- Панасовец, Панасть, Панасюк – от имени Панас – Афанасий.
- Пановойчик, Панько – от слова “пан”, панствующий.
- Парфиевич – от имени Парфён, Парфирий-целомудренный.
- Паршин – от слова “золотушный”.
- Пастухов – от слова “пастух” – надсмотрщик, наглядчик.
- Пачко – от слова “пачка”, кипа, связка – связанный.
- Пашкевич – от имени Паша – Павел.
- Петров, Петровец, Петручик – от имени Пётр.
- Пикуль – от названия растения “пикульник” или крошка, маленькая вещь.

Пилипук, Пилипчук, Пилипюк, Пилькин – от им. Пилип – Филипп.

Пиппер – возможно из немецкого – “*перец*” или от слова “*пина* – дудка.”

Полейко – от глагола “*поливать*.”

Полукошко – от слова “*лукошко*” – полукошко – половина лукошка.

Полухина – возможно, человек с наполовину меньшими ушами.

Потапенко, Потапчук – от имени Потап.

Прач – наследники людей занимавшихся стиркой.

Приходько – возможно, от глагола (при)ходить – приходящий.

Прокопович – от имени Прокоп.

Пузакова – от слова “*пузо*” – живот.

Пупчик – вероятно, от своей бабушки “которая была повитухой”.

Пухнарович – от глагола “*пухнуть*” – поправляться, полнеть.

Пушило – от слова “*пушистый* – *пуховый* – *лёгкий*”.

Пырская – от бел. глагола “*пырсаць*” – брызгать, фамилия на русском языке – Брызга.

Радковец, Радюк – от имени Родион – житель острова Родос или от белорусского слова “*ра^дзіць*” – советовать.

Разумова – от слова “*разумный*” – умный.

Романова, Романовская, Романюк – от имени Роман.

Рубашевский – от глагола “*рубить*” или от слова “*рубаха*”.

Рубин – в зависимости от ударения: 1) от слова “*рубить*”; 2) от камня – “*рубин*”.

Рудник, Рудяк – от слова “*рудый*” – рыжеволосый или от сл. “*руда*”.

Русак – от слова “*русый*” – светловолосый.

Рыло – человек, имеющий обезображенное лицо.

Рязанцева – возможно, наследница жителей Рязани.

Савчук – от имени Сав(в)а(тий).

Самец, Самко – от слова, противоположного слову “*самка*” или от имени Самуил.

Самойлюк, Самосюк, Самусик, Самуйлик – от им. Самуил.

Самотуга – от слова “*самотуг*” – человек, занимающийся ручным трудом.

Самохина – человек, любящий поговорить сам с собой.

Сарновская – от слова “*серна*” – дикая коза с оленьими рогами.

Сахарчук – человек, занимающийся сахароварением.

Сац(т)юк – евр., от имени Иса(а)к – Сак – Сацу(ю)к .

Свердлов – возможно от слова “свердзёлок – буравчик”.

Свинчук – человек, занимавшийся свиноводством.

Свиржевская – от слова “свержий” – бойкий, расторопный.

Сегедий – от ст. слав. “сеге” – теперь, сегодня.

Секач – в прямом смысле – орудие для измельчения овощей; кабан.

Селивёрстов – от имени Сильвес(е)тр, рождённый 31 декабря.

Селивоник – от имени Селивон.

Семак – наследник родителя, имевшего по 7 пальцев на руках и ногах.

Сенько, Сенюта – от имени Семё(ио)н – евр. – Богом услышанный.

Середа – родившийся посредине недели.

Сидоревич, Сидореня, Сидоров – от имени Сидор.

Синявский – от синюшности кожи лица и губ.

Ска(о)лдуцкая – возможно, из сканд. “скольд” – поющий поэт.

Скороход – скоро ходящий, быстрый человек.

Слоним – возможно, потомок жителя г. Слонима.

Смаль – человек с тёмной кожей лица.

Смирнова – возможно, от уравновешенности, послушности.

Соболь – от названия лесного зверька.

Соломаха – возможно, от имени Соломея или изготовительница напитка рода “медовух”.

Солтан – возможно, от слова “султан” – вождь, властелин.

Сосновская – от названия дерева – сосна.

Стасюк – от имени Стась, Станислав – “ставший славным”.

Стрелковская – наследница отца или деда, “стрелка – воина”.

Стреха – потомок человека, занимавшегося соломенными (тростниковыми) крышами.

Стрибулевич – от глагола “стребать” – прыгать – прыгун.

Струнец – очень худой человек; возможно изготавливающий струны.

Студнев – от слова “студня” – колодец; человек, копающий колодцы.

Ступаков – от слова “ступа(ть)” – размеренно ходить, шагать.

Суббот – родившийся в субботу.

Судибор – от глагола “судиторить” – защищать(ся) в суде.

Сули(ё)ма – от глагола “сулить” – 1) обещать – обещающий; 2) в основе фамилии тюркские корни. Есть тюркское имя **Сулим**. Это сокращённый разговорный вариант официального имени **Сулейман**, которое восходит к древнееврейскому *Соломон* (“защищённый”). Таким образом, фамилия Сулема составляет гибридное тюркско-славянское образование.

Сухаревич – человек худощавого склада.

Суходольская – родившаяся в Сухом доле.

Сущик – дословно – красивый, милый; существующий.

Сычевич – от названия птицы сыч – вид совы.

Тарасевич, Тарасенко – от имени Тарас.

Тарышев – человек, занимающийся изготовлением “тары”.

Терзи – дословно – “*коромысловые весы*” – весовщик.

Тимлин – от имени Тима, Тимофей (чей?) – Тимлин, Тимофеев.

Тимонюк – от имени Тимон.

Тирских – от слова “тирса” – метлица, мятлик – растение.

Титов – от имени Тит.

Ткачук – потомок ткачей.

Точёная – потомок точильщика. Дословно – “*дородная*”.

Трифонюк – от имени Трифон.

Трофимов, Трофимчук – от имени Трофим.

Тулькевич – от слова “*тулить*” – по(за)(у)крывать; потомок из г. Тулы.

Турищев – возможно, от названия животного – тур.

Тыпик – от укороченного имени Анти(ы)п(ик).

Удодов – от названия птицы удод.

Фалюш – дословно – простак, повеса.

Феданков, Федюкович – от имени Фёдор.

Филинюк – от названия птицы филин.

Философ – человек, любящий размышлять, рассуждать.

Фризен – возможно, от немецкого “*рано – ранний*”; область на севере Германии, население называется фризы.

Ха(о)рько – от названия зверька хорь.

Ханенко – от слова “*хан*” – вождь, предводитель; слуга хана.

Харитонюк – от имени Харитон.

Херло – возможно, из нем. “*der Herr*” – хозяин, господин.

Хилькевич – от имени Хилько – вариант имени Филимон, из греч. – любимый.

Хитренко – от слова “*хитрый*”.

Хмара – из белорусского и украинского слова “хмара” – туча.

Хомич, Хомук – от имени Х(Ф)ома.

Це(о)кот – стук – стучащий.

Чайковский – возможно от названия птицы чайка.

Черномырдый – тёмнолицый.

Чих – в смысле – “чихающий”, не обращающий внимания.

Чурило – от глагола “чураться” – избегать – избегающий.

Шавук – от сл. “шавать” – медленно, вяло ходить; небрежно кушать.

Шадрина – из восточного “рябина”; рябой, конопатый.

Шалкевич – от глагола “шалить”, баловаться,

Шалобыта – в прямом смысле – быть “шаловливым”.

Шаповалов – мастер, валяющий из шерсти шапки и валенки.

Шахно – из персидского через тюркский — “шах” – правитель, царь.

Шворак – от слова “швора” – поводок; поводырь, проводник.

Шевчик, Шевчук – дословно – портной, связан с пошивом.

Шестак – из слова “шест” – высокая палка для опирания при ходьбе.

Шибук, Шибун – от слова “шибко” — скоро, быстро; быстрый.

Шикасюк – от слова “шиковать” – щеголять – щегол.;

разбрасываться деньгами

Шилько – из украинского – швец, портной.

Шишкин – от слова “шишка” – еловая; на лбу; от слова “шиши” – партизан в XVIII веке.

Шульга – из церковного, дословно – “левша”.

Шуляк – от названия птицы, вид коршуна.

Шушкевич – от слова “шушкать” – шептать; от “шушкаться” – одеваться излишне.

Щурский – от глагола “щуриться” или от названия маленько красивой разноцветной птицы *щурки*, которая обитает в наших лесах и сегодня.

Юрин, Юрчик – от имени Юрий – Георгий.

Юшкевич – от имени Юшко или “юшка” – студень, уха.

Яковинич, Яковчик, Якубовский – от имени Иа(я)ков – Якуб.

Янчук, Янюк – от имени Иван, Ян.

Ярмоц – от слова “ярмо” – хомут, одеваемыщ на волов.

Ятченя – от глагола “ятковать” – много толковать об одном и том же.

Яхновец – от глагола “яхнуть” – осесть, съёжиться; усохнуть.

Яцков – от имени Яков (*Иаков*), евр. – “идущий по пятам“, во след.

Крыніцы

Даль В.И. I-V тома “*Живой великорусский язык.*” Москва, 1981.

Жучкевич В.А. “*Краткий топонимический словарь.*”- Минск: Издательство БГУ имени В.И.Ленина, 1974 .

Комарова Л.Н., ведущий редактор. “Словарь иностранных слов”. Москва. “Русский язык”, 1988.

Лемцюгова Валянціна Пятроўна — доктар філалагічных навук, прафесар, галоўны навуковы супрацоўнік інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай Акадэміі Навук Рэспублікі Беларусь, вядучая рубрыкі: “*Што ё прозвішчы і імя тваім?*.” у газеце “Савецкая Беларусь” з 2004 года.

Лемцюгова (Гапаненка) Галіна (дачка пакойнай Лемцюгвай В.П.) “СБ”

Ожегов С.И. “Словарь русского языка”. Москва. Издательство “Советская Энциклопедия”, 1973.

Прохоров А.М “Советский энциклопедический словарь “ Москва. “Советская энциклопедия”, 1985.

Сцяцко П. У. “*Беларускае народнае словаўтварэнне.*” Мінск, 1977, с.761.

Сцяцко П. У. *Прозвішчы Беларусі: найменні знакамітых людзей*”. Часткі II, III. (Паводле матэрыялаў газеты “*Наша Слова*” — 2014 і часопіса “*Роднае слова*” — 2015 года, №№2,7)

Сцяцко П. У. Газета “*Наша слова*”. “*Прозвішчы Беларусі: онімы пісьменнікаў*” (*адапелятыўнае і адтапанімічнае ўтварэнне*). Частка I. 2012 – 2013.

Сцяцко П. У. Кніга “*Антрапонім Беларусі*” паводле беларускамоўнага друку.

Адрасы зборнікаў Панасюка І.А. +Л.К. Открыть!!! <http://luninec.by2.by/veluta>
<http://luninec.by2.by/internat>
<http://luninec.by2.by/palesse>
<http://astramechava.somee.com>
<http://luninec.by2.by/ostr.pdf>
<http://luninec.by2.by/novoselki>
<http://luninec.by2.by/pisma>
<http://luninec.by2.by/zakazniki>
<http://luninec.by2.by/zakazniki.pdf>
<http://luninec.by2.by/abrembski>
<http://luninec.by2.by/mikachevici>

Гонар і памяць Зямлі Лунінецкай

Эти две книги найти по

данным адресам:

<http://astramechava.somee.com>

<http://luninec.by2.by/ostr.pdf>

КАНТАКТ Иван Панасюк Лунинец

ЗМЕСТ

1. "Што ў імёнах і прозвішчах вашых?.." В.П. Лемцюгова.	3
2. Паходжанні мужчынскіх і жаночых імёнаў і іх значэнні.	59
3. Вуліцы г. Лунінца	69
4. Назвы (вёсак і хутароў) зямлі Лунінецкай	85
5. Некалькі радкоў з былога...	93
6. СВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ Панасюк Ларысы Канстанцінаўны	97
7. Фаміліі жителяў д. Остромечево Брестскага раёна	99
8. Крыніцы	113
9. Адрасы кніг Панасюка І.А. у інтэрнэце	114
- P.S.* Фотаздымкі вокладкі і фарзацаў Панасюка І.А., акрамя фотаздымка “Васількі”, ён з 4-ай старонкі вокладкі ўсесаюзнага часопіса “Здароўе” за 1968 год.

Пробны чарнавы наклад пасля 2015 года **Аж 3 экзэмпляры!!!**

На 1-й старонцы вокладкі кветка “*Іван ды Мар’я*”.

На 2-ой рэліктавая расліна “*Лабелія Дортмана*”.

На 3-й “*Вераніка*”.

На 4-ай “*Васількі*”

На 5-ай “*Сон-трава*”.

На 6-ай калаж “*Красуй, наш край, Луніначчына*”.